

ОБЩИНА САНДАНСКИ

**ПРОГРАМА
ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ
2016-2020 г.**

СЪДЪРЖАНИЕ

СЪДЪРЖАНИЕ

1	Въведение.....	8
1.1	Основни характеристики на община Сандански.....	8
1.2	Нормативно основание за изготвяне на Програмата	9
1.3	Методически подход при разработване на Програмата	9
1.4	Цел на Програмата	10
1.5	Обхват и съдържание на Програмата.....	10
1.6	Органи за разработване и приемане на програмата.....	12
2	Съществуващо състояние при управлението на отпадъците – изводи и препоръки 13	
2.1	Данни за отпадъците	13
2.2	Инфраструктура за управление на отпадъците	13
2.3	Съществуващи схеми за събиране, транспортиране и третиране на отпадъците и финансиране на дейностите с отпадъци.....	14
2.4	Нормативна и програмна осигуреност на общината по отношение на управление на отпадъците	16
2.5	Административен капацитет за управление на отпадъците.....	16
2.6	Информирание на обществеността по въпросите на управление на отпадъците.....	17
2.7	Прогнози за образуваните битови отпадъци.....	18
3	SWOT анализ	20
4	Цели и приоритети на Програмата	211
5	Мерки за постигане на целите.....	233
5.1	Предотвратяване образуването на отпадъци	233
5.2	Разделно събиране и рециклиране на битовите отпадъци от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло	288
5.3	Разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъците и отклоняване от депониране на битовите биоразградими отпадъци.....	30
5.4	Оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради	322
5.5	Управление и предотвратяване на риска от депонираните отпадъци	344
5.6	Укрепване на административния капацитет за управление на отпадъците.....	366
5.7	Информирание на обществеността	377
6	Наблюдение, контрол и оценка на изпълнението на Програмата за управление на отпадъците	388
7	План за действие	40
8	Приложение. Анализи на текущото състояние относно управлението на отпадъците и прогнози за образуваните отпадъци	577
8.1	Анализ на нормативни и програмни документи в контекста на правата и задълженията на община Сандански по управление на отпадъците	577
8.2	Анализ на отпадъците	688

8.3	Прогнози за отпадъците.....	744
8.4	Анализ на инфраструктура за управление на отпадъците.....	80
8.5	Анализ на институционалния капацитет за управление на отпадъците	899
8.6	Съществуващи схеми за събиране, транспортиране и третиране на отпадъците и финансиране на дейностите с отпадъци.....	999
8.7	Информирание на обществеността по въпросите на управление на отпадъците.....	11313
8.8	Приложими национални нормативни и програмни документи	1155

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯ

АОП	Агенция за обществени поръчки
ЕГО	Едрогабаритни отпадъци
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
ЗМДТ	Закон за местните данъци и такси
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗУТ	Закон за устройството на територията
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИУГ	Излезли от употреба гуми
ИУЕЕО	Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване
ИУМПС	Излезли от употреба моторни превозни средства
МБТ	Механично биологично третиране
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МРО	Масово разпространени отпадъци
МС	Министерски съвет
НПУО	Национален план за управление на отпадъците
НСИ	Национален статистически институт
НУБА	Негодни за употреба батерии и акумулатори
ООп	Организации за оползотворяване на отпадъци от опаковки
ОПОС	Оперативна програма "Околна среда"
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
РИОСВ	Регионални инспекции по опазване на околната среда и водите
РОП	Разширена отговорност на производителя
СМР	Строително-монтажни работи
ТБО	Такса битови отпадъци

РЕЧНИК НА ТЕРМИНИТЕ / ДЕФИНИЦИИ

Битови отпадъци са „отпадъците от домакинствата” и „подобни на отпадъците от домакинствата” (това са отпадъците, образувани от домакинствата, и отпадъците, образувани от фирми и други организации, които по своя характер и състав са сравними с отпадъците от домакинствата, с изключение на производствените отпадъци и отпадъците от селското и горското стопанство).

Строителни отпадъци са отпадъците от строителство и разрушаване, съответстващи на кодовете отпадъци, посочени в глава 17 от Индекс към Решение 2000/532/ЕО на Комисията от 3 май 2000 г. за замяна на Решение 94/3/ЕО за установяване на списък на отпадъците в съответствие с член 1, буква "а)" от Директива 75/442/ЕИО на Съвета относно отпадъците и Решение 94/904/ЕО на Съвета за установяване на списък на опасните отпадъци в съответствие с член 1, параграф 4 от Директива 91/689/ЕИО на Съвета относно опасните отпадъци и следващите му изменения

Опасни отпадъци са отпадъците, които притежават едно или повече опасни свойства, посочени в Приложение № 3 към ЗУО.

Опасни отпадъци от домакинствата. Опасните отпадъци от домакинствата обхващат широка гама от материали, които могат да включват: газови бутилки; аерозоли, батерии, масла, бои, лакове и лепила, запалими течности (разредители, разтворители и др.), пестициди, почистващи вещества и препарати, флуоресцентни тръби, лекарства и други.

Биоотпадъците са част от биоразградимите битови отпадъци, и по-конкретно отпадъците от парковете и градините, хранителни и кухненски отпадъци от домакинствата, ресторантите, заведенията за обществено хранене и търговските обекти, както и подобни отпадъци от предприятията на хранително-вкусовата промишленост.

Масово разпространени отпадъци са отпадъци, които се образуват след употреба на продукти от многобройни източници на територията на цялата страна и поради своите характеристики изискват специално управление.

Йерархия при управление на отпадъците – приоритетният ред, който компетентните органи по ЗУО и лицата, при чиято дейност се образуват и/или третира отпадъци, прилагат при управлението на отпадъците.

Приоритетният ред при управление на отпадъците е предотвратяване, подготовка за повторна употреба, рециклиране, друго оползотворяване и обезвреждане.

Предотвратяване са „мерките, взети преди веществото, материалът или продуктът да стане отпадък, с което се намалява:

- количеството отпадъци, включително чрез повторната употреба на продуктите или удължаването на жизнения им цикъл;
- вредното въздействие от образуваните отпадъци върху околната среда и човешкото здраве; или
- съдържанието на вредни вещества в материалите и продуктите”.

Предотвратяването е хоризонтална мярка, която обхваща всички фази на потока от материали – добив, производство, разпространение и потребление.

Повторна употреба е „всяка дейност, посредством която продуктите или компонентите, които все още не са се превърнали в отпадъци, се използват отново за целта, за която са били предназначени”.

Оползотворяване е „всяка дейност, която има като основен резултат използването на отпадъка за полезна цел чрез замяна на други материали, които иначе биха били използвани за изпълнението на конкретна функция, или подготовката на отпадъка да изпълнява тази функция в производствено предприятие или в икономиката като цяло“.

Определението на термина „оползотворяване” е една от ключовите концепции на Закона за управление на отпадъците. „Оползотворяване” и противоположният термин „обезвреждане” заедно съставляват „третиране на отпадъците”. Всяко третиране на отпадъците може да е или дейност по оползотворяване, или дейност по обезвреждане. Нито една дейност не може да се определи едновременно като дейност по оползотворяване и обезвреждане. Накратко казано, действията по обезвреждане са предимно действия по управление на отпадъците, които целят освобождаване от отпадъците чрез депониране, докато основният резултат на дейности по оползотворяване е "отпадъкът да се използва за полезна цел". Оползотворяването е разделено на три под-категории: подготовка за повторна употреба, рециклиране и друго материално оползотворяване.

Подготовка за повторна употреба са „дейностите по оползотворяване, представляващи проверка, почистване или ремонт, чрез които продуктите или компонентите на продукти, които са станали отпадък, се подготвят, така че да могат да бъдат използвани повторно без каквато и да е предварителна обработка”.

Основната разлика между "повторна употреба" и "подготовка за повторна употреба" е, че в първия случай материалът или предметът не е станал отпадък, докато в случаите на "подготовка за повторна употреба" въпросният материал е станал отпадък по смисъла на определението за отпадъци и след това чрез поправка се превръща отново в продукт, който се използва по предназначение. Примери за подготовка за повторна употреба са ремонт на велосипеди, мебели, перални машини, хладилници и други, от които притежателите им са се освободили като отпадък и впоследствие след ремонта са повторно използвани.

Рециклиране е „всяка дейност по оползотворяване, чрез която отпадъчните материали се преработват в продукти, материали или вещества за първоначалната им цел или за други цели. То включва преработването на органични материали, но не включва оползотворяване за получаване на енергия и преработване в материали, които ще се използват като горива или за насипни дейности.”

Друго оползотворяване - другите форми на оползотворяване не са споменати сред определенията, но са очертани в чл. 4 (1) от РДО, където след рециклиране се нареждат други форми на оползотворяване. „Друго оползотворяване” е всяка дейност, която отговаря на определението за „оползотворяване” съгласно РДО, но която не отговаря на специфичните изисквания за подготовка за повторна употреба или за рециклиране.

Примери за друго оползотворяване са:

- изгарянето или съвместното изгаряне, когато основното използване на отпадъците е като гориво или друг начин за получаване на енергия. Това е операция по управление на отпадъците с оползотворяване на енергията, класифицирана като R1 в приложение II към РДО респективно R1 в приложение

2 към § 1, т. 13 на ЗУО. Това контрастира с изгарянето на отпадъци, без оползотворяване на енергия, класифицирано като операция по обезвреждане D10 в приложение I към РДО, респективно D10 в приложение 1 към § 1, т. 11 на ЗУО. За определяне дали изгарянето в инсинератори, предназначени за изгаряне на твърди битови отпадъци трябва да бъде класифицирано като R1 или D10, в съответствие с критериите за енергийна ефективност, трябва да се използва като ориентир Ръководството на Комисията.

- насипни дейности, отговарящи на дефиницията за оползотворяване вж. § 1, т. 10 от ДР на ЗУО.

Обезвреждане е „всяка дейност, която не е оползотворяване, дори когато дейността има като вторична последица възстановяването на вещества или енергия”.

Депониране на отпадъци е метод, при който не се предвижда последващо третиране на отпадъците и представлява складиране на отпадъци за срок, по-дълъг от три години - за отпадъци, предназначени за оползотворяване, и една година - за отпадъци, предназначени за обезвреждане, по начин, който не представлява опасност за човешкото здраве и околната среда.

1 Въведение

1.1 Основни характеристики на община Сандански

Община Сандански се намира в Югозападна България и обхваща голяма част от Санданско-Петричка котловина по средното течение на река Струма и западните и югозападните склонове на трите дяла на Пирин, северните склонове на планината Славянка и най-ниските предпланински райони на планините Малешевска планина и Огражден.

Общата площ на територията на община Сандански е 998,4 кв.км и по територията общината е най-голяма в Благоевградска област. Повече от половината площ (54% кв.км) е заета от горски територии. Населените места и други урбанизирани територии заемат 0,2% от територията на общината.

Община Сандански принадлежи към Благоевградска област в Югозападен район за планиране. Общината се състои от 54 населени места – гр. Сандански и гр. Мелник и 52 села. Голяма част от многото на брой села са много малки и са разположени във високопланински райони. Характерна е и голямата отдалеченост на много села от административния център гр. Сандански – селата от Катунския подрайон са отдалечени между 30 км и 44 км от града.

Населението на общината е 39 099 жители (НСИ, 31.12.2014 г.), от които 34% живеят в селата, а 66% са градско население. Ясно се откроява тенденция към намаляване на населението, като темпът на намаление нараства през последните пет години. Разпределението по възраст показва, че във възрастовата структура на населението намалява относителният дял на населението в подтрудолюбна възраст, а се увеличава дялът на това в надтрудолюбна възраст.

В община Сандански интензивно се развиват туризмът и лозарството, както и текстилната промишленост. Застъпен е спа туризмът поради минералните извори и изградените нови и модерни СПА-центрове. Поради благоприятния климат и местоположение, в община Сандански е застъпено и оранжерийното земеделие и зеленчукопроизводство. Развито е още овощарството.

На територията на община Сандански са разположени следните защитени зони по НАТУРА 2000:

Код на защитена зона	Име на защитена зона	Тип на защитена зона
BG0002003	Кресна	Защитена зона по директивата за птиците
BG0000366	Кресна - Илинденци	Защитена зона по директивата за местообитанията
BG0002072	Мелнишки пирамиди	Защитена зона по директивата за птиците
BG0000224	Огражден - Малешево	Защитена зона по директивата за местообитанията
BG0000209	Пирин	Защитена зона по директивата за птиците
BG0000209	Пирин	Защитена зона по директивата за местообитанията

BG0002126	Пирин буфер	Защитена зона по директивата за птиците
BG0002098	Рупите	Защитена зона по директивата за птиците
BG0001023	Рупите - Струмешница	Защитена зона по директивата за местообитанията
BG0002078	Славянка	Защитена зона по директивата за птиците
BG0001028	Среден Пирин - Алиботуш	Защитена зона по директивата за местообитанията

1.2 Нормативно основание за изготвяне на Програмата

Настоящата Програма за управление на отпадъците на община Сандански е изготвена на основание чл. 52 от Закона за управление на отпадъците. ЗУО изисква общините да разработват общински програми за управление на отпадъците, които да включват необходимите мерки за изпълнение на задълженията на общините, произтичащи от същия закон, да са разработени в съответствие със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците (НПУО) и с времеви хоризонт, съвпадащ с периода на действие на НПУО.

1.3 Методически подход при разработване на Програмата

Програма е разработена, като са спазени всички нормативни изисквания относно управление на отпадъците и задълженията на кмета на общината, разписани в ЗУО, и са следвани насоките в *Методическите указания за разработване на общински програми за управление на отпадъците*, издадени от Министерството на околната среда и водите през март 2015 г.

Ключов елемент от Програмата е спазване на йерархията при управление на отпадъците, дефинирана в ЗУО:

- ↓ *Предотвратяване*
- ↓ *Подготовка за повторна употреба*
- ↓ *Рециклиране*
- ↓ *Друго оползотворяване*
- ↓ *Обезвреждане*

При разработване на програмата бяха спазени всички изисквания на действащата нормативна уредба в сектор отпадъци, както и обшоевропейските принципи при управление на отпадъците:

- ♦ *Предотвратяване* - образуването на отпадъци трябва да бъде намалено и избегнато, където това е възможно.
- ♦ *Разширена отговорност на производителя и замърсителят плаща* – лицата, които образуват или допринасят за образуването на отпадъци или замърсяват околната среда или сегашните притежатели на отпадъците трябва да покрият пълните разходи за третиране на отпадъците и да ги управляват по начин, който гарантира висока степен на защита на околната среда и човешкото здраве.

- ◆ *Превантивност* – потенциалните проблеми с отпадъците трябва да бъдат предвиждани и избягвани на възможно най-ранен етап.
- ◆ *Близост и самодостатъчност* – отпадъците трябва да бъдат обезвреждани възможно най-близо до мястото на тяхното образуване.
- ◆ *Участие на обществеността* – съответните заинтересовани страни и органи, както и широката общественост имат възможност да участват в обсъждането на плановете за управление на отпадъците и на програмите за предотвратяване на отпадъците, да правят предложения и да имат достъп до тях след разработването им.

В допълнение, при изготвяне на програмата са взети предвид и предвижданията на националните стратегически документи в областта на управление на отпадъците, вкл.:

- ◆ *Национален план за управление на отпадъците 2014–2020 г. и Националната програма за предотвратяване на отпадъците, като част от него,*
- ◆ *Национален стратегически план за поетапно намаляване на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2010–2020 г.,*
- ◆ *Национален стратегически план за управление на строителните отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради за периода 2011-2020 г.*
- ◆ *Национален план за управление на утайките от ПСОВ до 2020 г.*
- ◆ *Оперативна програма „Околна среда 2014-2020“.*

1.4 Цел на Програмата

Целта на Програмата е община Сандански да очертае изпълними стратегии, за да подобри управлението на отпадъците и да предоставя качествени услуги в съответствие с общоевропейската йерархия за отпадъците на жителите и гостите на общината. Изпълнението на целите на Програмата ще подобри качеството на околната среда и благосъстоянието на жителите в община Сандански.

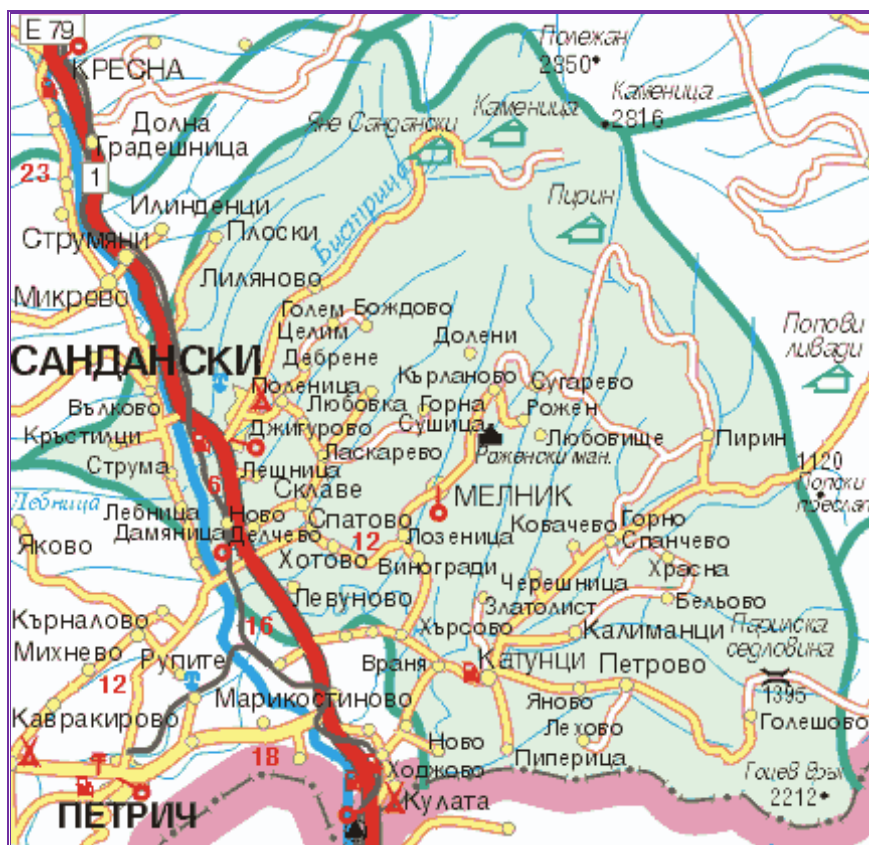
Община Сандански е член на Регионално сдружение за управление на отпадъците в район Сандански, състоящо се от общините Сандански, Кресна и Струмјани. Програмата ще има принос и към изпълнение на регионалните цели за отпадъците в региона, както и на националните политики в областта на отпадъците.

1.5 Обхват и съдържание на Програмата

Географски обхват на Програмата

Програмата за управление на отпадъците се отнася за територията на община Сандански.

Община Сандански

Отпадъци в обхвата на програмата

В обхвата на Програмата са включени всички отпадъци, за които общините имат частично или изцяло ангажименти съобразно ЗУО.

- ◆ битови отпадъци
- ◆ строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради
- ◆ опасни отпадъци – битови и строителни
- ◆ производствени отпадъци – утайки от ПСОВ

Програмата обхваща всички дейности, свързани с управлението на отпадъците, генерирани на територията на община Сандански, и всички процеси от образуването на отпадъците до крайното им обезвреждане.

Съдържание на Програмата за управление на отпадъците

Програмата за управление на отпадъците на община Сандански е за периода 2016-2020 г. и съответства на изискванията на ЗУО за съответствие на периода на действие на общинските програми за управление на отпадъците с периода на Националния план за управление на отпадъците.

След като през март 2015 г. МОСВ издаде Методически указания за разработване на общински програми за управление на отпадъците, община Сандански предприе необходимите мерки и бяха извършени детайлни анализи на съществуващото състояние в управлението на отпадъците на територията на общината, въз основа на

които са формулирани изводите и препоръки за управлението на отпадъците в средносрочен план. Отправни точки за определяне на целите и приоритетите в Програмата са извършените анализи и поставените в националното законодателство количествени цели, които общините трябва да постигнат до 2020 г., които са:

- ◆ Рециклиране на битови отпадъци от хартия, картон, пластмаси, метали и стъкло
  - **2016 г. - мин. 25 % от общото им тегло**
  - **2018 г. - мин. 40 % от общото им тегло**
  - **2020 г. - мин. 50 % от общото им тегло**
- ◆ Рециклиране и оползотворяване на биоотпадъци
  - **2016 г. - мин. 25 % от количеството битови биоотпадъци, образувани през 2014 г.**
  - **2020 г. - мин. 50 % от количеството битови биоотпадъци, образувани през 2014 г.**
- ◆ Отклоняване на битови биоразградими отпадъци от депата
  - **2020 г. - до 35 % от общото количество на същите образувани отпадъци през 1995 г.**

Програмата съдържа пет стратегически цели, в рамките на всяка от които са идентифицирани оперативни приоритети.

Стратегическа цел 1: Предотвратяване образуването на отпадъци

Стратегическа цел 2: Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци

Стратегическа цел 3: Намаляване и предотвратяване на риска от депонираните отпадъци

Стратегическа цел 4: Укрепване на административния капацитет за управление на отпадъците

Стратегическа цел 5: Повишаване на приноса на обществеността в прилагане йерархията на управление на отпадъците

1.6 Органи за разработване и приемане на програмата

Програма за управление на отпадъците 2016-2020 г. на община Сандански е разработена под ръководството на кмета на общината.

За програмата беше проведена приложимата процедура по екологична оценка по реда на Закона за опазване на околната среда, като в Програмата са взети предвид препоръките на компетентния орган РИОСВ Благоевград от Решение №.....

Проектът на Програмата беше публикуван за широк обществен достъп на интернет страницата на община Сандански.

Програмата е приета с **Решение №86** от 30.03.2017 г. от Общински съвет на община Сандански.

2 Съществуващо състояние при управлението на отпадъците – изводи и препоръки

Съгласно Методическите указания на МОСВ за разработване на общински програми за управление на отпадъците, са направени анализи на съществуващото състояние при управлението на отпадъците в община Сандански. По-долу са представени ключовите констатации и изводи от анализите. Подробните анализи са представени в приложение към настоящата Програма.

2.1 Данни за отпадъците

В периода 2010-2014 г. нормата на натрупване за община Сандански остава с благоприятни стойности едновременно от средната за страната и от средната за населените места с население от 25 хил. до 50 хил. жители.

Проучването за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци в рамките на общината има важно значение за прецизиране на количествата и отчитане на изпълнението на целите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци и за отклоняване на биоразградимите битови отпадъци от депата.

Общината следва да планира и изпълни мерки за намаляване на депонираните и увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци, за да изпълни националните цели за битовите отпадъци в съответствие със ЗУО и Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците.

Общината следва да предприеме мерки за разделно събиране и оползотворяване на зелените биоотпадъци на територията на общината.

Община Сандански трябва да предприеме допълнителни мерки за увеличаване на разделно събираните количества отпадъци от хартия, картон, пластмаса, метали и стъкло, за да може да изпълни заложените цели към 2018 г. и 2020 г.

За да може да отчете всички количества рециклирани и оползотворени битови отпадъци, общината трябва да въведе задължения за всички лица да предоставят съответната информация на общината и да изгради интегрирана информационна система за отпадъците.

Препоръчително е община Сандански да предприеме действия за разделно събиране от домакинствата на строителните отпадъци от малки ремонтни дейности, в резултат на което да се постигне намаляване на количествата на депонираните смесени битови отпадъци.

2.2 Инфраструктура за управление на отпадъците

Община Сандански е една от първите общини в страната, осигурила регионално депо на своя територия за депониране на смесени битови отпадъци, отговарящо на европейските екологични норми и стандарти и с две съседни общини обезврежда отпадъците си на регионален принцип. Капацитетът на действащата клетка е достатъчен за осигуряване на нуждите на общината и другите две общини от РСУО в средносрочен период (до около 2025 г.), а теренът на депото може да обезпечи нуждите на трите общини за депониране на остатъчните битовите отпадъци в дългосрочен период – най-малко до 2040 г.

Община Сандански е осигурила необходимите съдове за събиране и техника за извозване на смесените битови отпадъци до регионалното депо. За периода на Програмата ще е необходима инвентаризация и анализ за необходимостта от поетапна подмяна на част от амортизираната инфраструктура от този тип.

Общината е осигурила контейнери за разделно събиране на битовите отпадъци от опаковки чрез поставяне на съдове за разделно събиране от „Булекопак“ АД – организация за оползотворяване на отпадъци от опаковки.

На територията на град Сандански са осигурени съдове за изхвърляне на разделно събраните отпадъци от НУБА.

На територията на общината няма инсталация за сепариране на смесени битови и за сортиране на разделно събрани битови отпадъци, както и инсталация за оползотворяване и рециклиране на биоразградими битови отпадъци, в т.ч. и компостиране на биоотпадъци.

В община Сандански строителните отпадъци от сектор строителство се оползотворяват за запълване на негативни форми на бивша кариера за глина, което на практика е техническа рекултивация на нарушен терен. Необходимо е да се извършат формалните административни действия, за да се осигури статут на рекултивация и оползотворяване на строителните отпадъци. Препоръчително е общината, възможно заедно с други съседни общини, да проучат възможностите за рециклиране и/или оползотворяване на отпадъците от строителство и разрушаване в регионален аспект, тъй като общините като възложители на строителни дейности имат ангажименти в тази насока, а и за гражданите и бизнеса това ще бъде по-евтин и екологичен вариант и в съответствие с националните цели и политики.

Строителните отпадъци от малки ремонтни дейности следва да не се изхвърлят в контейнерите за смесени битови отпадъци и да се извозват за депониране на депото, а да се събират разделно и оползотворяват, например за запръстяване на депото.

Град Сандански има подготвен проект, но все още не е изградена ПСОВ. В рамките на подготовения проект е разработен план за управление на утайките от ПСОВ гр. Сандански, който ще се актуализира и реализира при и след строителството на пречиствателната станция.

2.3 Съществуващи схеми за събиране, транспортиране и третиране на отпадъците и финансиране на дейностите с отпадъци

На територията на община Сандански е създадена добра организация и стабилна основа по отношение на събирането и транспортирането на смесените битови отпадъци от домакинствата и от бизнеса като е обхванато почти 100% от населението. Но както в почти всички общини в страната, и община Сандански не е въвела схеми за разделно събиране, предварително сепариране и оползотворяване на биоотпадъците, което е от критично значение както по отношение на постигане на нормативно определените количествени цели, така и във връзка с прилагане на йерархията при управление на отпадъците.

Принципът „замърсителят плаща“ се прилага като цяло по отношение услугите, свързани със смесените битови отпадъци, тъй като разходите за управление на отпадъците се покриват от такса битови отпадъци. Необходимо е община Сандански да предостави възможност на домакинствата и фирмите за определяне на ТБО на база количество (кофа/контейнер) с цел по-пълно прилагане на принципа и на ниво

конкретни генератори на битови отпадъци и стимулиране намаляване на количествата образувани отпадъци, но след въвеждане на национална методология.

В общината се прилага напълно принципът „замърсителят плаща” относно строителните отпадъци от строителния бранш.

Принципът „Разширена отговорност на производителя” се прилага на територията на общината за три група масово разпространени отпадъци – отпадъци от опаковки от хартия и картон, пластмаса и стъкло, НУБА и ИУМПС. Целесъобразно е общината да разшири сътрудничеството с ООп и за другите видове масово разпространени отпадъци, като едновременно с това проведе и информационни кампании сред населението.

За отпадъчните потоци от битови отпадъци от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метал е въведена системата за разделно събиране само на отпадъци от опаковки от тези материали. Системата, обаче, функционира неефективно, като на практика голяма част от събраните отпадъци от тези контейнери се връщат отново за депониране. За подобряване на системата за разделно събиране на отпадъчните потоци от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метал е препоръчително община Сандански да предприеме редица действия, основните от които са:

Актуализация или сключване на нов договор с ООп, в който да се поставят количествени цели за разделно събиране и предаване за рециклиране на отпадъците от опаковки, в т.ч. от домакинствата и от други обекти – производствени, административни, търговски, образователни и др. подобни обекти.

Приемане на нова наредба за управление на отпадъците на територията на община Сандански в съответствие с изискванията на ЗУО, вкл. относно регламентиране на изисквания към лицата, извършващи търговска дейност в търговски обекти, производствени и стопански сгради, здравни и социални заведения, обекти за хранене и развлечения, обекти за комунални и други услуги, хотели и други места за настаняване и съпътстващи производството занаятчийски дейности, да събират разделно отпадъци от хартия и картон, метал, пластмаси и стъкло и да ги предават на ООп или на лица притежаващи разрешение, комплексно разрешително или регистрационен документ по чл.35 от ЗУО.

Осъществяване на постоянен мониторинг и контрол и налагане на санкции за неизпълнение на изискванията. Към момента по данни на общинската администрация не са налагани санкции нито на физически, нито на юридически лица за неспазване на изискванията относно разделно събиране и изхвърляне на отпадъци от опаковки от хартия и картон, стъкло, пластмаса и метал в определените за целта съдове.

По-широко и целенасочено информироване на населението и фирмите относно изискванията и ползите от разделното събиране на четирите потока отпадъци чрез постоянни информационни кампании от страна на общината самостоятелно и в сътрудничество с ООп. В този контекст се препоръчва общината да осъществява контрол върху ООп относно изпълнение на нормативно определените задължения за провеждане на информационни кампании.

2.4 Нормативна и програмна осигуреност на общината по отношение на управление на отпадъците

По отношение на управлението на отпадъците нормативната уредба на община Сандански не съответства на новия ЗУО от юли 2012 г. За да покрива минималните му изисквания общината трябва да разработи изцяло нова Наредба за управление на отпадъците, която да отговаря на ЗУО и подзаконовите нормативни актове по прилагането му.

Община Сандански е предприела своевременно действия за разработване на общинска Програма за управление на отпадъците след издаване на Методическите указания от МОСВ, към която като неразделна част е разработена подпрограма за предотвратяване на образуването на отпадъците.

2.5 Административен капацитет за управление на отпадъците

В Устройствения правилник на общинска администрация Сандански не са разписани функции относно управление на отпадъците на територията на общината. Ръководството, организацията и контрола за управление на отпадъците са възложени с длъжностни характеристики на определени служители.

Община Сандански има капацитет да изпълнява в голяма степен възложените със ЗУО и местната нормативна уредба правомощия и отговорности. Общината е предприела действия за изготвяне на нормативно изискваните документи за управление на отпадъците и предоставя повечето от услугите, вменени като задължение на кмета в чл. 19 от ЗУО. Наложително е да се ускори работата по приемане на нова Наредба за управление на отпадъците на територията на община Сандански, съгласно изискванията на чл. 22 от ЗУО.

Община Сандански изпълнява функциите по предоставяне на услугите за събиране, транспортиране и третиране на отпадъците чрез общинско търговско дружество и чрез извеждане на някои от дейностите по предоставяне на услугите извън административната структура с цел оптимизиране на управление на отпадъците. За повечето услуги функциите в длъжностните характеристики на служителите са добре разписани. Липсват разписани функции по отношение на някои потоци отпадъци, за които общината все още не предоставя услуги – разделно събиране на опасни отпадъци от домакинствата, на биоразградими и биоотпадъци. Тъй като в процес на подготовка е осигуряване на такива услуги, препоръчително е да бъдат регламентирани и съответните функции.

Известни пропуски съществуват по отношение на изпълнение на контролната дейност. Факторите за незадоволителното изпълнение са недостатъчният брой служители за извършване на контролна дейност и липсата на вътрешни правила и отчетност на контролната дейност. Наложително е общинската администрация да направи анализ и да предприеме действие за подобряване на изпълнението в тази област.

Във връзка с изпълнение на определеното в ЗУО задължение на кмета за осигуряването на информация на обществеността чрез интернет страницата на общината, както и по друг подходящ начин, целесъобразно е общинското ръководство да разгледа възможността за възлагане на функции за информиране на обществеността в Устройствения правилник на общинска администрация, в длъжностните характеристики на конкретни служители или чрез друг вътрешноведомствен документ, в който да се разпределят и конкретизират отговорностите и да се регламентира

механизъм за взаимодействие между експертите по отпадъци в специализираната администрация и служителите от отдел „Правно-нормативно и информационно обслужване” в общата администрация, които имат задължение да поддържат актуална интернет страницата.

Общината не е изградила единна информационна среда, която да обхваща и стандартизира целия процес по управление на отпадъците. Предвид необходимостта от въвеждане на отчетност за постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци, за предоставяне на информация до компетентните институции, както и поради факта, че за дейностите с отпадъците се отделя значителен финансов ресурс от общинския бюджет, е необходимо общината да разработи единна информационна система за отпадъците, която да интегрира всички аспекти на управлението на отпадъците.

Анализът на състоянието на човешките ресурси показва, че един от водещите проблеми е количественият недостиг на персонал, особено във връзка с осъществяване на ефективен контрол по спазване на националната и общинската нормативна уредба за отпадъците. Предвид нормативните ограничения в щатното разписание и нарастващите нормативни изисквания към местните власти относно управление на отпадъците, общината следва да търси и други начини за осигуряване на необходимите инспектори – чрез привличане на експерти на граждански договори, чрез назначаване по национални и регионални програми за временна заетост и други.

Материално-техническата обезпеченост на служителите в общинската администрация в община Сандански, вкл. на тези с функции в областта на отпадъците, е на добро равнище. Идентифицирана е потребност от автомобил за осъществяване на контролна дейност по отпадъците.

Квалификацията на служителите в общата и специализираната администрация с функции за управление на отпадъците е на добро равнище. На служителите се осигуряват възможности за повишаване на квалификацията чрез участие в специализирани обучения. Предвид идентифицираните пропуски в контролната дейност е целесъобразно да се организира обучение по изискванията за контрол, съставяне на констативни протоколи и наказателни постановления както за съответните служители в администрацията, така и на кметове на кметства и допълнително привличани извънщатни кадри.

2.6 Информирание на обществеността по въпросите на управление на отпадъците

Община Сандански изпълнява ангажиментите за консултации с обществеността, произтичащи от екологичното законодателство, като организира публични обсъждания на проекти на общински документи. На населението и бизнеса е предоставена възможност да сигнализират при възникнали проблеми и нарушения, свързани с околната среда. Не се отчита, обаче, регулярно мнението на обществеността относно услугите и дейностите с отпадъци.

Анализът относно информиране на обществеността по въпросите на управление на отпадъците показва незадоволително ниво. Общината не провежда последователна политика за повишаване на общата информираност на гражданите и бизнеса относно ползите от предотвратяване и разделно събиране на отпадъците и изграждане на екологосъобразно отношение към генерирането на отпадъци. Информационните кампании относно отпадъците са инцидентни и се свеждат основно до включване на

общината в националната кампания за почистване на населените места. На интернет страницата на община Сандански информацията относно отпадъците е оскъдна - липсва основна информация в достъпен формат, която да разяснява на потребителите предоставяните от общината услуги, задълженията и възможностите на гражданите и фирмите относно управлението на генерираните от тях отпадъци. С цел повишаване на обществената осведоменост се препоръчва община Сандански:

Да планира и изпълнява ежегодно целенасочени дейности за информиране и повишаване на обществената осведоменост относно предотвратяването и разделното събиране на отпадъци, тъй като участието на жителите на общината е от ключово значение за подобряване на управлението на отпадъците и постигане на нормативно определените количествени цели. Изпълнението на планираните дейности и мероприятия следва да бъде отчитано и анализирано.

Да реорганизира информацията на интернет страницата и да включи по подходящ и лесно достъпен начин информационно-разяснителни материали относно управлението на отпадъците.

Да се определят и конкретизират отговорностите на административните звена и определените служители за предоставяне на актуална информация за населението и бизнеса – със заповед на кмета, в длъжностните характеристики, с промени в Устройствения правилник или по друг подходящ начин.

2.7 Прогнози за образуваните битови отпадъци

Въз основа на анализа на текущото състояние за генерираните отпадъци на територията на община Сандански бяха изготвени подробни прогнози за образуваните отпадъци. Прогнозите са представени в Приложение към ПУО. По-долу са представени основните изводи от извършените изчисления и анализи.

- Цели за рециклиране на отпадъци от хартия, пластмаса, метал и стъкло, съгласно чл.31, ал.1, т.1 от ЗУО

Прогнозите показват, че община Сандански ще постигне целите за рециклиране на отпадъците от хартия, пластмаса, метал и стъкло за всички години в периода 2016-2020 г. при условие, че предприеме допълнителни мерки за изграждане на инфраструктура за сепариране и предварително третиране на битовите отпадъци.

- Цели за разделно събиране и оползотворяване на битови биоотпадъци

Прогнозите показват, че община Сандански може да изпълни целите за разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъците след като (1) предприеме мерки за разделно събиране на растителните и дървесни отпадъци от населението и на зелените отпадъци от обществените паркове и градини и (2) изгради компостираща инсталация за зелените отпадъци.

- Цели за отклоняване на битови биоразградими отпадъци от депата

Направените изчисления показват, че община Сандански може да изпълни целите за намаляване на количествата депонирани биоразградими отпадъци за всички години на периода на Програмата, но при положение, че общината задължително изгради компостираща инсталация за зелените биоотпадъци до 2018 г.

За тази цел община Сандански ще кандидатства заедно с другите две общини от РСУО-Сандански по обявената от МОСВ процедура чрез директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG16M1OP002-2.002 *„Комбинирана процедура за проектиране и изграждане на компостиращи инсталации и на инсталации за предварително третиране на битови отпадъци“* за проектиране и изграждане на регионална компостираща инсталация.

3 SWOT анализ

Силни страни
<ul style="list-style-type: none">
✚ В общинската система за събиране и транспортиране на смесените битови отпадъци е обхванато почти цялото население на общината и е осигурена необходимата инфраструктура.
✚ Нормата на натрупване на битовите отпадъци в общината е с по-благоприятни стойности едновременно от средната за страната и от средната за населените места с население от 25 хил. до 50 хил. жители.
✚ Общината е сред първите общини в страната, които депонират битовите си отпадъци на депа, които отговарят на европейските и националните изисквания, и е осигурила инфраструктура за тази цел в средносрочен план до 2025 г.
✚ Общината е заложила основите на привличане на заинтересованите страни в политиките на общината чрез провеждане на обществени обсъждания.
✚ Налице е продължителна практика за управление на отпадъци от опаковки от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло в сътрудничество с организация за оползотворяване на отпадъци от опаковки.
✚ Общината е осигурила независимост при осъществяване на дейностите по сметосъбиране и сметоизвозване чрез общинско дружество.
Слаби страни
<ul style="list-style-type: none">
✚ Не е осигурена инфраструктура за разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъците, отпадъците от хартия и картон, пластмаса и стъкло/с изключение на опаковките/ и някои други отпадъчни потоци битови отпадъци.
✚ Незадоволително ниво на информационно обезпечаване в общинската администрация на процесите, свързани с управление на отпадъците.
✚ Липса на целенасочени мерки и стимули, които да допринесат за предотвратяване образуването на отпадъци.
✚ Нивото на депониране на битовите отпадъци е високо.
✚ Няма практика за отчитане удовлетвореността на обществеността и заинтересованите лица от резултатите, свързани с дейности по управление на отпадъците.
✚ Недостатъчен общински персонал за осъществяване на контролната дейност по спазване на разпоредбите относно управление на битовите и строителните отпадъци.
Възможности
<ul style="list-style-type: none">
✚ Използване на финансовите инструменти на ЕС и други програми за решаване на проблемите, свързани с ефективното управление на отпадъците, в т.ч. биоотпадъците.
✚ Наличен финансов ресурс за финансиране и съфинансиране на проекти за разделно събиране и рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци и за провеждане на регулярни информационни и образователни кампании за населението.
Заплахи

✚ Преминването към нови схеми за определяне на такса битови отпадъци на национално ниво, което може да доведе до значително повишаване на такса битови отпадъци за населението.

4 Цели и приоритети на Програмата

Отправна точка за определяне на стратегическите цели на Програмата за управление на отпадъците на община Сандански за периода 2015-2020 г. са йерархията при управление на отпадъците и целите на националната политика за управление на отпадъците и ефективно използване на ресурсите, респ. предвижданията на Националния план за управление на отпадъците 2014-2020 г. В съответствие с това са идентифицирани пет стратегически цели на общинската програма. За постигане на всяка стратегическа цел са определени приоритети (оперативни цели) и мерки въз основа на направените изводи от анализа на текущото състояние и SWOT анализа.

- **Цел 1: Предотвратяване образуването на отпадъци**
  - Нормата на натрупване на битови отпадъци в общината нараства с по-бавни темпове от нарастването на брутния вътрешен продукт на общината
- **Цел 2: Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени битови отпадъци**
  - Достигане на целите за рециклиране на битовите отпадъци от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло
  - Изпълнение на целите и изискванията за биоразградимите, в т.ч. за биоотпадъците
  - Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени строителни отпадъци от строителните дейности на община Сандански
- **Цел 3: Намаляване и предотвратяване на риска от депонираните отпадъци**
  - Остатъчните битови отпадъци се обезвреждат съобразно нормативните изисквания през целия период на Програмата
- **Цел 4: Укрепване на административния капацитет за управление на отпадъците в общината**
  - Осигуряване на общински нормативни и вътрешно-ведомствени документи, които гарантират законосъобразно и ефикасно изпълнение на дейностите с отпадъци
  - Информационно осигуряване на управлението на отпадъците
  - Обезпечаване на системите за управление на отпадъците в общината с достатъчно на брой квалифициран персонал
- **Цел 5: Повишаване на приноса на обществеността в прилагане йерархията на управление на отпадъците**

- Насърчаване на активно участие на населението и бизнеса в управлението на битови отпадъци съобразно йерархията за управление на отпадъците

В съответствие с препоръките на Методическите указания за разработване на общински програми за управление на отпадъците на МОСВ, по-долу са представени накратко ключови изисквания и основни съображения за идентифицираните мерки към всяка от стратегическите цели и очакваните резултати от изпълнението на мерките и ще спомогнат за достигането на съответната стратегическа цел в програмата за управление на отпадъците. Някои мерки имат т.нар. хоризонтален характер, т.е. допринасят за постигането не само на оперативните цели, към които се отнасят, а и за постигането на други оперативни целите.

В Плана за действие в Програмата са представени подробно мерките в табличен вид във формат съгласно указанията за разработване на план за действие на Методологията за стратегическо планиране в Република България, разработена от Съвета за административна реформа към Министерски съвет (2010 г.).

Изготвен е индикативен бюджет съобразно включените в Програмата мерки. За една част от мерките не е посочен бюджет, тъй като те ще се финансират както и досега в рамките на обичайния бюджет на общината за съответната бюджетна година. Това основно са меки, неинвестиционни мерки, свързани с развитие и укрепване на административния капацитет за управление на отпадъците. Друга част от мерките са съвсем индикативни и остойностени на базата на информация за изпълнението на сходни дейности и експертни допускания, като окончателните стойности за съответните дейности ще се уточнят при съответните предпроектни проучвания и разработване на проектите. Приблизителната стойност на Програмата за управление на отпадъците съобразно този подход е представена в следващата таблица.

Цел	Стойност (лв.)
▪ Предотвратяване образуването на отпадъци	62 000
▪ Достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло	5 082 600
▪ Изпълнение на целите и изискванията за битови биоразградими и биоотпадъци	1 270 650
▪ Подобряване на управлението на строителните отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради на територията на общината	72 000
▪ Намаляване и предотвратяване на риска от депонираните отпадъци	1 740 000
▪ Укрепване на административния капацитет за управление на отпадъците	126 000
▪ Повишаване на приноса на обществеността в прилагане йерархията на управление на отпадъците	59 000
Общо:	8 412 250

5 Мерки за постигане на целите

5.1 Предотвратяване образуването на отпадъци

Оперативна цел:

Нормата на натрупване на битови отпадъци в общината нараства с по-бавни темпове от нарастването на brutния вътрешен продукт в общината

ЗУО изисква кметовете на общини да разработят и изпълняват програма за управление на отпадъците за територията на съответната община, съответстваща на структурата и съдържанието на Националния план за управление на отпадъците. Неразделна част от НПУО 2014-2020 г. е първата Национална програма за предотвратяване образуването на отпадъци, разработена съгласно изискванията на ЗУО. Съгласно изискването за съответствие на структура и съдържание, общинските програми за управление на отпадъците също трябва да съдържат програма за предотвратяване образуването на отпадъци.

Именно в изпълнение на това изискване на ЗУО община Сандански разработи настоящата Подпрограма за предотвратяване образуването на отпадъци (ППОО) като неразделна част от Програмата за управление на отпадъците до 2020 г. Общината досега не е планирала и изпълнявала целенасочени мерки за предотвратяване образуването на отпадъци. Настоящата програма за предотвратяване образуването на отпадъци на община Сандански е първата такава програма, в която се предвиждат конкретни взаимнообвързани мерки.

Предотвратяване образуването на отпадъци – определение и място в йерархията за управление на отпадъците

Предотвратяването на отпадъци стои най-високо в йерархията за управление на отпадъците.

В европейското и съответстващото българско законодателство дефиницията за предотвратяване образуването на отпадъци е:

“Мерките, взети преди веществото, материалът или продуктът да стане отпадък, с което се намалява:

- **количеството отпадъци, включително чрез повторната употреба на продуктите или удължаването на жизнения им цикъл;**
- **вредното въздействие от образуваните отпадъци върху околната среда и човешкото здраве; или**
- **съдържанието на вредни вещества в материалите и продуктите”.**

Както показва дефиницията, предотвратяването може да бъде количествено и качествено. Чрез количественото предотвратяване се намалява количеството образувани отпадъци, а при качественото предотвратяване се намалява съдържанието на вредни вещества в материалите и продуктите. Двата вида предотвратяване са тясно

свързани и не трябва да се разглеждат като независими, а по-скоро като взаимно допълващи се. Неправилно е да се смята, че ако отпадъкът или неговото третиране само по себе си няма вредно въздействие, то този отпадък не трябва да се предотвратява, тъй като по време на самото третиране на отпадъците се изразходват енергия, вода и други ресурси. Само в случай, че даден продукт не бъде произведен, то той не би се превърнал в отпадък, т.е. в случая на 100 % количествено предотвратяване няма да има нужда и от качествено предотвратяване. Тъй като обаче това е нереалистично, е ясно, че за всеки продукт трябва да се прилагат и двата аспекта. Когато няма количествено предотвратяване, това не означава, че не трябва да има качествено и обратно.

Предотвратяването на образуването на отпадъци означава да не възникват отпадъци, да не се произвеждат продукти, които после да трябва да бъдат рециклирани или обезвреждани, да се планира така закупуването и потреблението на продукти, че да се изхвърлят възможно най-малко отпадъци вследствие на потреблението. Защото всяко третиране на вече възникнали отпадъци е свързано с известни натоварвания за околната среда, тъй като отпадъкът не изчезва, а само се променя като вещество. Дори и в най-добрия случай, когато отпадъците се оползотворяват, възникват натоварвания поради употребата на енергия и вода за производствения процес. Поради това най-адекватното противодействие на проблемите с отпадъците са действията преди образуването на отпадъци, а именно предотвратяването на образуването на отпадъци.

Едновременно с това, предотвратяването на отпадъците е и съществен принос към отдавна необходимия преход към ефективно използване на ресурсите. По-продължителното ползване на продуктите или пък многократната употреба на продукти, които обичайно се изхвърлят след единствена употреба, водят не само до намаляване на количеството отпадъци, но и до намалено използване на природните ресурси. Следователно изпълнението на мерките за предотвратяване на отпадъците допринася за постигане на европейските и националните цели за ефективно използване на ресурсите. Този преход обаче трябва да бъде направен така, че да не води до намаляване на благосъстоянието и на икономическия растеж. Тоест, не става въпрос за това да има конкуренция между екологичните и икономическите политики, а да се използва икономиката за постигане на екологичните изисквания. В този контекст мерките за предотвратяване или минимизиране образуването на отпадъците са от съществено значение за ограничаване изчерпването на първичните ресурси и климатичните промени.

Предотвратяването е хоризонтална мярка, която обхваща всички фази на жизнения цикъл на материала или продукта – добив, производство, разпространение и потребление. Колкото по-рано се реализират мерките по предотвратяване, толкова по-ефективни ще бъдат. В този смисъл мерки, предприети във фазата на дизайна и пред-дизайна, биха имали по-голям положителен ефект. Предотвратяване по време на дизайна означава да се предприемат мерки още във фазата на вземане на техническите решения при проектиране. Това включва не само еко-дизайн на продуктите, но и стратегическо развитие от гледна точка на икономически показатели, позиция на пазара, планиране на разходи и пр., както и използване на технологии, изискващи по-малко материал, влагане на по-малко опасни субстанции, по-малко опаковки, по-рядко преместване и по-малко складиране. Предотвратяването на отпадъците може да включва и действия след като даден продукт е достигнал края на жизнения си цикъл – вместо да го изхвърля, потребителят може да помисли за варианти за неговата повторна употреба.

Ползи от предотвратяването на отпадъци

Екологичните ползи от предотвратяването на отпадъците включват спестяване на ценни природни ресурси и свързаното с това въздействие върху околната среда от извличането и преработката на тези ресурси, намаляване на количеството консумирана енергия и емисиите парникови газове, образувани вследствие събирането, транспортирането и третирането на отпадъците.

Икономическите ползи от намаляването на отпадъците са значими, тъй като то води до намаляване на разходите в общинския бюджет. Предвид все по-високите изисквания на европейското и националното законодателство в сектор отпадъци и задълженията на общините да постигнат определени количествени цели, разходите за управление на отпадъците отнемат значителен ресурс от бюджета на общината.

На индивидуално ниво, намаляването на отпадъците също носи икономически ползи, макар че в България все още те не могат да се оценят като съществени предвид факта, че таксата за битовите отпадъци масово не се определя на база на изхвърленото количество отпадък. Генерирането на по-малко отпадъци освобождава финансов ресурс на домакинствата за потенциално по-икономически продуктивни начинания – по-ниската и екологосъобразна консумация води до използване на по-малко финансови средства за закупуване на продукти, които се превръщат в отпадък.

Мерки за предотвратяване образуването на отпадъци

Община Сандански ще прилага разнообразни мерки за предотвратяване на образуването на отпадъци, условно обобщени в три категории - информация, насърчаване и регулиране. В Приложение №4 към чл. 50, ал. 3, т. 2 на ЗУО са изброени 16 примерни мерки за предотвратяване на отпадъци. Няколко от тези мерки са относими към компетенциите на местните власти, респективно община Сандански, и ще бъдат приложени от община Сандански.

А. Регулиране

Община Сандански ще въведе регулаторни механизми, които имат за цел да намалят образуването на отпадъци.

А.1. Провеждане на зелени обществени поръчки

В своето съобщение „Обществени поръчки за по-добра околна среда” (СОМ (2008) 400) Европейската комисия определя зелените обществени поръчки като процедура, чрез която публичните органи се стремят да получат продукти, услуги и строителни работи с намалено въздействие върху околната среда през целия им жизнен цикъл, вместо продукти, услуги и строителни работи със същата основна функция, които иначе биха били предоставяни. В съобщението се препоръчва определяне на общи критерии за „зелените” обществени поръчки, като по този начин се постигне прилагане на единен подход от страните членки, за да не се нарушава конкуренцията на пазара на Общността. Европейската комисия разработи и критерии за различни стоки и услуги, които тя счита за най-подходящи при възлагане на обществени поръчки за тези стоки и услуги.

Според българското и европейското законодателство за обществени поръчки при възлагането им офертите може да се оценяват по два начина - или само на база най-ниска цена, или на база „икономически най-изгодна“ оферта, като при втория начин се

вземат предвид и други критерии за възлагане, в допълнение на цената. Тъй като критерият „икономически най-изгодна оферта“ винаги се състои от два или повече подкритерия, те могат да включват екологични критерии.

Поетапно при подготовка и провеждане на обществени поръчки, община Сандански ще включва критерии за защита на околната среда и предотвратяване образуването на отпадъци. На етап подготовка на обществена поръчка общината ще изготвя ясни и точни технически спецификации, ще определя критерии за подбор съобразно насоките, посочени в Наръчника за обществени поръчки „Купувайте, като се съобразявате с околната среда“, публикуван от АОП, и в критериите, разработени от ЕК за различни стоки и услуги, и ще определя подходящи критерии за екологосъобразно управление като база за сравнение на кандидатите.

Целта е в края на 2020 г. поне 10% от проведените обществени поръчки от община Сандански да са "зелени". Тъй като това изисква специфичен капацитет, с какъвто в момента общината не разполага, в Плана за действие за укрепване на административния капацитет се предвижда участие на служители от общинската администрация в специализирано обучение по темата за „зелени“ обществени поръчки.

A.2. Такса битови отпадъци

Към момента в община Сандански размерът на такса битови отпадъци за домакинствата и за бизнеса не се определя на основата на количество изхвърлени отпадъци, а на база на оценка на имотите и активите. Заплащането на ТБО по схемата „Плащане при изхвърляне“ е икономически инструмент, който стимулира населението и бизнеса да намаляват генерираните от тях отпадъци. В комбинация с други мерки и информационни кампании относно техники за предотвратяване на отпадъците, въвеждането на заплащане на ТБО според количеството ще допринесе за намаляване на образуваните отпадъци в общината. В периода на Програмата общината ще направи промени в Наредбата за определяне и администриране на местните такси и цени на услуги, като предостави възможност на бизнеса да заплаща такса битови отпадъци по схемата „Плащане при изхвърляне“ на база количество отпадъци чрез заявка на кофа/контейнер и честота на събиране. В зависимост от решението на национално ниво относно начина на заплащане на таксата, общината ще направи анализ, вкл. финансов, на най-подходящия начин за определяне на таксата съобразно количеството изхвърлени отпадъци и ще разширява прилагането на схемата „Плащане при изхвърляне“ и сред населението.

Б. Информация

Предотвратяването на образуване на отпадъци и свързаното с това намаляване на количеството генерирани отпадъци може да е успешно само при участие на всички заинтересовани страни. За целта е необходимо повишаване на общественото съзнание за екологосъобразно отношение към ресурсите и необходимостта от предотвратяване на отпадъците.

Б.1. Провеждане на разяснителни кампании и предоставяне на информация, насочена към широката общественост като цяло или към специфични групи потребители

Община Сандански ще провежда периодични информационни кампании сред населението и бизнеса за предотвратяване на битови отпадъци, като ще предоставя

информация за същността и ползите от предотвратяването, различни техники за предотвратяване, вкл. на отпадъци от хартия, пластмаса, хранителни и градински отпадъци, и други. Провежданите кампании ще бъдат насочени както към обществеността като цяло, така и към специфични целеви групи, като приоритет ще бъде включване на темата в класните и извънкласните дейности на училищата на територията на общината. Част от информационните кампании ще включват ежегодни общински базари за размяна на различни стоки с цел насърчаване повторната употреба.

Б.2. Провеждане на обучение за малкия и средния бизнес относно техники за предотвратяване на отпадъци

Преобладаващата част от фирмите, които функционират на територията на община Сандански, се класифицират като микро-, малки и средни фирми. В общината съществуват редица търговски фирми, осъществяващи търговия на едро и дребно, предприятия на хранително-вкусовата промишленост, административни офиси на фирми, заведения за обществено хранене и други. Дейността на немалка част от малкия и средния бизнес е свързана с туристическия бизнес в общината – хотели, семейни хотели, къщи и стаи за гости, както и разнообразни услуги в сферата на туризма. С цел повишаване на познанията сред фирмите относно ефективно използване на ресурсите и намаляване на генерираните отпадъци от тяхната дейност, община Сандански ще работи в сътрудничество с местния бизнес за разработване и провеждане на обучение на служителите във фирмите за предотвратяване на отпадъците. Общината ще разработи чрез възлагане обучителен модул за предотвратяване на различни потоци отпадъци и ще организира обучение в партньорство с бизнес-организациите в община Сандански.

В. Насърчаване

Община Сандански ще стимулиращи промени в поведението на населението чрез предоставяне на финансова и логистична подкрепа за полезни действия за предотвратяване на образуването на отпадъци, включително повторна употреба, домашно компостиране и други инициативи.

В.1. Домашно компостиране

Домашното компостиране е една от предпочитаните и най-полезни от екологична гледна точка мерки за намаляване на биоразградимите отпадъци. Чрез него домакинствата могат да оползотворят голяма част от хранителните и градинските си отпадъци. По този начин се спестяват ресурси за събиране, транспортиране и оползотворяване на тези отпадъци и се намаляват вредните емисии парникови газове. Общината ще насърчи извършването на домашно компостиране, като проведе разяснителни мероприятия за ползите и техниките за компостиране на градинските и хранителните отпадъци от дома и ще предостави безплатно съдове за домашно компостиране там, където не е целесъобразно разделно събиране на градинските отпадъци от домакинствата.

5.2 Разделно събиране и рециклиране на битовите отпадъци от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло

Оперативна цел:

Достигане на целите за рециклиране на битовите отпадъци от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло

Индикаторите за изпълнение на оперативната цел произтичат от европейската Рамкова директива за отпадъците и съответно от националния Закон за управление на отпадъците и от възложените от националната нормативна уредба цели за общините.

Текущи индикатори:

В 2016 г. минимум 25% от общото тегло на отпадъците от хартия, картон, пластмаси, метали и стъкло са подготвени за повторна употреба и рециклиране.

В 2018 г. минимум 40% от общото тегло на отпадъците от хартия, картон, пластмаси, метали и стъкло са подготвени за повторна употреба и рециклиране.

Целеви индикатор:

В края на 2020 г. минимум 50% от общото тегло на отпадъците от хартия, картон, пластмаси, метали и стъкло са подготвени за повторна употреба и рециклиране.

Нормативната уредба дава възможност всяка община да постигне целта самостоятелно или заедно с други общини, в зависимост от решението на Общото събрание на съответното РСУО и наличната инфраструктура за третиране на отпадъците в общината и региона.

Изпълнението на тази цел ще намали количествата на депонираните битови отпадъци, а в допълнение ще освободи общината от заплащане на отчисления по чл.64 от ЗУО и ще увеличи експлоатационния период на ползваната клетка на регионалното депо за отпадъци.

Приблизително 40% от битовите отпадъци на община Сандански са от отпадъчни материали от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали, като над 18 % от състава на общите битови отпадъци са пластмасовите отпадъци. Ето защо общината с особено внимание ще изпълнява планираните в настоящата програма мерки относно подобряване на йерархията на тези потоци отпадъци.

На територията на община Сандански вече се реализират някои целенасочени мерки за разделно събиране и предаване за рециклиране на битовите отпадъци от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло чрез сключване на договор с организацията за оползотворяване на отпадъци от опаковки „Булекопак“ АД и поставяне на цветни контейнери за разделно събиране на тези отпадъци на територията на град Сандански. Поради различни причини обаче, системата не работи ефективно, а разделно събраните годни за рециклиране отпадъци чрез системата са крайно недостатъчни.

Общината е сключила договори за разделно събиране и предаване за рециклиране с организация за оползотворяване на НУБА, който поток отпадъци също се отчита за изпълнение на целите за рециклиране на битовите отпадъци, но организацията не предоставя информация за количествата на тези отпадъци, събрани от територията на общината и рециклирани.

Община Сандански е сключила договор с фирма, притежаваща разрешително по ЗУО, за предаване от граждани и юридически лица на разделно събрани отпадъци, в т.ч. хартия и картон, метали пластмаса и стъкло, но фирмата няма задължение и не представя информацията за количествата предадени за рециклиране отпадъци, събрани от територията на общината.

На територията на община Сандански има и площадки за предаване на вторични суровини, но те не са регистрирани в общината и не представят съответната информация в общината.

Общината е предприела действия за осигуряване на собствена площадка по чл.19, ал.1, т.11 от ЗУО, но все още е на етап проучване на подходяща площадка.

Община Сандански извършва проучване за морфологичния състав на битовите отпадъци. Освен че има важно значение за избора на подходящ модел за третиране на битовите отпадъци, резултатите от това проучване са условие за освобождаване на общините от заплащане на отчисления по чл.64 от ЗУО при отчитане на целите за рециклируемите битови отпадъци.

Общината не е приела актуална Наредба за управление на отпадъците в съответствие с изискванията на ЗУО и предприема мерки за ускоряване на разработването и одобрението ѝ. При разработване на новата наредба трябва детайлно да се уредят правата и задълженията на всички страни в процеса като необходима нормативна основа за подобряване на системата за разделно събиране на отпадъците от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали. Най-малко следва да се регламентират:

- задълженията на търговските обекти, административни и други подобни обекти да събират разделно отпадъците си и да сключват договори за предаването им в зависимост от конкретната ситуация в общината;
- задълженията на общината да организира най-малко пет пъти годишно кампании за предаване на разделно събраните отпадъци;
- предоставянето на информация на общината от всички юридически лица, които събират и предават за рециклиране битови отпадъци;
- технически изисквания към пунктовете за предаване на вторични суровини и за регистрацията им в общината;
- изискване общината да изгради и поддържа интегрирана информационна система за битовите отпадъците, в т.ч. модул за отпадъците от хартия и картон, метали пластмаса и стъкло;
- контрол от общинската администрация за спазване на изискванията на наредбата и глоби за неспазването им.

Община Сандански не прилага предварително третиране на битовите отпадъци преди депониране чрез предаването им на сепарираща инсталация за смесени битови отпадъци. Такава инсталация може да се използва и за допълнително сортиране на разделно събраните отпадъци от опаковки чрез системата от цветни контейнери на територията на общината и балирането им преди извозването им за рециклиране.

Поради необходимостта от рязко увеличаване на количествата на разделно събраните битови отпадъци от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали, настоящата подпрограма предвижда действия в следните посоки:

- Обхващане в системата на индивидуално разделно събиране на битови отпадъци на ползватели на търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради на територията на град Сандански извън тези, обхванати от организацията за оползотворяване на отпадъци от опаковки. Общината ще определи критериите кои от тези обекти ще се включват в индивидуална система, и кои ще ползват системата на цветните контейнери, разположени по улиците на града.
- Проучвателни дейности и изграждане на сепарираща инсталация за предварително третиране на смесени битови отпадъци на площадката на регионалното депо за битови отпадъци. Сепариращата инсталация може да се използва и за допълнително сортиране на разделно събраните отпадъци от цветните контейнери вместо да се извозват на голямо разстояние до Благоевград за допълнително сортиране. Поради липса на финансираща програма към момента е препоръчително общината да проведе преговори с организация за оползотворяване на отпадъци от опаковки за изграждане и експлоатация на такава инсталация.
- Изграждане на общинска площадка по чл.19, ал.2, т.11 от ЗУО за предаване без заплащане на разделно събрани отпадъци:
  - строителни от ремонтна дейност на домакинствата
  - рециклируеми отпадъци (хартия, картон, стъкло, метал, др.)
  - предмети и оборудване, което може да бъде повторно употребявано
  - опасни отпадъци от бита
  - ЕГО и др.
- Организиране от общината няколко пъти годишно на целеви мероприятия за доброволно събиране и предаване на разделно събрани рециклируеми битови отпадъци от училища, административни и бизнес организации, от граждани.
- Подобряване на системата за разделно събрани отпадъци от опаковки от организация за оползотворяване на отпадъци от опаковки, от НУБА и сключване на договор с организация за оползотворяване на ИУЕЕО.
- Нормативно регламентиране на задълженията относно периодично представяне в общината на информация за разделно събраните рециклируеми отпадъци.

5.3 Разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъците и отклоняване от депониране на битовите биоразградими отпадъци

Оперативна цел:

Изпълнение на целите и изискванията за биоразградимите, в т.ч. за биоотпадъците

Текущи индикатори:

Ежегодно до края на 2020 г. количеството на депонираните биоразградими битови отпадъци е под 50% от общото количество на същите отпадъци, образувани в общината през 1995 г.

В периода 2016 г.–2020 г. минимум 25% от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в общината през 2014 г., са разделно събрани и оползотворени.

Целеви индикатори:

В края на 2020 г. количеството на депонираните биоразградими битови отпадъци е до 35% от общото количество на същите отпадъци, образувани в общината през 1995 г..

В края на 2020 г. минимум 50% от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в общината през 2014 г., са разделно събрани и оползотворени.

Използването на отпадъците като ресурси, заместващи първичните природни ресурси, вместо депонирането им, е в основата на европейските и национални политики за ефективно използване на ресурсите. Допълнителен ефект от оползотворяване на биоразградимите битови отпадъци вместо депонирането им, е предотвратяването на емисии на парникови газове – метанът, който се отделя от депата. Ето защо европейското и националното законодателство постави изисквания за постепенно намаляване на депонираните биоразградими отпадъци. Като се основава на добрите европейски практики националното законодателство въведе и изисквания за оползотворяване на битовите биоотпадъци. Целите за оползотворяване на биоотпадъците се считат за изпълнени от общините при условие, че биоотпадъците се събират разделно при източника на образуване, транспортирани и предадени за оползотворяване. В допълнение Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците изисква кметовете на общини да осигурят цялото количество образувани биоотпадъци от поддържането на обществени площи, паркове и градини на територията на съответната община да се събират разделно и оползотворяват.

Биоотпадъците, преработени чрез домашно компостиране, се считат от законодателството за предотвратени отпадъци. Това подпомага за изпълнението на целите за намаляване на количествата депонирани биоразградими отпадъци, но тези биоотпадъци не се отчитат за изпълнение на целите за биоотпадъците.

За да подобри управлението на битовите биоразградими и биоотпадъци до 2020 г. община Сандански си поставя амбициозната цел да изпълни настоящата подпрограма като много важна част от Програмата за управление на отпадъците на общината до 2020 г.

Нормативната уредба дава възможност всяка община да постигне целите самостоятелно или заедно с други общини, в зависимост от решението на Общото събрание на съответното РСУО и наличната инфраструктура за третиране на отпадъците в общината и региона.

Изпълнението на целите за биоразградимите, вкл. биоотпадъците, ще намали количествата на депонираните битови отпадъци, а в допълнение ще освободи общината от заплащане на отчисления по чл.64 от ЗУО и ще увеличи експлоатационния период на ползваната клетка на регионалното депо за отпадъци.

За да постигне целите за управлението на биоразградимите отпадъци, в т.ч. и на биоотпадъците, община Сандански ще изпълни значими мерки до 2020 г.

Най-важната мярка за изпълнение на целите за рециклиране на биоотпадъците и отклоняване от депониране на биоразградимите отпадъци е осигуряване от общината на компостираща инсталация за зелените отпадъци и организиране на система за тяхното разделно събиране. Важно е и да се регламентира нормативно системата за разделно събиране на биоотпадъците в новата общинска Наредба за управление на отпадъците, която общината ще приеме. Общината разполага с подходяща площадка за изграждане на компостираща инсталация в района на регионалното депо за битови отпадъци.

Увеличените количества на предадени за рециклиране и оползотворяване отпадъчни материали от хартия и картон, които са също биоразградими отпадъци, ще допринесат също за постигане на целите за намаляване на количествата депонирани биоразградими отпадъци. Активното включване на домакинства в домашно компостиране на градински отпадъци, там където общината не е организирала разделно събиране на тези отпадъци в бъдеще, също ще допринесе за постигане на целите за намаляване на количествата депонирани биоразградими отпадъци.

5.4 Оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради

Оперативна цел:

Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени строителни отпадъци от строителните дейности на община Сандански

Рамковата директива на ЕС за отпадъците от 2008 г. въведе разпоредби, изискващи от страните членки да повишат степента на рециклиране и оползотворяване на строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване на сгради с цел използването им като заместител на естествените природни ресурси и за да се намали въздействието им върху околната среда в резултат на депонирането им. В съответствие с тези изисквания в националното законодателство се регламентираха детайлни правила с оглед изпълнение на общоевропейските политики за строителните отпадъци, като се определиха задълженията на централната изпълнителна власт, местните власти и на строителния бизнес. Общините имат следните задължения, произтичащи от националната нормативна уредба:

- **Организиране на събирането, включително разделното, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата.**
- **Когато общината е възложител на строителни дейности или на дейности по разрушаване на сгради, включително принудително премахване на строежи:**
  - да разработва План за управление на строителните отпадъци като част от строителната документация за инвестиционния проект за издаване на разрешение за строеж;

- да изпълни реално Плана за управление на отпадъците;
  - да влага в строежите определен процент материали от рециклирани строителни отпадъци или материално оползотворяване в обратни насипи;
  - да осигури селективното разделяне и материално оползотворяване на определени видове строителни отпадъци в минимални количества;
  - да залага съответните изисквания в техническите спецификации на обществените поръчки за избор на изпълнители на строителните дейности да спазват изискванията относно управление на строителните отпадъци.
- Да одобрява плана за управление на строителните отпадъци на инвестиционни проекти на територията на общината като част от документацията за разрешение за строеж – когато общината е компетентен орган съгласно Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали.**

Съобразно нормативните изисквания на Наредбата за управление на строителните материали и за влагане на рециклирани строителни материали, община Сандански ще предприеме мерки за подобряване на управлението на строителните отпадъци на територията на общината, като:

- Ежегодно до 2020 г. в строежите с възложител община Сандански се влагат рециклирани строителни материали, в количества, съгласно изискванията на Наредбата
- Всички инвестиционни проекти, одобрени от общината включват план за управление на строителните отпадъци, който се изпълнява.

Образуваните отпадъците от строителни дейности на територията на община Сандански се извозват и оползотворяват за запълване на негативни форми (бивша кариера за добив на глина) в землището на село Левуново. Използваният подход от общината е добра практика, за разлика от голяма част от българските общини, които депонират строителните отпадъци. Общината планира да направи подробно проучване относно времевия хоризонт, за който строителните отпадъци могат да се оползотворяват в тази кариера за техническата ѝ рекултивация, и да подготви проект за крайна рекултивация преди изчерпване на капацитета на кариерата.

На територията на община Сандански, както и на територията на съседни и по-близки общини, няма изградена инсталация за рециклиране на строителните отпадъци, поради което общината планира да обсъди поставянето на инсталация за рециклиране на строителни отпадъци, която да обслужва и другите съседни общини.

Общината ще въведе и разделно събиране на строителните отпадъци, генерирани в малки количества от текущи ремонтни дейности от домакинствата, за да се намали и предотврати изхвърлянето им в контейнерите за смесени битови отпадъци и депонирането им на регионалното депо. Общината е проучила добри практики на други български общини и проучва целесъобразността да предлага услуга на гражданите да извозва безплатно такива отпадъци до определени количества. В тази връзка в новата общинска Наредба за управление на отпадъците в специален раздел ще се предвидят условия и ред за управление на строителните отпадъци на територията на общината.

В настоящата програма са предвидени няколко групи основни дейности за управление на строителните отпадъци:

- Разпределение на отговорностите по управление на строителните отпадъци между структурните звена в общинската администрация и на ниво заместник-кмет, произтичащи от задълженията на общината като възложител на строителни дейности, и регламентиране на тези отговорности в нормативната уредба на общината.
- Обособяване на раздел в новата общинска Наредба за управление на отпадъците за условията и реда за управление на този поток отпадъци.
- Проучване на възможност на територията на общината или на съседни общини строителните отпадъци да се оползотворяват чрез запълване и с това - рекултивация на негативни форми, образувани в резултат на добивни дейности в стари/изоставени/безстопанствени кариери за добив, например, на кариерни материали.
- Провеждане на административни процедури и проучване относно времевия хоризонт, за който строителните отпадъци могат да се оползотворяват в старата кариера за глина до село Левуново за техническата ѝ рекултивация и подготовка на проект за окончателна рекултивация преди изчерпване на капацитета на кариерата.
- Проучване за инсталиране на територията на общината на инсталация за рециклиране на строителни отпадъци, възможно и със съседни общини и като публично-частно партньорство.

5.5 Управление и предотвратяване на риска от депонираните отпадъци

Оперативна цел:

Остатъчните битови отпадъци се обезвреждат съобразно нормативните изисквания през целия период на Програмата

Регионално депо за битови отпадъци - Сандански

Община Сандански спазва европейските изисквания за депониране на битовите отпадъци на депа още от 2003 г., като се има предвид, че за България трябваше да ес приведе в съответствие с това изискване в средата на 2009 г. Използваната в момента клетка за депониране на битовите отпадъци на регионалното депо Сандански ще е достатъчна на общините от РСУО Сандански най-малко за срок от десет години, поради което за периода на настоящата програма за управление на отпадъците общината не е необходимо да предприема допълнителни мерки.

Очакванията на общината са, че в резултат на мерките, които ще реализира за рециклиране и оползотворяване на отпадъците, експлоатационният период на използваната клетка, а и на цялото депо, ще се увеличи значително.

На територията на общината няма стари депа и сметища за битови отпадъци, подлежащи на рекултивация. Възникващи във времето незаконни сметища са почистени своевременно.

На рекултивация подлежи клетка №1 на регионалното депо за неопасни отпадъци Сандански, за което има изготвен проект, който обаче трябва да се актуализира. Община Сандански редовно заплаща необходимите отчисления за рекултивация в РИОСВ, но тъй като натрупаните суми не са достатъчни, е необходимо национално съфинансиране за тази цел.

Община Сандански е обхванала почти 100% от населението на общината в организирани системи за сметосъбиране и сметоизвозване и мерки в тази посока не са необходими. При определената честота на извозване на смесените битови отпадъци, сметосъбиращата техника и съдове към момента са достатъчни за регулярното обслужване на обхванатите населени места от общината и за регулярното им извозване до Регионалното депо за битови отпадъци – Сандански. В периода на програмата ще се наложи подмяна на амортизирана инфраструктура за събиране и транспортиране на смесените битови отпадъци. Общината планира да направи пълна и детайлна инвентаризация на техническото състояние на автомобилния сметоизвозващ парк и контейнерите за събиране и извозване на смесените битови отпадъци с оглед идентифициране на тези елементи от сметосъбиращата и сметоизвозваща инфраструктура, която е амортизирана и ще се нуждае от подмяна в рамките на програмния период до 2020 г., ще направи график за подмяната и идентифицира необходимите финансови средства за целта.

Последващият мониторинг на рекултивирани клетки ще се осъществява от оператора на депото.

Що се отнася до намаляване и предотвратяване на риска от депониране на опасни битови отпадъци, мерките, които общината ще предприеме, се отнасят основно до осигуряването на общинска площадка, на която да могат да се предават опасни битови отпадъци, но тази мярка е включена в предходните програми.

5.6 Укрепване на административния капацитет за управление на отпадъците

Оперативни цели:

Осигуряване на общински нормативни и вътрешно-ведомствени документи, които да гарантират законосъобразно и ефикасно изпълнение на дейностите с отпадъци

Информационно осигуряване на управлението на отпадъците

Обезпечаване на системите за управление на отпадъците в общината с достатъчно на брой квалифициран персонал

За ефективното управление на отпадъците от ключово значение е наличието на добър капацитет в общината във връзка с изпълнение на функциите, възложени ѝ съобразно нормативната уредба и поставените общински цели по отношение на политиката за отпадъците. Включените в програмата мерки за укрепване на административния капацитет произтичат най-вече от развиващото се национално законодателство в сектора на управление на отпадъците, националните политики за непрекъснато повишаване на квалификацията и учене през целия живот, както и от някои пропуски, идентифицирани в резултат на изготвения анализ на текущото състояние. Мерките имат хоризонтален характер и тяхното изпълнение ще допринесе за постигане на всички стратегически цели на Програмата за управление на отпадъците 2015-2020 г. на община Сандански. Мерките са обединени около ключови оперативни цели за укрепване на административния капацитет на общината за управление на отпадъците.

За осигуряване на общински нормативни и вътрешно-ведомствени документи, които да гарантират законосъобразно и ефикасно изпълнение на дейностите с отпадъци.

Анализът на текущото състояние показва, че община Сандански е обезпечила определените нормативно правомощия и отговорности на кмета на общината в сферата на управление на отпадъци чрез възлагане на функции в длъжностните характеристики на служителите в структурата на общинската администрация. Пропусък, който беше идентифициран в хода на анализа, е непълнотата на сега действащата наредба за отпадъците по отношение на новия ЗУО от 2012 г. Предвижда се община Сандански в най-скоро време да разработи нова наредба за управление на отпадъците в съответствие с новия ЗУО от 2012 г., която да отразява и програмните цели и мерки на общинската програма за управление на отпадъците за периода до 2020 г.

Включени са мерки, които да осигурят, че изпълнението на Програмата за управление на отпадъците се наблюдава и оценява и че общината ще продължи своевременно да привежда общинската нормативна уредба в съответствие с развитието и промените в националното законодателство в сектор Отпадъци и със специфичните потребности, идентифицирани в общината.

За информационно осигуряване на управлението на отпадъците в община Сандански

Осигуряване на достатъчно и надеждни данни за количествата, състава, събирането, оползотворяването и обезвреждането на различните потоци отпадъци има ключово

значение за осъществяване на качествени анализи, правилно планиране и ефективен контрол върху всички процеси и дейности по управление на отпадъците.

С оглед осъществяване на мониторинг и докладване на изпълнението на целите за рециклиране на битови отпадъци и целите за разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъци и отклонени биоразградими отпадъци от депониране, е необходимо изграждане на информационна система за отпадъци, която ще позволява автоматизирано въвеждане и обработка на данни. Информационната система ще интегрира данни от различни източници, дейности и потоци отпадъци и ще осигурява възможности за изготвяне на анализи, прогнози и вземане на информирани решения. Информационната система ще улесни проследяване на напредъка по изпълнението на настоящата Програма за управление на отпадъците и на възложените в националното законодателство цели за отпадъците. В допълнение на изграждане на информационната система са планирани мерки за обезпечаване на ефективното ѝ функциониране, които включват дефиниране на отговорностите за събиране, обработка и анализ на данните и обезпечаване на информационната система с човешки ресурси.

Предвижда се също в края на периода на настоящата Програма да се направи ново проучване на морфологичния състав на отпадъците, тъй като нормативната уредба изисква тази дейност да се извършва от общините на всеки пет години, което пък от своя страна ще осигури надеждни данни, необходими при планирането на мерки за управление на отпадъците на общината за следващия програмен период.

За обезпечаване на системите за управление на отпадъците в общината с достатъчно на брой квалифицирани служители

Планираните мерки целят повишаване на квалификацията на служителите с функции за отпадъците във всички звена и дейности в община Сандански. Планирано е обучение по теми, идентифицирани като необходими във връзка с изпълнение на стратегическите цели на настоящата Програма за управление на отпадъците, както и по теми, за които ще възниква потребност в периода на изпълнение на Програмата. За подобряване на контролната дейност по спазване на нормативните разпоредби относно отпадъците, са предвидени обучения на персонала с контролни функции и техническо обезпечаване на контролната дейност. Ще се обсъди и възможността за създаване на общинско мероприятие с функции на общински инспекторат за следене и контрол на изпълнението на общинските наредби, в т.ч. и на общинската наредба за управление на отпадъците и за изпълнението на договорите, които общината е сключила в областта на управление на отпадъците.

5.7 Информирание на обществеността

Оперативна цел:

Насърчаване на активно участие на обществеността в управление на отпадъците

Съществен фактор за постигане на целите на политиката за отпадъците на община Сандански е активното участие на всички генератори на отпадъци на територията на общината в дейностите за предотвратяване и разделно събиране на отпадъците у дома и на работното място. Затова общината ще предприеме целенасочени мерки за повишаване на общата информираност за необходимостта от намаляване на отпадъците и използването им като ресурс и за разделно събиране на битовите отпадъци. Мерките

са насочени към изграждане на екологосъобразно поведение и повишаване на участието на населението и бизнеса в управлението на отпадъците на територията на община Сандански.

Планираните мерки за информиране на обществеността са т.нар. меки мерки и имат хоризонтален характер. На практика тези мерки подпомагат изпълнението и всички останали мерки и допринасят за постигане на всички стратегически цели на Програмата за управление на отпадъците на община Сандански.

Община Сандански ще публикува и разпространява актуална информация и ще провежда разяснителни кампании за повишаване на информираността и разбирането сред населението и бизнеса - за йерархията за управление на отпадъците; за предоставяните от общината услуги по събиране, транспортиране и третиране на различните потоци отпадъци; за задълженията на гражданите и бизнеса и за действията, които трябва да предприемат при управление на генерираните от тях отпадъци. На интернет страницата на общината ще бъде обособена секция „Екология“, за да се улесни достъпа на потребителите до специализирана информация относно дейностите с отпадъците. Планирани са също мерки, които чрез подходящи техники или схеми стимулират активното пряко участие на населението в дейности за разделно събиране на различни потоци битови отпадъци. Специално внимание ще бъде обърнато на работата с децата в детските градини и училищата на територията на общината, предвид създаването у тях на устойчиви нагласи и поведение относно отпадъците. Чрез периодични допитвания сред жителите общинската администрация ще поддържа обратна връзка и ще ангажира обществеността в процеса на вземане на решения относно политиката за отпадъците. Допитванията ще служат и за измерване на резултатите от провежданите дейности за информиране на обществеността относно предотвратяване на отпадъците и спазване на нормативните изисквания за управление на различните отпадъчни потоци.

6 Наблюдение, контрол и оценка на изпълнението на Програмата за управление на отпадъците

Община Сандански ще осъществява наблюдение и оценка на изпълнението на Програмата за управление на отпадъците, за да проследява напредъка по постигане на целите и да предприеме своевременно адекватни действия в случай на идентифицирани проблеми.

Наблюдението на Програмата за управление на отпадъците ще се осъществява чрез периодично събиране на данни за степента на постигане на индикаторите, както и анализ и идентифициране на възникнали проблеми при изпълнението и причините за тях. В допълнение, за всяка мярка ще се наблюдава и спазването на планирания график и степента на изразходване на ресурсите. За целта кметът на общината ще утвърди със заповед вътрешни правила за наблюдение и оценка на Програмата, включително за събиране и систематизиране на данните за посочените в програмата индикатори и отговорностите на общинските звена, които имат отношение към изпълнението на конкретните програмни мерки, и на служителите, отговорен за систематизиране, анализ и оценка на напредъка в изпълнение на мерките. В Програмата е планирана мярка за въвеждане на единна информационна система за управление на отпадъците, която значително ще подобри качеството на данните, необходими за изготвяне на отчетите и оценките на изпълнението.

Контролът върху изпълнението на Програмата за управление на отпадъците ще се осъществява от Общинския съвет. Кметът на общината ще представя на съвета ежегоден доклад за изпълнение на Програмата за предходната година в срок до 31 март. Препоръчва се годишният доклад да съдържа информация за: промени в средата за изпълнение през отчетната година; описание на предприетите от общината действия за мониторинг и контрол по изпълнение на програмата, вкл. проведени оценки и/или допитвания до населението; постигнатия напредък по изпълнение на целите и мерките въз основа на определените индикатори за изпълнение, както и причините за неизпълнение. С цел външен контрол от страна на обществеността е целесъобразно годишните отчети да се публикуват на интернет страницата на община Сандански.

Програмата за управление на отпадъците ще бъде актуализирана в случай на промени в законодателството, които налагат съществени промени в заложените стратегически и оперативни цели и в планираните мерки за тяхното постигане. Програмата може да бъде актуализирана и при доказана необходимост от допълнителни мерки поради значително изоставане в изпълнението и постигането на целевите индикатори, както и при други непредвидени обстоятелства.

7 План за действие

Предотвратяване образуването на отпадъци

Дейности /мерки/	Бюджет (лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност за изпълнение
					Текущи	Целеви	
Мониторинг на изпълнение на включените в програмата мерки за ПОО		общински бюджет	2016-2020		Ежегодно - % изпълнени/в процес на изпълнение мерки	Всички мерки за ПОО, включени в Програмата, са изпълнени до края на 2020 г.	Отдел „Инфраструктура и инвестиционна политика”
Подготовка и провеждане на "зелени" обществени поръчки		общински бюджет	2017-2020		Ежегодно - брой проведени „зелени“ обществени поръчки	Към края на 2020 г. 10% от обществените поръчки в общината са „зелени“	Кмет
Промени в Наредбата за определяне и администриране на местните такси и цени на услуги относно определяне ТБО на база количество отпадъци		общински бюджет	2017	въведен икономически стимул за намаляване образуването на отпадъци	Изготвен анализ на потребителите Подготвени проекто-текстове в Наредбата след приемане на национална методология	Приети промени в Наредбата за определяне ТБО на база количество изхвърлени отпадъци	Отдел „Инфраструктура и инвестиционна политика” съвместно с отдел „Правно-нормативно и информационно обслужване” Общински съвет
Провеждане на периодични информационни кампании	24 000	средства от отчисления по чл. 64 от ЗУО спонсорство от партньори	2016-2020		брой проведени мероприятия брой участници	проведени най-малко 6 информационни кампании	Отдел „Инфраструктура и инвестиционна политика” съвместно със служителя за връзки с обществеността

План за действие

Дейности /мерки/	Бюджет (лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност за изпълнение
					Текущи	Целеви	
Провеждане на обучения за малкия и средния бизнес относно техники за предотвратяване на отпадъци в партньорство с бизнеса	3000	средства от отчисления по чл. 64 от ЗУО спонсорство от партньори	2016-2018	повишено разбиране сред бизнеса относно ползите и начините за предотвратяване на отпадъци	брой проведени обучения	брой обучени представители на малкия и средния бизнес	Ресорен зам.кмет
Провеждане на разяснителни мероприятия за прилагане на домашно компостиране	5000	общински бюджет	2017-2019	Населението е информирано за ползите от домашното компостиране и техника за прилагането му	Брой проведени мероприятия	Проведени минимум 3 разяснителни мероприятия за домашно компостиране	Отдел „Инфраструктура и инвестиционна политика”
Предоставяне безплатно на съдове за домашно компостиране на домакинства	30 000	общински бюджет, отчисления по чл. 64 от ЗУО	2017-2020	Предотвратени отпадъци чрез прилагане на домашно компостиране от домакинства	Брой домакинства, прилагащи домашно компостиране - ежегодно	150 домакинства прилагат домашно компостиране	Ресорен зам.кмет

План за действие

Разделно събиране и рециклиране на отпадъците от хартия и картон, пластмаса, метали и стъкло

Мерки/Дейности	Бюджет (лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност за изпълнение
					Текущи	Целеви	
Внасяне на предложение и вземане на Решение от Общото събрание на РСУО - Сандански за начина на изпълнение на целите за рециклиране на битови отпадъци		Общински бюджет	2016	Общините са изпълнили изискванията на нормативната уредба и имат информация като основа за вземане на управленски решения	Етапи на подготовка на проекта на решението и включването му в дневен ред на Общо събрание на РСУО	Общото събрание на РСУО е гласувало решението	Кмет
Участие в подготовка, проучвания, анализи, проектиране и изграждане на регионална инсталация за предварително третиране на битови отпадъци – сепарираща инсталация	5 082 600 ¹	Процедура чрез директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG16M1OP002-2.002 „Комбинирана процедура за проектиране и изграждане на компостиращи инсталации и на инсталации за предварително третиране на битови отпадъци“, по приоритетна ос 2 „Отпадъци“ на Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“	2016-2019	Общината събира разделно допълнителни количества рециклируеми битови отпадъци и намалява депонираните отпадъци	Етапи на процедурите за осигуряване и изграждане на площадката	Площадката е въведена в експлоатация	Кмет Председател на Общото събрание на РСУО - Сандански

¹ Сумата е само индикативна и ще бъде определена след избор на площадката, проектирането и остойностяването на проекта

План за действие

Мерки/Дейности	Бюджет (лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност за изпълнение
					Текущи	Целеви	
Ежегодно планиране и осъществяване на тематични проверки за изпълнение на всички изисквания за разделно събиране и изхвърляне на отпадъците в системата за разделно събиране на отпадъците		Общински бюджет	2016-2020	Изготвен доклад до кмета за резултатите от осъществения контрол	Брой осъществени тематични проверки	Осъществени ежегодно проверки във всички квартали на града	Директор на Дирекция с ресор контролна дейност за изпълнение на общинските наредби
Задължаване на всички юридически лица, които осъществяват дейности по разделно събиране и предаване за рециклиране на отпадъци да предоставят информация за разделно събраните и предадени за рециклиране битови отпадъци		Общински бюджет	2016	Одобрена Наредба за управление на отпадъците със съответните разпоредби	Етапи на разработване на наредбата	Одобрена от Общинския съвет Наредба	Директор на Дирекция с ресор управление на отпадъците
Ежегодно събиране и обработка на информация от юридически лица за разделно събрани и предадени за рециклиране отпадъци.		Общински бюджет	2016-2020	общината разполага с информация за количествата разделно събрани отпадъци на територията на общината	Брой на ОО/фирми и юридически лица, които са представили навременна и пълна информация	Всички задължени ОО/фирми и юридически лица са представили навременна и пълна информация	Директор на Дирекция отговорен за създаване и поддържане на информационната система
Регулярен планов контрол за		Общински бюджет	2016-2020	Всички	Разработени и	Одобрени отчети	Директор на

План за действие

Мерки/Дейности	Бюджет (лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност за изпълнение
					Текущи	Целеви	
предоставяне на информация от задължените лица за събраните и предадени за рециклиране отпадъци				задължени лица предоставят информация на общината	одобрени годишни планове за контрол	за осъществения контрол	Дирекция с ресор управление на отпадъците
Идентифициране, съставяне и постоянна актуализация на регистър на лицата, задължени да предават информация на общината за разделно събраните и предадени за рециклиране отпадъци /след изграждане на информационната система – като част от нея/		Общински бюджет	2016-2020	Общината разполага с информация за задължените за предаване информация лица	Етапи на съставяне на списъци и събиране на информация и	Създаден списък със задължените да предават информация лица	Директор на Дирекция с ресор управление на отпадъците
Изграждане на модул за отпадъците от хартия и картон, метали пластмаса и стъкло като част от електронна интегрирана информационна система за битовите отпадъците	В рамките на бюджета за информационната система	Отчисления по чл.64 от ЗУО	2016	Електронна обработка на информацията за доказване на целите за рециклиране	Етапи на възлагане, разработване и въвеждане на системата в действие	Акт за въвеждане на системата в действие	Зам.- кмет с ресор управление на отпадъците
Нормативно регламентиране и организиране и провеждане ежегодно от общината на целеви мероприятия за предаване на разделно събрани отпадъци от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло	10 000	Общински бюджет	2016-2020	Допълнителни количества разделно събрани и предадени за рециклиране отпадъци	Брой организирани мероприятия	Общината е организирала минималния брой мероприятия, предвидени в Наредбата за управление на отпадъците	Директор на Дирекция с ресор управление на отпадъците
Сключване на нов договор или допълване на съществуващия договор с организацията за отпадъци от опаковки, обслужваща града с поставени минимални изисквания за		Общински бюджет	2016	Допълнителни количества разделно събрани и предадени за рециклиране	Етапи на проучване и сключване/допълване на договора	Сключен/допълнен договор с организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки	Зам.- кмет с ресор управление на отпадъците

План за действие

Мерки/Дейности	Бюджет (лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност за изпълнение
					Текущи	Целеви	
количествата събрани и предадени рециклируеми отпадъци и контрол за изпълнението на договора				отпадъци			
Включване в нормативната уредба на общината и на практика на търговски обекти, административни, стопански, образователни и др. подобни обекти в системите за разделно събиране на отпадъците – индивидуален подход		Общински бюджет	2016	Допълнителни количества разделно събрани и предадени за рециклиране отпадъци	Брой обекти, реално включени в системата	Всички задължени с Наредбата обекти изпълняват задълженията си по Наредбата	Зам.-кмет с ресор управление на отпадъците
Сключване на договор с организация за оползотворяване на ИУЕЕО и задължаването ѝ да предоставя информация на общината		Общински бюджет	2016	Допълнителни количества разделно събрани и предадени за рециклиране отпадъци	Етапи на преговорите преди сключване на договор	Влязъл в сила договор	Зам.-кмет с ресор управление на отпадъците

План за действие

Разделно събиране и изпълнение на целите и изискванията за битовите биоразградими отпадъци и за биоотпадъците

Мерки/Дейности	Бюджет (лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност за изпълнение
					Текущи	Целеви	
Внасяне на предложение и вземане на Решение от Общото събрание на РСУО - Сандански за начина на изпълнение на целите за биоотпадъците и отклоняване от депониране на биоразградимите отпадъци		Общински бюджет	2016	Общините са изпълнили изискванията на нормативната уредба	Етапи на подготовка на проекта на решението	Общото събрание на РСУО е гласувало решението	Кмет
Участие в подготовка и изпълнение на регионален проект за изграждане на съоръжение за компостиране на зелените отпадъци и въвеждане на система за разделното им събиране, включително поставяне на необходимите съдове за разделно събиране и техника	1 270 650 ²	Процедура чрез директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG16M1OP002-2.002 „Комбинирана процедура за проектиране и изграждане на компостиращи инсталации и на инсталации за предварително третиране на битови отпадъци“, по приоритетна ос 2 „Отпадъци“ на Оперативна	2016-2019	Осигурена инсталация за компостиране на зелените отпадъци и съдове и техника за разделното им събиране и извозване	Етапи на подготовка и изпълнение на проекта	Инсталацията е въведена в експлоатация Съдовете и необходимата техника са доставени.	Кмет Председател на РСУО - Сандански

² Тази стойност е индикативна и ще се уточни в рамките на прединвестиционно проучване и след изготвянето на бюджет на проекта за кандидатстване по ОПОС 2014-2020 г.

План за действие

Мерки/Дейности	Бюджет (лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност за изпълнение
					Текущи	Целеви	
		програма „Околна среда 2014-2020 г.“					
Прилагане на плана за осигуряване на качеството на компоста, след въвеждане в експлоатация на компостиращата инсталация		Общински бюджет	2019-2020	Произведеният компост отговаря на изискванията	Приложени процедури от плана за осигуряване на качеството на компоста	Всички процедури и мерки за осигуряване на качеството на компоста се прилагат	Директор на Дирекция с ресор управление на отпадъците
Включване в новата Наредба управление на отпадъците специален раздел за управление биоразградимите и биоотпадъците		Общински бюджет	2015	Задълженията на общината и на физическите и юридическите лица относно биоотпадъците са нормативно регламентирани	Етапи на подготовка и внасяне в Общинския съвет на Наредбата	Наредбата е одобрена от Общинския съвет	Директор на Дирекция с ресор управление на отпадъците
Изготвяне на детайлни правила общината за условията и реда за разделното събиране на зелени биоотпадъци преди въвеждане експлоатация на инсталацията системата за разделно събиране зелените отпадъци		Общински бюджет	2017	Определени са подробни изисквания към задължените лица за разделно събиране на зелените отпадъци	Етапи на подготовка на заповед	Одобрена заповед от кмета на общината	Зам.кмет с отговорност „Екология“
Създаване, поддръжане и актуализиране на общински регистър на обхванатите лица от системата за разделно събиране на зелените биоотпадъци: общински площи; юридически лица, пазари; населени места, улици и квартали на обхванати домакинства като част от информационната система за управление на отпадъците		Общински бюджет	2017	Идентифицирани са обектите, включени в системата за разделно събиране на зелените отпадъци	Етапи на подготовката на регистъра	Регистърът е функциониращ с определен отговорник за актуализацията и поддръжката	Директор на Дирекция с ресор управление на отпадъците

План за действие

Мерки/Дейности	Бюджет (лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност за изпълнение
					Текущи	Целеви	
Ежегодно планиране и осъществяване на тематични проверки за изпълнение на всички изисквания за разделно събиране и изхвърляне на отпадъците в системата за разделно събиране на отпадъците		Общински бюджет	2016-2020	Изготвен доклад до кмета за резултатите от осъществения контрол	Брой осъществени тематични проверки	Осъществени ежегодно проверки във всички квартали на града	Директор на Дирекция с ресор контролна дейност за изпълнение на общинските наредби
Провеждане на целенасочена разяснителна информационна кампания сред населението и юридическите лица, обхванати от системата за разделно събиране на биоотпадъците преди въвеждането ѝ	8000	ОПОС 2014-2020; Общински бюджет Отчисления по чл.64 от ЗУО	2017-2018	Населението и юридическите лица са запознати със схемата за разделно събиране на биоотпадъците и имат готовност да се включат в нея	Етапи на подготовка на информационната кампания	Дейностите по информационната кампания са приключили	Директор на Дирекция с ресор връзки с обществеността

План за действие

Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване на сгради

Мерки/Дейности	Бюджет (лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност за изпълнение
					Текущи	Целеви	
Включване в новата Наредба за управление на отпадъците на специален раздел за управление на строителните отпадъци и на отпадъците от разрушаване на сгради		Общински бюджет	2016	Задълженията на общината и на физическите и юридическите лица относно строителните отпадъци са нормативно регламентирани	Етапи на подготовка и внасяне в Общинския съвет на Наредбата	Наредбата е одобрена от Общинския съвет	Директор на Дирекция с ресор управление на отпадъците
Подготовка и одобрение на заповед за реда и условията за събиране и извозване от общината на строителни отпадъци от текущи ремонтни дейности		Общински бюджет	2016	Строителните отпадъци от текущи ремонтни дейности не се изхвърлят в контейнерите за смесени битови отпадъци	изготвени проекто-текстове на заповедта	Одобрена заповед	Директор на Дирекция с ресор управление на отпадъците
Разпределение на отговорностите по управление на строителните отпадъци между структурните звена в общинската администрация		Общински бюджет	2016	Отговорностите са ясно разпределени между звената на общината	Изготвен е проект на актуализация на Устройствения правилник на общината или друг акт на общината	Одобен акт за разпределение на задълженията	Зам.кмет с ресор инвестиционен процес
Провеждане на административни процедури, изготвяне на технически проект за рекултивация и проучване за възможния времеви хоризонт за използване на старата кариера за оползотворяване на строителните отпадъци	70 000	Общински бюджет	2016	Общината разполага с проект и данни за вземане на управленски решения за управление на строителните отпадъци след изчерпване на	Етапи на проучването и проектирането	Изготвен доклад с предложения до кмета на общината	Зам.кмет с ресор инвестиционен процес

План за действие

Мерки/Дейности	Бюджет (лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност за изпълнение
					Текущи	Целеви	
				кариерата			
Проучване относно възможностите за поставяне на инсталация за рециклиране на строителни отпадъци		Общински бюджет	2016	Общината разполага с информация относно възможност за рециклиране на строителните отпадъци	Етапи на проучването	Изготвено и одобрено проучване с предложения	Зам.кмет с ресор инвестиционен процес
Анализи за и възлагане на експлоатацията на старата кариера до Левуново	2000	Общински бюджет	2017	Общината е обезпечила институционално оползотворяването на отпадъците чрез техническа рекултивация на кариерата	Етапи на анализите и възлагането	Акта за възлагане на експлоатацията	Зам.кмет с ресор инвестиционен процес

План за действие

Намаляване и предотвратяване на риска от депонираните отпадъци

Дейности /мерки/	Бюджет (лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност за изпълнение
					Текущи	Целеви	
Актуализация на проекта за рекултивация на клетката с изчерпан капацитет на регионално депо за отпадъци Сандански	40 000	Общински бюджет	2017	Изпълнени са нормативните изисквания	Етапи на актуализация на проекта	Одобрен проект	Зам.-кмет с ресор инвестиционен процес
Изготвяне на проект и анализ на количествата сметищен газ и възможности за тяхното оползотворяване.	30 000	Отчисления по чл.64 от ЗУО	2017	Изпълнени са нормативните изисквания	Етапи на актуализация на проекта	Одобрен проект	Зам.-кмет с ресор инвестиционен процес
Анализ и изготвяне на график и бюджет за подмяна на амортизирана сметосъбираща и сметоизвозваща техника		Общински бюджет	2017	Общината разполага с актуална информация за необходимостта от подмяна на техниката	Етапи на изготвяне на анализа	Изготвен доклад до кмета на общината	Директор на Дирекция с ресор управление на отпадъците
Изготвяне на формуляр за кандидатстване пред ПУДООС за закупуване на необходимата техника и подаване на заявлението в ПУДООС		Общински бюджет	2017	Общината е подготвила проект в съответствие с изискванията на финансиращата програма	Етапи на изготвяне на формуляра	Входирано в ПУДООС заявление за финансиране	Директор на Дирекция с ресор управление на отпадъците
Закупуване на нова сметосъбираща и сметоизвозваща техника	1 000 000 ³	Програми на ЕС ПУДООС Отчисления по чл.64 от ЗУО	2020	Населението на общината е осигурено с качествени услуги	Етапи на възлагане на поръчката	Протокол за изпълнена доставка	Кмет

³ Стойността е индикативна и ще се уточни след детайлната инвентаризация и анализите

План за действие

Дейности /мерки/	Бюджет (лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност за изпълнение
					Текущи	Целеви	
Закупуване на уплътняваща отпадъците техника за РДНО Сандански, Струмјани и Кресна	250 000	ПУДООС Отчисления по чл.64 от ЗУО	2018	Изпълнени са изискванията за експлоатация на клетките от РДНО	Етапи на възлагане на поръчката	Протокол за изпълнена доставка	Кмет на община Сандански
Рекултивация на клетките на регионалното депо с изчерпан капацитет след осигуряване на необходимото съфинансиране	1 200 000 ⁴	ДБ/ПУДООС/ Общински бюджет/ отчисления по чл.60 от ЗУО	2020	Изпълнени изисквания за рекултивация на клетките на депото	Етапи на строителството	Обектът е приключен по смисъла на ЗУТ	Кмет
Рекултивация на старото депо за ТБО в м. „Мотулица”, землище на с. Струма (по пътя за с. Кръстилци)	550000	ДБ/ПУДООС/ Общински бюджет/ отчисления по чл.60 от ЗУО	2020	Изпълнени изисквания за рекултивация	Етапи на строителството	Обектът е приключен по смисъла на ЗУТ	Кмет на община Сандански

⁴ Стойността е индикативна и ще се уточни след актуализацията на проекта

План за действие

Укрепване на административния капацитет за управление на отпадъците

Дейности /мерки/	Бюджет (лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност за изпълнение
					Текущ	Целеви	
Приемане на нова наредба за управление на отпадъците на територията на община Сандански в съответствие с изискванията на ЗУО		общински бюджет	2016	Нормативна осигуреност	Изготвен проект на наредба	Приета наредба за управление на отпадъците на територията на община Сандански	„Дирекция „УТИП“ Общински съвет
Приемане на промени в общинската нормативна уредба съобразно развитието и изискванията на националното законодателство и местните политики за отпадъци и др.		общински бюджет	постоянен	нормативна осигуреност	брой приети/допълнени документи		„Дирекция „УТИП“ Общински съвет
Приемане на вътрешни правила за проследяване на напредъка по изпълнението на мерките от настоящата ПУО, вкл. възлагане на задълженията и координацията за събиране, обработка и предоставяне на информация и срокове съобразно специфичните нормативни и оперативни изисквания		общински бюджет	2016	идентифицирани показатели и вътрешни правила за наблюдение и отчитане	изготвени вътрешни правила	приети вътрешни правила	Ресорен зам.кмет
Разработване и въвеждане на информационна система за отпадъците (ИСО)	70 000	общински бюджет	2016-	изградена информационна система за управление на отпадъците	Етапи на въвеждане в действие ИСО	Функционираща ИСО	кмет
Провеждане на обучение за работа с информационната система за отпадъците		общински бюджет	2016-2017	служителите в администрацията и другите ползватели имат умения да работят с ИСУО	Брой обучени служители	Ползвателите на ИСО които ползват/ работят с ИСУО, са обучени съобразно ниво на достъп	Секретар на община

План за действие

Дейности /мерки/	Бюджет (лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност за изпълнение
					Текущ	Целеви	
Изготвяне на морфологичен анализ на състава и количеството на битовите отпадъци, образувани на територията на община Сандански	20 000	общински бюджет	2019-2020	общината разполага с актуални и достоверни данни за морфологичния състав на отпадъците	събрани данни за морфологичния състав съобразно действащата към момента методика	Проведено 1 бр. изследване на морфологичния състав на битовите отпадъци	Дирекция „УТИП“
Закупуване на автомобил за извършване на контролна дейност	30 000	общински бюджет	2016	Подобрена ефективност на контролната дейност		Закупен 1 брой автомобил	Кмет
Назначаване на допълнителни инспектори за осъществяване на контролна дейност /създаване на общинско мероприятие за контрол		общински бюджет, програми за временна заетост	2016-2017	общината разполага с достатъчно персонал за подобряване ефективността на контролната дейност		брой назначени служители	Ресорен зам.кмет
Провеждане на периодични обучения относно изискванията за контрол и съставяне на констативни протоколи и наказателни постановления		общински бюджет	2015-2020	повишена квалификация за осъществяване на контролна дейност относно отпадъците	брой проведени обучения	Всички служители с контролни функции са обучавани	Ресорен зам.кмет
Участие на служител/и от общинска администрация в обучение на тема "зелени" обществени поръчки		общински бюджет	2017	подобрен капацитет за провеждане на зелени обществени поръчки		брой обучени служители	Секретар на община
Провеждане на обученията относно различни аспекти от управление на отпадъците, съобразно възникващи потребности.	6000	общински бюджет, ОП "Добро управление" 2014-2020	постоянен	повишена квалификация на персонала	брой проведени обучения	брой обучени служители	Ресорен зам.кмет

План за действие

Повишаване на приноса на обществеността в областта в прилагане на йерархията за управление на отпадъците

Дейности /мерки/	Бюджет (лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност за изпълнение
					текущ	целев	
Провеждане на анкетни проучвания за отчитане мнението на жителите на общината относно различни аспекти на политиката и услугите за отпадъците, вкл. предотвратяване на отпадъци	24 000	общински бюджет, отчисления по чл.64 ЗУО	ежегодно 2016-2020	Събрана информация за обществените нагласи относно участие в дейности за предотвратяване и разделно събиране	Ежегодно проведено поне едно приучване	проведени минимум 6 анкетни проучвания	Еколог на общината съвместно със служител, отговорен за връзки с обществеността
Публикуване на годишни отчети за изпълнение на настоящата Програма за управление на отпадъците на интернет страница на общината		общински бюджет	ежегодно до 31 март 2016-2020	осигурена прозрачност при изпълнение на общинската политика за отпадъци	публикувани годишни отчети на интернет страницата на общината	публикувани 5 бр. годишни отчети	Отдел „Инфраструктура и инвестиционна политика” и служител, отговорен за актуализация на интернет страницата
Обособяване на секция „Екология“ на интернет страницата на общината		общински бюджет	2016	структурирана и леснодостъпна информация за отпадъците		обособена секция „Екология“ на интернет страницата на общината	Ресорен зам.кмет
Публикуване на актуална информация за отпадъците в обособената секция „Екология“ на интернет страницата на общината		общински бюджет	Постоянен 2016-2020	Осигурен достъп на населението до информация за управление на отпадъците в общината		Публикувана актуална информация за услугите, правата, задълженията и възможности за участие на жителите относно отпадъците	Отдел „Инфраструктура и инвестиционна политика” и служител, отговорен за актуализация на интернет страницата
Провеждане на информационни и	в рамките на	общински бюджет в	2018-2020	повишена информираност на	брой кампании по видове	в края на 2020 г. изпълнени всички	ресорен зам.кмет

План за действие

Дейности /мерки/	Бюджет (лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност за изпълнение
					текущ	цели	
разяснителни кампании за разделно събиране на зелени биоотпадъци	проекта	рамките на проекта за изграждане на съоръжения за компостиране и въвеждане на система за разделно събиране на зелени отпадъци		населението и бизнеса		планирани кампании	
Провеждане на кампании за пролетно и есенно почистване в община Сандански		общински бюджет	ежегодно 2016-2020	Повишено участие на населението и бизнеса в предотвратяване на риска от стари замърсявания с отпадъци; Почистени нерегламентирани сметища	- брой участници - количество транспортирани отпадъци - брой почистени нерегламентирани сметища	- почистени нерегламентирани сметища - % от регистрираните - в края на 2020 г. 10 % увеличен брой участници спрямо 2015 г.	Отдел „Инфраструктура и инвестиционна политика” съвместно с фирмата за сметосъбиране
Провеждане на инициативи за учениците и децата в детските градини на територията на общината относно разделно събиране на отпадъци от хартия, пластмаса, стъкло и метали с наградни схеми.	35 000	отчисления по чл.64 ЗУО	2017-2020	повишаване на участието на младите хора в предотвратяване и разделно събиране на отпадъците	брой участващи училища/детски градини количество разделно събрани отпадъци	в края на 2020 г. всички общинските училища и детски градини прилагат разделно събиране на отпадъците от хартия, пластмаса, стъкло и метали	Отдел „Инфраструктура и инвестиционна политика” съвместно с отдел „Образование, проекти, програми и партньорства”

8 Приложение. Анализи на текущото състояние относно управлението на отпадъците и прогнози за образуваните отпадъци

8.1 Анализ на нормативни и програмни документи в контекста на правата и задълженията на община Сандански по управление на отпадъците

Въведение

Анализът и оценката на нормативните и програмни документи на община Сандански в областта на управление на отпадъците е направен в контекста на правата и задълженията на местните власти, произтичащи от националната нормативна уредба и националните програмни документи. За да е фокусиран, анализът се концентрира върху два основни въпроса:

Първо, Приета ли е нормативна уредба на местно ниво, която да съответства на изискванията на Закона за управление на отпадъците и да регламентира правата и задълженията на общинската администрация, на гражданите и юридическите лица по отношение на управление на отпадъците?

Второ, Разработена ли е общинска програма за управление на отпадъците в съответствие с изискванията на Закона за управление на отпадъците, Националния план за управление на отпадъците 2014-2020 г. и Методическите указания на МОСВ от 2015 г. за разработване на общински програми за управление на отпадъците, както и други национални програмни документи в разглежданата област?

В резултат на проучването, настоящия раздел от анализите завършва с основни изводи и препоръки за мерки, които общината трябва да предприеме, за да е в пълно съответствие с националните изисквания.

За извършване на настоящия анализ и осигуряване на необходимата информация е събрани, проучени и анализирани следните *информационни източници*:

1. Национални и местни за община Сандански нормативни документи, регламентиращи общинските отговорности, свързани с управлението на отпадъците;
2. Стратегически и програмни документи на национално и на местно ниво за Община Сандански относно управление на отпадъците.

Като първа стъпка от анализа бяха идентифицирани основните права и задължения на община Сандански, произтичащи от нормативните актове.

8.1.1 Основни ангажименти по управление на отпадъците на община Сандански, произтичащи от ЗУО и подзаконовите нормативни актове

ЗУО и наредбите към него регламентират детайлно редица ангажименти на общините, свързани с управлението на отпадъците. Съгласно нормативната уредба, кметът на общината отговаря за:

1. осигуряването на съдове за събиране на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други;
2. събирането на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за оползотворяването и/или обезвреждането им. Следва да се подчертае, че кметът на общината е длъжен да осигури условия, при които

всеки притежател на битови отпадъци да се обслужва от лицата/фирмите, на които общината е възложила тези дейности, като тези лица трябва да притежават съответните разрешителни или регистрационни документи, изисквани от ЗУО;

3. почистването на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии в населените места, предназначени за обществено ползване;

4. избора на площадки, изграждане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или на други инсталации или съоръжения за оползотворяването и/или обезвреждане на битови отпадъци. Изискванията към площадките, съоръженията и инсталациите за битови отпадъци са регламентирани в Наредбата за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци и Наредбата за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и други съоръжения и инсталации за третиране на отпадъци;

5. организирането на събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на съответната община. Следва да се подчертае, че за разлика от отменения ЗУО в новия закон отпада задължението на общините за осигуряване на депа за депониране на строителни отпадъци и от разрушаване на сгради, извън отпадъците от ремонтна дейност на жилищата на домакинствата.

6. разделното събиране на битови отпадъци на територията на общината най-малко за следните отпадъчни материали: хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло и за поетапното постигане на целите на общината за повторна употреба и рециклиране на тези отпадъци;

7. организирането на дейностите по разделно събиране на масово разпространени отпадъци и/или оказва съдействие на организациите за оползотворяване на масово разпространени отпадъци, в т.ч. определянето на местата за разполагане на необходимите елементи на системите за разделно събиране и местата за предаване на масово разпространени отпадъци (отпадъци от опаковки, излезли от употреба моторни превозни средства и електронно и електрическо оборудване, негодни за употреба батерии и акумулатори, отработени масла, излезли от употреба гуми);

8. изпълнението на решенията на Общото събрание на Регионалното сдружение, в което участва дадена община, в т.ч. относно инвестиционната програма на сдружението, провеждане на обществените поръчки и др.;

9. организирането на разделно събиране на опасните битови отпадъци от бита и предаването им за оползотворяване и/или обезвреждане, като напр. опаковки от негодни препарати за растителна защита, използвани за градините на домакинствата, опаковки от химикали и препарати и стари такива и др.;

10. разделното събиране и съхраняването на битови биоразградими отпадъци и биоотпадъци, (в т.ч. за определянето на местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране на тези отпадъци и предаването им за компостиране или анаеробно разграждане), както и за постигане за целите за намаляване на депонираните биоразградими отпадъци на общинските депа и постигане на целите за оползотворяване на биоотпадъците;

11. осигуряването до средата на 2014 г. на площадки за предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци от бита и от ремонтна дейност на домакинствата, зелени отпадъци и други

във всички населени места над 10 000 жители на територията на общината, и при необходимост в други населени места. Това изискване е задължително за община Сандански.

12. почистването от отпадъци на общинските пътища, вкл. техните сервитути, което е също нов ангажимент за всички собственици на пътища;

13. поддържането на регистър на пунктовете за предаване на отпадъци от пластмаси, стъкло, хартия и картон на територията на съответната община и на площадките, осигурени от общините за безвъзмездно предаване на битови отпадъци, което е също нов ангажимент за кметовете на общини;

14. предотвратяването на изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и/или създаването на незаконни сметища, организиране на почистването им;

15. съдействие за създаване на центрове за повторна употреба, поправка и подготовка за повторна употреба;

16. осигуряване на информация на обществеността по всички ангажименти на общината чрез интернет-страницата на общината, както и по друг подходящ начин и провеждане на информационни кампании за населението и бизнеса, свързани с разделното събиране на отпадъците;

17. организира събирането на данни и предоставя информация на НСИ, ИАОС, съгласно изискванията на Наредбата за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри;

18. разработване на общинска наредба за управление на отпадъците и общинска програма за управление на отпадъците;

19. организиране и внасянето на отчисленията за следексплоатационни грижи за депата за битови отпадъци и за депониране на отпадъци в необходимия размер и срок;

20. контрол на изпълнението на общинската наредба за управление на отпадъците;

21. предлагане за одобряване от Общинския съвет на такси за заплащане на услугите, предоставяни от общината, свързани с отпадъци;

22. определя изискванията към площадките за пунктовете за предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло, в т.ч. условията за регистрация на площадките (отнася се до пунктовете за предаване на посочените отпадъци в рамките на населените места, известни сред населението и като пунктове за вторични суровини).

Кметът на общината съвместно с другите кметове на общините от Регионалното сдружение за управление на отпадъците, предприема действия по възлагане и извършване на прединвестиционни проучвания за осигуряване на ново съоръжение за третиране на битовите отпадъци най-малко три години преди изчерпване обема на депото за битови отпадъци или изтичането на експлоатационния срок на инсталацията, за което уведомява съответната РИОСВ.

ЗУО регламентира и обхваща на контролните правомощия на общините: Кметът на общината или оправомощено от него длъжностно лице контролира:

- дейностите, свързани с образуване, събиране, включително разделното, съхраняване, транспортиране, третиране на битови и строителни отпадъци;

- дейностите по депониране на производствени и опасни отпадъци на общински и/или регионални депа;
- площадките за дейностите с отпадъци от черни и цветни метали (ОЧЦМ);
- спазването на други изисквания, определени с наредбата по чл. 22.

Кметът на общината организира и контролира закриването, рекултивацията на терените и последващия мониторинг на депата за битови и строителни отпадъци на територията на съответната община.

Съгласно чл.118 от ЗУО кметът на общината по местонахождение на площадката за дейности с отпадъци от черни и цветни метали упражнява контрол за спазване на условията и реда за извършване на тези дейности, съобразно своите компетенции. За констатираните нарушения при проверките за спазване на условията и реда за извършване на тези дейности кметът на общината уведомява в 14-дневен срок директора на съответната РИОСВ, като му изпраща всички документи.

ЗУО определя и размера на глобите, които кметовете или оправомощени от тях лица могат да налагат на основание на ЗУО.

ЗУО и Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на строителни рециклирани материали въведе и специални изисквания към оползотворяване на строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване на сгради.

Съгласно ЗУО общините са отговорни и за организиране на събирането, включително разделното, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата. В новия ЗУО отпада ангажиментът на общините да осигуряват депа и други съоръжения за всички строителни отпадъци на територията на общината. Общините имат ангажименти по отношение на строителните отпадъци и в случаите, когато общината е възложител на строителни дейности или на дейности по разрушаване на сгради, включително принудително премахване на строежи, както и в случаите, когато местната администрация е компетентна да одобрява и разрешава инвестиционните проекти, и по-конкретно – одобрението на плановете за управление на отпадъците като неразделна част от инвестиционните проекти.

Изисквания относно битови отпадъци от хартия и картон, метал, пластмаса, стъкло

За тази група битови отпадъци се отнася изискването поетапно да се достигне минимум 50% рециклиране за всеки от четирите типа отпадъци до 2020 г. Основно могат да се обособят в две основни подгрупи:

- Отпадъци от опаковки от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло. За тази група отпадъци от 10 години се създаде и продължава да се разширява и усъвършенства системата за разделно събиране от организациите за оползотворяване на отпадъците от опаковки. Организациите по оползотворяване организират разделното събиране чрез цветни контейнери – 2 или 3 в зависимост от подхода на съответната организация и от договора, който сключват с кмета на съответната община. Тези организации сключват индивидуални договори за разделно събиране и с търговски обекти, хотели и др. за събиране на отпадъци от опаковки, когато се генерират в по-големи количества и не ползват общинските системи.
- Други битови отпадъци от хартия и картон, пластмаса, метал и стъкло. Голямо е многообразието и на тази подгрупа битови отпадъци, които се изхвърлят както от домакинствата, така и от офиси, административни и образователни обекти,

търговски обекти и др., които използват общинската система за събиране и извозване на битови отпадъци.

Съгласно ЗУО системите за разделно събиране на отпадъците от хартия, метал, пластмаса и стъкло, включително отпадъците от опаковки от хартия, метал, пластмаса и стъкло, трябва да обхващат задължително всички населени места с население, по-голямо от 5000 жители, и курортните населени места. За тези населени места законът изисква отпадъците от хартия и картон, стъкло, пластмаси и метал, образувани от търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради да се събират разделно в съответствие с реда и условията, регламентирани с Наредбите на общините за управление на отпадъците.

ЗУО предоставя възможността кметът на общината да организира изпълнението на задълженията си за участие в системите за разделно събиране на отпадъците от хартия, метал, пластмаса и стъкло, като сключва договори при условия и ред, определен с решение на общинския съвет, с:

- организации по оползотворяване на МРО, притежаващи разрешение, издадено по ЗУО и/или с
- други лица, притежаващи разрешение или регистрационен документ, издаден по реда ЗУО за извършване на дейности по събиране, транспортиране, рециклиране и/или оползотворяване на отпадъци на територията на съответната община, и/или комплексно разрешително, издадено по реда на ЗООС.

С договорите се урежда разделното събиране на посочените отпадъци от домакинствата, административните, социалните и обществените сгради, заведенията за обществено хранене, търговските обекти и обектите за отдих, забавления и туризъм. Кметовете на общини с районно деление могат да сключват посочените договори за всеки район поотделно.

С договорите трябва да се определят най-малко следните условия:

- изискванията към системата за разделно събиране на отпадъците от хартия, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата, в т.ч. обслужвано население, вид, брой и разположение на съдовете и площадките за разделно събиране на отпадъците, честота на обслужване;
- количествени цели за разделно събиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъците от домакинствата и подобни отпадъци, както и условията и редът за отчитане на тяхното изпълнение;
- задълженията за контрол по спазване на изискванията за разделно събиране на територията на съответната община;
- задълженията за предоставяне на информация на гражданите на съответната община по прилагане на системата за разделно събиране, провеждане на образователни и информационни кампании и работа с обществеността.

Целесъобразно е двете групи отпадъци от хартия и картон, пластмаса, метал и стъкло и отпадъци от опаковки от същите материали да бъдат съвместени, като по подходящ начин в системата за разделно събиране се включат и пунктовете за изкупуване на вторични суровини – отпадъци от хартия, метал, пластмаса и стъкло и общински площадки.

Изисквания относно битови биоразградими и биоотпадъци

ЗУО изисква кметовете на общини да организират разделното събиране и съхраняването на битови биоразградими отпадъци и биоотпадъци, (в т.ч. определянето на местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране на тези отпадъци и предаването им за компостиране или друг вид третиране), както и за постигане за целите за намаляване на депонираните биоразградими отпадъци на общинските депа и постигане на целите за оползотворяване на биоотпадъците.

С Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците се забранява:

- депонирането, изгарянето на биоотпадъци и/или обезвреждането им по какъвто и да е друг начин, в случай, че могат да бъдат рециклирани или оползотворени;
- смесването на разделно събрани биоотпадъци с други рециклируеми или опасни отпадъци;
- изхвърлянето на биоотпадъци в контейнерите за събиране на битови отпадъци или контейнери за отпадъци от опаковки, при наличие на изградени системи за разделно събиране за биоотпадъци.

Наредбата изисква кметът на общината да осигурява разделно събиране и оползотворяване на цялото количество на образуваните биоотпадъци от поддържането на обществени площи, паркове и градини на територията на съответната община. Кметовете на общините трябва да разработят подробен график за обслужване на съдовете за събиране на биоотпадъци и го оповестяват на интернет страницата на съответната община и/или информират населението по друг подходящ начин.

Опасни отпадъци от бита

Голямо е разнообразието на опасни отпадъци от бита – кутии от бои и лакове от ремонтната дейност и остатъци в тях, препарати за растителна защита, използвани в къщите и т.н. Към момента малко общини са организирани пилотни проекти за разделно събиране на опасни отпадъци. Те могат да се събират както чрез мобилни пунктове (специално оборудвани автомобили) и предварително оповестяване на графици за населението, така и да се предават на площадките за предаване на разделно събрани отпадъци, които общините трябва да осигурят до средата на 2014 г.

Едрогабаритни битови отпадъци

Обичайна е практиката домакинствата да изоставят до контейнерите за битови отпадъци големи по размер отпадъци, поради липсата на определени за това площадки от общината. Това създава естетически проблеми за градската среда и затруднения за почистването на населените места.

Тези отпадъци могат да се събират разделно както чрез специално организирани акции и предварително оповестяване на графици за населението, така и да се предават на площадките за предаване на разделно събрани отпадъци, които общините трябва да осигурят до средата на 2014 г. за населените места над 10 000 ж.

С наредбата за управление на отпадъците по чл.22 от ЗУО общините следва да регламентират реда и начина за организиране на събирането, включително разделното, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата, например:

- забрана за изхвърляне на строителни отпадъци от ремонтната дейност на домакинствата в контейнерите за битови отпадъци;

- възможността гражданите да предават безвъзмездно определени количества строителни отпадъци от ремонтната дейност на площадките, които площадки общините трябва да осигурят до средата на 2014 г.;
- задължението на гражданите и фирмите да предават отпадъците от ремонтни дейности, когато са над определените от общината количества за предаване, на депа или други съоръжения за третиране на строителни отпадъци и условията за това.

В съответствие с европейските практики и политика, ЗУО въведе финансови инструменти за общините в областта на управление на отпадъците и по-конкретно:

- При изпълнение на целите за отпадъците от хартия, метал, пластмаса и стъкло, общините се освобождават от заплащане на 50% от финансовите отчисления за депониране на отпадъци, което цели увеличаване от общините на рециклираните и оползотворени битови отпадъци.
- При изпълнение на целите за биоразградими отпадъци, общините се освобождават от заплащане на 50% от финансовите отчисления за депониране на отпадъци, целящи увеличаване на оползотворени битови биоразградими отпадъци и намаляване на дела на депонираните такива. Следва да се обърне внимание, че съгласно Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците, освобождаването от заплащане на отчисления е при изпълнение на целите по чл. 31, ал.1 от ЗУО. Общините могат да се освободят авансово от заплащане на отчисленията за депониране, ако отговарят на определени условия, регламентирани с Наредбата.

Ако общините изпълнят двата вида цели, те се освобождават на 100% от заплащане на отчисленията за депониране.

- При неизпълнение на изискванията за осигуряване от общините на площадки за предаване на разделно събрани отпадъци за населени места с над 10 000 ж. до средата на 2014 г. таксите за депониране се увеличават с 15%. Това изискване се отнася и до община Сандански, тъй град Сандански е над 10 000 ж.

Освобождаването от отчисленията за депониране представлява много съществен стимул за достигане на целите от общините, като се има предвид нормативно регламентирания от МС нарастващ в годините размер на отчисленията, както следва:

- за депата, които отговарят на нормативните изисквания:

2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г. и следв.
3 лв./т	9 лв./т	15 лв./т	22 лв./т	28 лв./т	36 лв./т	47 лв./т	61 лв./т	78 лв./т	95 лв./т

- за депата, които не отговарят на нормативните изисквания, които общините следваше да достигнат до средата на 2009 г., отчисленията се заплащат в двоен размер, освен ако не отговарят на едно от двете условия, посочени в § 4 от допълнителните разпоредби на Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците. Целта е тези общини и РСУО, които изхвърлят отпадъците си на депа, които не отговарят на изискванията, да ускорят процеса на изграждане на новите депа и други съоръжения, тъй като Република България е в наказателна процедура и може да понесе солидни глоби.

Изисквания по отношение на разработването на Наредбата за управление на отпадъците от общините, съгласно чл.22 от ЗУО

От съществено значение за постигане на целите на екологосъобразното управление на битовите отпадъци е детайлното регламентиране в Наредбата по чл.22 от ЗУО на задълженията на физическите и юридическите лица за разделно събиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъци, както и ангажимента на общинските структури и звена в разглежданата област.

ЗУО определя минималните изисквания за съдържание на общинските наредби за управление на отпадъците, които трябва като минимум да уреждат:

1. условията и реда за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови, включително биоразградими (в т.ч. и биоотпадъци) и опасни битови отпадъци;
2. условията и реда за създаването и функционирането на системите за разделно събиране на отпадъците от хартия и картон, стъкло, пластмаси и метали, включително образувани такива отпадъци от търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради и населените места, за които се въвеждат тези системи;
3. условията и реда за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци и от разрушаване на сгради, в т.ч от ремонтната дейност на домакинствата;
4. условията и реда за изхвърлянето, събирането, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на масово разпространени отпадъци /отпадъци от опаковки; излезли от употреба моторни превозни средства и електронно и електрическо оборудване; излезли от употреба батерии и акумулатори; отработени масла; излезли от употреба гуми;
5. изискванията към площадките за предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло, в т.ч. условията за регистрация на площадките /отнася се до пунктовете за предаване на посочените отпадъци в рамките на населените места, известни сред населението и като пунктове за вторични суровини/, изискването за поддържане на публичен регистър от общината с точното местоположение и какви отпадъци приемат, работно време и т.н. Това са изисквания, например, свързани с местоположението на тези пунктове – в определени зони, обозначенията на тези пунктове и други технически изисквания, работно време, какви отпадъци се приемат и др.;
6. условията за предаване на отпадъци на площадките за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други в населените места над 10 000 жители, както и населените места, за които общините доброволно осигуряват такива площадки, ако са под 10 000 жители;
7. заплащането за предоставяне на съответните услуги по реда на ЗМДГ.

В Наредбата за управление на отпадъците по чл.22 от ЗУО, одобрена от общинските съвети, общините следва да разпишат и разширят обхвата на контролните правомощия на контролните звена на общините, като включат в този обхват контрол за спазване на допълнителните към ЗУО изисквания, които са включили в общинската наредба.

Освен посочените по-горе минимални изисквания за съдържание на общинските наредби по чл.22 от ЗУО, общините могат да включат детайлизирането и уреждането на широк кръг въпроси от компетенции на общините, свързани с отпадъците и чистотата, произтичащи от ЗУО и други закони.

8.1.2 Съответствие на нормативната уредба на община Сандански по управление на отпадъците с националните нормативни изисквания

Важна предпоставка за решаване на въпросите от местно значение, в това число и управлението на отпадъците, е създаването на законосъобразна и целесъобразна нормативна уредба от органите на местното самоуправление.

Основният нормативен акт регламентиращ обществените отношения свързани с управлението на отпадъците на територията на община Сандански е *Наредбата за управление на дейностите по третиране на битови, строителни и масово разпространени отпадъци и поддържане на чистотата на територията на община Сандански*.

Наредбата е приета с Решение № 89 от 08.04.2004 г. на Общинския съвет на община Сандански на основание чл. 19 от отменения ЗУО и поради тази причина не отговаря на изискванията на сега действащата нормативна уредба. Това налага да бъде приета изцяло нова Наредба за управление на отпадъците на община Сандански, която да съответства на разпоредбите на новия ЗУО от 2012 г. и подзаконовите нормативни актове по прилагането му.

В наредбата, приета на основание чл. 22 от ЗУО от 2012 г., следва детайлно да бъдат регламентирани както правата и задълженията на физическите и юридическите лица свързани с екологосъобразното управление на отпадъците на територията на община Сандански, така и тези на местната администрация.

В наредбата трябва да бъдат включени условията и редът за създаването и функционирането на системите за разделно събиране на отпадъците от хартия и картон, стъкло, пластмаси и метали, включително образувани такива отпадъци от търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради и населените места, за които се въвеждат тези системи.

Следва да бъдат включени разпоредби относно управлението на МРО, а именно за отпадъците от опаковки, електронно и електрическо оборудване, излезли от употреба моторни превозни средства, негодни за употреба батерии и акумулатори, отработени масла и автомобилни гуми.

Целесъобразно е в отделна глава да бъдат включени условията и редът за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци и такива образувани от разрушаване на сгради, включително и за случаите, в които община Сандански се явява възложител на СМР.

За да покрива минималните изисквания на новия ЗУО, Наредбата трябва да съдържа и изискванията към площадките за предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло, в т.ч. условията за регистрация на площадките, както и задължението за поддържане на публичен регистър от общината с информация за точното им местоположение и какви отпадъци приемат, работно време и т.н.

Ще е целесъобразно изискванията към дейностите по събиране, в т.ч. разделно събиране и третиране на биоотпадъците да бъдат регламентирани в отделен раздел. Следва да бъдат включени норми както относно реда и условията за третиране на биоотпадъците, образувани от домакинствата и в резултат на дейността на юридическите лица, така и за тези, образувани от поддръжката на зелените площи общинска собственост.

За да бъде изпълнено изискването на чл.19, ал.3, т. 11 от ЗУО е нужно да бъдат регламентирани и редът и условията за създаването и функционирането на площадка за предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, тъй като населението на гр. Сандански е над 10 000 жители.

В наредбата трябва да бъде регламентиран още и начинът за контрол на изпълнението на общинската наредба за управление на отпадъците, както и административно-наказателните разпоредби, които следва да бъдат наложени в случай на неизпълнение на същата.

Изисквания към общинските програми за управление на отпадъците

Във връзка с процеса на програмиране от общините на процесите на управление на отпадъците, ЗУО съдържа няколко ключови изисквания:

Първо: Общинската програма да се разработи в съответствие със структурата, целите и предвижданията на НПУО 2014-2020 г., приет с решение на Министерски съвет през декември 2014.

Второ: Общинската програма се разработва и приема за период, който следва да съвпада с периода на действие на НПУО. Периодът, за който МОСВ разработва Националния план, е 2014-2020 г. Тъй като НПУО 2014-2020 г. беше одобрен от Министерски съвет в края на декември 2014 г. общините разработват своите програми за периода 2015-2020 г.

Трето: Общинската програма трябва да включва необходимите мерки за изпълнение на задълженията на кмета на общината, регламентирани в Глава втора, Раздел III на ЗУО.

Четвърто: Общинската програма за управление на отпадъците се разработва като се вземат предвид и Методическите указания на МОСВ за разработване на общински програми за управление на отпадъците, одобрени със Заповед на министъра на околната среда и водите в края на март 2015 г.

Пето: Да се осигури обществен достъп до програмата на общината за управление на отпадъците.

Общинската програма за управление на отпадъците трябва да съответства на структурата, целите и предвижданията на НПУО

НПУО трябва да съдържа анализ на текущото състояние на управлението на отпадъците, мерките, които трябва да се предприемат за подобряване на съобразената с околната среда подготовка за повторна употреба, рециклиране, оползотворяване и обезвреждане на отпадъци, както и оценка на начина, по който планът ще подпомогне изпълнението на целите и прилагането на разпоредбите на закона. НПУО трябва да включва и мерки за създаване на интегрирана и адекватна мрежа от съоръжения и инсталации за обезвреждане на отпадъците, както и на инсталации за оползотворяване на битови отпадъци (1) чрез прилагане на най-добрите налични техники; (2) в най-близките съоръжения/инсталации, намиращи се до източника на образуване на

отпадъците, като се използват най-подходящите методи и технологии, осигуряващи висока степен на защита на човешкото здраве и околната среда. Планът трябва да предвижда и мерки за прилагане на системи за разделно събиране най-малко на следните отпадъци: хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло, и мерки за изпълнение на целите за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на отпадъчни материали по чл. 31 и 32 от ЗУО.

При разработването на общинските програми за управление на отпадъците специално внимание трябва да се отдели на чл. 10, ал. 3 от Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците, и по-конкретно, че кметът на общината като неразделна част от програмата за управление на отпадъците включва мерки за предотвратяване образуването на биоотпадъци, разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъците на територията на общината, отчитайки специфичните условия на отделните видове населени места (големина, тип, брой жители и др.). Разделното събиране на биоотпадъците на територията на общината е една от предпоставките за постигане на количествените цели за оползотворяване на биоотпадъците.

Одобрение и отчитане на общинската програма

Съгласно ЗУО ангажиментът за разработване на програмата е на кмета на общината, а за нейното одобрение – на Общинския съвет. Кметът на общината е длъжен ежегодно до края на месец март да информира Общинския съвет за изпълнението на мерките от програмата през предходната година. Целесъобразно е ежегодният отчет за изпълнение на общинската програма да се публикува на интернет страницата на общината с цел информиране на гражданите и бизнеса.

Процедура на екологична оценка на общинската програма за управление на отпадъците

Общинската програма за управление на отпадъците преди внасянето ѝ за разглеждане от Общинския съвет подлежи на процедура „Преценка на необходимостта от извършване на екологична оценка“, в изпълнение на чл.2, ал.2, т.1 от *Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми*, издадена на основание на ЗООС. Тази процедура включва подготовка от страна на общината на „Искане за издаване на решение по преценка необходимостта от извършване на екологична оценка“, което се внася за разглеждане в РИОСВ. В общия случай, без утежняващи обстоятелства, процедурата отнема 1 месец, което следва да се има предвид в процеса на разработка и одобрение на общинската програма.

Съответствие на общинските програмни документи на община Сандански с изискванията на нормативната уредба

Във връзка със законовите изисквания и след издаване на Методическите указания за разработване на общински програми за управление на отпадъците от МОСВ през март 2015 г. община Сандански предприе веднага действия за разработване на Програма за управление на отпадъците до 2020 г., съответно и подпрограма към нея за предотвратяване образуването на отпадъци.

8.1.3 Основни изводи и препоръки от анализа

Изводът, който може да се направи, е че по отношение на управлението на отпадъците нормативната уредба на община Сандански не съответства на новия ЗУО от юли 2012 г.

За да покрива минималните му изисквания общината трябва да разработи изцяло нова Наредба за управление на отпадъците на територията на общината, която да отговаря на новия ЗУО и подзаконовите нормативни актове по прилагането му.

Община Сандански е предприела своевременно действия за разработване на общинска Програма за управление на отпадъците, към която като неразделна част се разработва подпрограма за предотвратяване на образуването на отпадъците.

8.2 Анализ на отпадъците

Съгласно Методическите указания за разработване на общински програми за управление на отпадъците, анализът на отпадъците трябва да включва анализ на битовите отпадъци, анализ на утайките от ПСОВ и анализ на строителните отпадъци.

8.2.1 Анализ на битовите отпадъци

Анализът на битовите отпадъци е ключов анализ, който предшества разработването на общинската програма. Освен смесените битови отпадъци, в него трябва да се обърне внимание и на битовите отпадъци от хартия, картон, пластмаси, метали и стъкло, на биоразградимите отпадъци и биоотпадъците, тъй като за тях в българското законодателство са въведени конкретни количествени цели, които страната ни трябва да постигне.

По смисъла на ЗУО *битовите отпадъци* са „отпадъци от домакинствата и подобни на отпадъците от домакинствата“. Определението включва всички отпадъци образувани от домакинствата и от фирми и други организации, които по характер и състав са сравними с тези от домакинствата. Изключват се производствените отпадъци и тези, образувани от селското и горското стопанство.

Биоразградимите отпадъци са всички отпадъци, които имат способността да се разграждат анаеробно или аеробно, като например хранителни и растителни отпадъци, хартия, картон и други.

Биоотпадъците от своя страна са биоразградимите отпадъци от парковете и градините, хранителни и кухненски отпадъци от домакинствата, ресторантите, заведенията за обществено хранене и търговските обекти, както и подобни отпадъци от предприятията на хранително-вкусовата промишленост.

Анализът на битовите отпадъци трябва да даде отговор на различни въпроси: 1) какви са количествата и тенденциите на битовите отпадъци в общината; 2) каква е нормата на натрупване; 3) какъв е морфологичният състав на образуваните битови отпадъци; 4) какви са количествата на повторно използваните, рециклираните, оползотворените и обезвредените битови отпадъци; 5) доколко се изпълняват целите съгласно националното законодателство в областта на отпадъците.

За изготвянето на настоящия анализ е използвана информация от различни източници, сред които:

- Община Сандански,
- НСИ,
- ИАОС,
- РИОСВ гр. Благоевград и др.

Състояние и тенденции относно битовите отпадъци

В следващата таблица е представена информация за количествата на смесените битови отпадъци в община Сандански и общо за страната.

Таблица 1. Събрани смесени битови отпадъци в община Сандански

	2010	2011	2012	2013	2014
Количество на събраните битови отпадъци (тона)					
Община Сандански ⁵	10 746	12 067	10 997	10 805	11 393
България - общо	3 041 279	2 727 379	2 508 412	3 142 313	n/a
Количество на събраните битови отпадъци - динамика (% , предх.год.=100)					
Община Сандански	100.0%	112.3%	91.1%	98.3%	105.4%
България - общо	100.0%	89.7%	92.0%	125.3%	n/a
Население - брой					
Община Сандански	41 167	40 470	39 922	39 509	39 099
България - общо	7 504 868	7 327 224	7 284 552	7 245 677	n/a
Население - динамика (% , предх.год.=100)					
Община Сандански	100.0%	98.3%	98.6%	99.0%	99.0%
България - общо	100.0%	97.6%	99.4%	99.5%	n/a
Събрани отпадъци (кг/ж./г.)					
Община Сандански	261.0	298.2	275.5	273.5	291.4
България - общо	405.2	372.2	344.3	433.7	n/a
Събрани отпадъци на жител - динамика					
Община Сандански	100.0%	114.2%	92.4%	99.3%	106.6%
България - общо	100.0%	91.9%	92.5%	126.0%	n/a

Източник: Община Сандански, НСИ, ИАОС и експертни изчисления

През разглеждания период в община Сандански се редуват години на спад и увеличаване на количествата на смесените битови отпадъци. Като цяло липсват резки промени и годишните количества на събраните битови отпадъци остават близки до средните за разглеждания период от 11 200 т. В същото време през целия разглеждан период събраните отпадъци на жител годишно в рамките на община Сандански са значително по-малко от тези в страната.

Друг важен аспект на анализа на отпадъците е свързан с определянето на общо генерираните отпадъци и нормата на натрупване на отпадъци. За целта към количеството на събраните смесени битови отпадъци е необходимо да бъдат добавени количествата на разделно събраните отпадъци от опаковки от „Булекопак” АД - организацията за оползотворяване на отпадъци, с която община Сандански има

⁵ Липсва информация за периода 2010-2012 г. Поради това са използвани количествата включени в Годишните доклади за изпълнение на дейностите, за които е предоставено комплексно разрешително, подавани в ИАОС от Регионалното депо за неопасни отпадъци от общините Сандански, Струмяни и Кресна. Тъй като информацията в тях е представена общо за трите общини, за община Сандански е изчислен средният дял на количествата битови отпадъци в общото количество на депонираните битови отпадъци на депото през 2013 и 2014 г. На базата на този дял са изчислени количествата битови отпадъци от община Сандански за периода 2010-2012 г.

договор, както и количествата, събрани в т.нар. пунктове за вторични суровини и директно събирани от търговските вериги.

Таблица 2. Разделно събрани фракции битови отпадъци за оползотворяване и рециклиране (тонове)

	2013	2014
Общо	104.00	67.369
Хартия и картон, в т.ч.:		
- от опаковки	50.00	28.78
Пластмаси, в т.ч.:		
- от опаковки	30.00	15.79
Метали, в т.ч.:		
- от опаковки	0.00	0.489
Стъкло, в т.ч.:		
- от опаковки	24.00	22.31

Източник: Община Сандански

Разделно събраните отпадъци от опаковки в общината са в малки количества. През 2013 г. и 2014 г. те представляват съответно 2,4% и 1,5% от общото количество на генерираните битови отпадъци от хартия, метали, пластмаси и стъкло (съответно 4413 т. и 4611 т.). Основната причина е, че в поставените цветни контейнери попада изключително голямо количество смесен битов отпадък, което води до нисък процент на събраните рециклируеми отпадъци от тях (едва около 10%).

Нормата на натрупване на отпадъци за община Сандански е представена в следващата таблица:

Таблица 3. Норма на натрупване на отпадъци в община Сандански

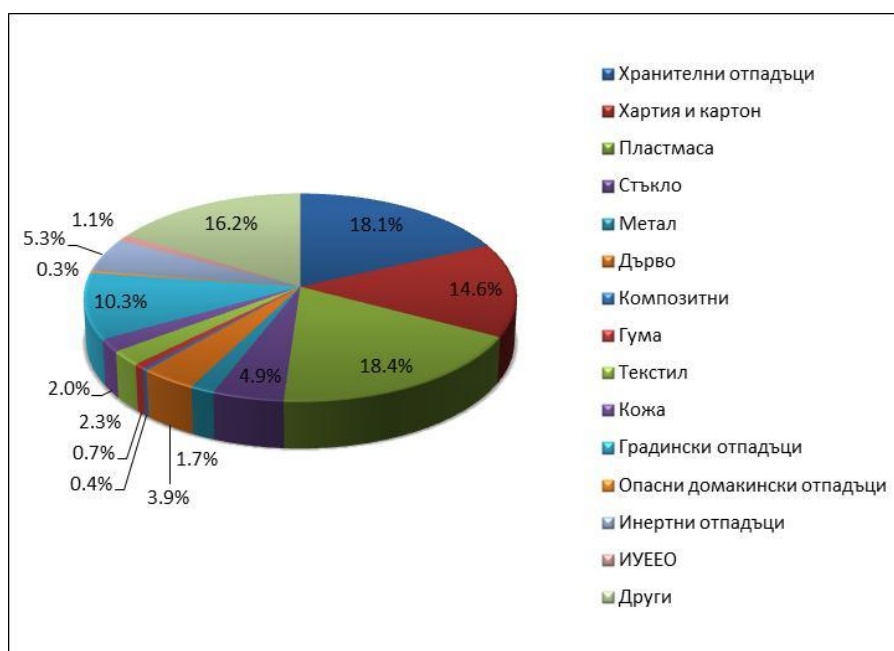
	2013	2014
Количество на събрани смесени битови отпадъци - т	10 805	11 393
Количество на разделно събрани отпадъци – т	104	67
Общо смесени битови отпадъци и разделно събрани отпадъци – т	10 909	11 460
Население - бр.	39 509	39 099
Норма на натрупване на смесените битови отпадъци - кг/ж./г.	273	291
Норма на натрупване на смесените битови отпадъци и разделно събраните отпадъци - кг/ж./г.	276	293

Източник: Община Сандански, НСИ

По данни на НСИ за 2013 г. средната норма на натрупване на отпадъци за страната е 434 кг./ж./г., т.е. при община Сандански се наблюдават значително по-ниски стойности на показателя както спрямо средните за страната, така и спрямо средните за населените места с население от 25 хил. до 50 хил. ж. съгласно Методиката за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци, одобрена от МОСВ, където е изчислена норма на натрупване от 334,9 кг/ж./г. По този показател община Сандански е със значително по-благоприятни стойности от средното за страната.

Друга важна част на анализа на отпадъците е свързана с морфологичния им състав. В следващата таблица са показани данни за морфологичния състав на смесените битови отпадъци на базата на проучване за община Сандански за сезони лято и есен 2015г..

Фигура 1. Морфологичен състав на смесените битови отпадъци

Прегледът на данните на морфологичния състав на отпадъците за община Сандански показва, че с най-голям относителен дял са отпадъците от пластмаса, следвани от хранителните отпадъци и хартията и картона. Биоразградимите отпадъци са 48% от общо образуваните битови отпадъци, а биоотпадъците – 32%.

Към момента биоразградимите отпадъци от състава на смесените битови отпадъци изцяло се депонират на регионалното депо. Количествата им не надхвърлят пределно допустимите количества биоразградими отпадъци за депониране според изискванията на европейското и националното законодателство до 2019 г. Съгласно Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците, приета през 2013 г., община Сандански е задължена да предприеме мерки за разделното събиране и оползотворяване на цялото количество генерирани зелени отпадъци от паркове и градини. По този начин общината ще допринесе за постигането на целите за намаляване на количествата на депонираните биоразградими отпадъци до 2020 г., които съгласно законодателството следва да са до 35% от общото количество на същите отпадъци, образувани през 1995 г. или не повече от 4398 т за цялата община. Само в рамките на град Сандански има над 120 дка зелени общински площи, от които по експертна оценка се генерират 3000-3200 т/г. зелени биоотпадъци.

Тъй като община Сандански, както почти всички общини в страната, все още не изпълнява мерки за разделно събиране и рециклиране на биоотпадъци, все още общината не изпълнява целите относно битовите биоотпадъци.

Общината следва да изпълнява цели и за рециклиране на битови отпадъци от хартия, картон, пластмаси, метали и стъкло. Анализът показва, че при количествата разделно събрани отпадъци от тези фракции през 2014 г. общината е все още далеч от постигане на годишните си цели, определени към 2016 г., т.е. рециклиране на най-малко 25% от общите количества отпадъци от хартия, картон, пластмаси, метали и стъкло.

За да се отчитат прецизно всички количества предадени за рециклиране и оползотворяване битови отпадъци, в т.ч. отклонени от депониране биоразградими отпадъци, общината трябва да въведе задължение за предоставяне на информация от всички лица, които осъществяват такава дейност по видове (кодове) отпадъци и видове третиране за всеки вид отпадък (кодове за третиране съгласно приложението на ЗУО).

8.2.2 Анализ на строителните отпадъци

Отпадъците от строителни дейности и тези от разрушаване или реконструкция на сгради и съоръжения на територията на община Сандански се използват за оползотворяване чрез запълване на негативни форми (бивша кариера за добив на глина) в местността „Киселица”, землището на село Левуново. В общината, както в повечето общини в страната, не е организирана система за разделно събиране на строителния отпадък от малки ремонтни дейности на домакинствата. По информация от Регионалния доклад за състоянието на околната среда през 2014 г. на РИОСВ гр. Благоевград, единствено металните отпадъци генерирани от строителните дейности в региона намират оползотворяване на 100%.

Към настоящия момент информация за количествата на генерираните строителни отпадъци е налична само на ниво област.

За да отговаря на законодателните изисквания, е препоръчително община Сандански да предприеме следните действия:

- Да определи отговорните лица в общинската администрация, които трябва да следят за изпълнение на изискванията относно плановете за управление на строителните отпадъци и на отпадъците от разрушаване на сгради като част от строителната документация и инвестиционния процес, за одобрението на които община Сандански е компетентен орган съгласно ЗУТ;
- Да въведе система за разделно събиране от домакинствата на строителните отпадъци от малки ремонтни дейности с цел намаляване на количествата изхвърлени такива отпадъци в контейнерите за смесени битови отпадъци, депониране на депото и съответно – заплащане на отчисления за депониране. Гражданите биха могли да се задължат да оставят тези отпадъци в добре завързани чували до контейнерите, които да се извозват от общината до депо или да се въведе възможност при предварителна заявка и до определени количества общината да извозва от домакинствата такива отпадъци без те да заплащат за това⁶. Възможно е също така общината да определи площадка, на която гражданите сами да предават без да заплащат за услугата строителни отпадъци от ремонтни дейности до определени количества. Събраните по този начин отпадъци могат да се използват за запръстяване на депото за битови отпадъци или за рекултивация на бившата кариера за добив на глина до с. Левуново.
- При селективно разрушаване на сгради общината може да предостави възможност за безплатно приемане на определена площадка на разделно събрани отпадъци при разрушаване, които могат да се ползват ползотворно, като например тухли, керемиди и др. и които да се предоставят безплатно на нуждаещи се социално слаби граждани.

---

⁶ Няколко общини в България вече имат добри практики в тази област на управление на строителните отпадъци от ремонтни дейности.

8.2.3 Анализ на отпадъците от утайки от ПСОВ

Към настоящия момент на територията на община Сандански няма изградена ПСОВ, от която да се генерират утайки в резултат на процесите на пречистване на отпадъчните води.

Съгласно изискванията на Директива 91/271/ЕЕС относно пречистване на отпадъчни води град Сандански е агломерация с над 10 000 е.ж. и трябва да изгради ПСОВ. Планът за управление на утайките ще бъде част от документацията при одобрението на проект за финансиране на изграждането на ПСОВ Сандански.

8.2.4 Основни изводи и препоръки

- В периода 2010-2014 г. нормата на натрупване за община Сандански остава с по-благоприятни стойности едновременно от средната за страната и от средната за населените места с население от 25 хил. до 50 хил. жители.
- Проучването за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци в рамките на общината има важно значение за прецизиране на количествата и отчитане на изпълнението на целите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци и за отклоняване на биоразградимите битови отпадъци от депата.
- Общината следва да планира и изпълни мерки за намаляване на депонираните и увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци, за да изпълни националните цели за битовите отпадъци в съответствие със ЗУО и Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците.
- Общината следва да предприеме мерки за разделно събиране и оползотворяване на зелените биоотпадъци на територията на общината.
- Община Сандански трябва да предприеме допълнителни мерки за увеличаване на разделно събираните количества отпадъци от хартия, картон, пластмаса, метали и стъкло, за да може да изпълни заложените цели към 2018 г. и 2020 г.
- За да може да отчете всички количества рециклирани и оползотворени битови отпадъци, общината трябва да въведе задължения за всички лица да предоставят съответната информация на общината и да изгради интегрирана информационна система за отпадъците.
- Препоръчително е община Сандански да предприеме действия за разделно събиране от домакинствата на строителните отпадъци от малки ремонтни дейности, в резултат на което да се постигне намаляване на количествата на депонираните смесени битови отпадъци.

8.3 Прогнози за отпадъците

8.3.1 Прогнози за образуваните битови отпадъци

Прогнозата за образуваните битови отпадъци в община Сандански за периода 2015-2020 г. е изготвена въз основа на два компонента:

- Демографска прогноза за периода 2015-2020 г.
- Норма на натрупване на отпадъци на 1 жител и прогноза за нарастването ѝ.

Демографска прогноза за периода 2015-2020 г.

Прогнозата за броя на населението на община Сандански е изготвена на базата на следните източници на информация

- Данни за броя на населението по общини за област Благоевград за периода 2003-2014 г.
- Официална демографска прогноза на НСИ за периода до 2070 г. - I вариант (при хипотеза за конвергентност). Този вариант е определен от НСИ като най-реалистичен. Прогнозата на НСИ по този вариант включва както прогноза за населението общо за страната, така и за всяка една от 28-те области.

Демографската прогноза е изготвена по следния алгоритъм:

- Прогнозата е изготвена за периода 2015-2020 г.
- Въз основа на исторически данни за динамиката на населението по общини в област Благоевград в периода 2003-2014 г. е изчислен коефициент, посредством който се прогнозира броят на населението на всяка община въз основа на прогнозата на НСИ за населението на област Благоевград.

Таблица 4. Демографска прогноза за община Сандански (бр. жители)

2015	2016	2017	2018	2019	2020
38 815	38 533	38 253	37 975	37 699	37 425

Норма на натрупване и прогнозна промяна

Нормата на натрупване представлява средното годишно количество образувани битови отпадъци, които се падат на един жител.

В рамките на анализа на количествата на битовите отпадъци в община Сандански бяха изчислени нормите на натрупване за 2013 и 2014 г. (Таблица 3)

През разглежданите години нормата на натрупване се характеризира както с увеличаване, така и със спадове. За целите на прогнозата се прави допускането, че тя ще се стабилизира и ще расте с темп не по-висок от 1% годишно, в резултат от мерките за предотвратяване образуването на отпадъци, които община Сандански трябва да предприеме във връзка с изпълнението на новата общинска програма за управление на отпадъците. Прогнозната норма на натрупване е представена в следващата таблица.

**Таблица 5. Прогнозна норма на натрупване за община Сандански
за периода 2015-2020 г. (кг/ж./г.)**

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Норма на натрупване за смесените битови отпадъци	294	285	279	279	276	279
Норма на натрупване за общото количество битови отпадъци, вкл. разделно събраните и предадени от производствени и търговски обекти	324	327	330	333	336	340

Прогнозните количества на смесените битови отпадъци са изчислени като произведение на прогнозното население и прогнозната норма на натрупване за съответната година от прогнозния период. Те са представени в следващата таблица.

Таблица 6. Прогнозни количества на смесените битови отпадъци за община Сандански за периода 2015-2020 г. (тона)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Смесени битови отпадъци	11 423	11 001	10 667	10 605	10 405	10 432
Смесени битови отпадъци и разделно събрани отпадъци от хартия, картон, пластмаса, стъкло и метали - общо	12 564	12 594	12 623	12 653	12 683	12 713

Очакваното намаление на общите количества на смесените битови отпадъци за община Сандански се дължи основно на:

- негативната прогноза за броя на населението;
- нарастващите количества отпадъци, които ще се събират чрез системата за разделно събиране на отпадъците от хартия, картон, пластмаса, метали и стъкло, както и разделното събиране на други битови отпадъци, събирани до момента чрез смесените битови отпадъци.

Прогнозирането на морфологичния състав на отпадъците е извършено на базата на:

- общото прогнозно количество на битовите отпадъци;
- направени проби на морфологичния състав на отпадъците в общината.

Прогнозата е представена в следващата таблица.

Таблица 7. Прогноза за образуваните смесени битови отпадъци по морфологичен състав (тона)

Вид отпадъци	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Хранителни отпадъци	2 070	2 075	2 081	2 086	2 092	2 098
Хартия и картон	1 671	1 508	1 378	1 347	1 267	1 270
Пластмаса	2 098	1 893	1 730	1 692	1 590	1 595
Стъкло	556	502	458	448	422	423
Метал	189	171	156	153	143	144
Дърво	441	442	443	445	446	447
Композитни	41	41	41	41	41	41

Вид отпадъци	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Гума	84	85	85	85	85	86
Текстил	265	265	266	267	267	268
Кожа	228	228	229	229	230	231
Градински отпадъци	1 174	1 177	1 180	1 183	1 186	1 189
Опасни домакински отпадъци	36	36	36	36	36	36
Инертни отпадъци	602	604	605	607	609	610
ИУЕЕО	120	120	121	121	121	122
Други	1 849	1 854	1 859	1 863	1 868	1 873
Общо	11 423	11 001	10 667	10 605	10 405	10 432

При изготвянето на прогнозата за морфологичния състав е отчетено очакваното намаление на количествата отпадъци от хартия, картон, пластмаса, стъкло и метали, които се изхвърлят в контейнерите за смесени отпадъци в резултат на предприети мерки от страна на община Сандански и организацията по оползотворяване на отпадъци, насочени към популяризиране и стимулиране на разделното събиране на този вид отпадъци. *Тези количества трябва да бъдат взети предвид при избора на мерки във връзка с изпълнението на:*

- Цели за рециклиране на отпадъци от хартия, пластмаса, метал и стъкло, съгласно чл.31, ал.1, т.1 от ЗУО

Таблица 8. Количества, необходими за постигане на целите за рециклиране на отпадъци от хартия, пластмаса, метал и стъкло

	Мерна единица	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Прогнозирани общо генерирани отпадъци от хартия, картон, пластмаса, стъкло и метали	тона	5 696	5 707	5 718	5 730	5 741	5 753
Цели за рециклиране, съгласно чл.31, ал.1, т.1 от ЗУО	%	25	25	40	40	50	50
Минимални целеви количества за постигане на целите	тона	1 424	1 427	2 287	2 292	2 871	2 877
Прогнозирани количества, рециклирани отпадъци от хартия, пластмаса, стъкло и метали	тона	4 150	6 277	6 779	7 625	8 428	3 138
Изпълнение на целите за рециклиране съгласно чл.31, ал.1, т.1 от ЗУО	%	20	28	41	45	52	55

Прогнозните количества на рециклираните отпадъци от хартия, картон, пластмаса, стъкло и метали включват:

- Разделно събраните отпадъци от търговски обекти, административни, образователни и др. подобни обекти, предадени на организациите по оползотворяване на отпадъци от опаковки и/или на фирми с разрешителни по ЗУО за извършване на такива дейности;
- Отделените количества отпадъци от хартия, пластмаса, стъкло и метали от състава на смесените битови отпадъци чрез предварително третиране преди

депонирани в инсталация за сепариране на регионалното депо за неопасни отпадъци, която общината има намерение да изгради към 2017 г.;

- Разделно събраните отпадъци чрез система за разделно събиране от домакинствата чрез цветните контейнери;
  - Предадените отпадъци директно на пунктове за вторични суровини от домакинствата и от фирми и организации;
  - Разделно събраните и предадени безвъзмездно отпадъци на общинска площадка от граждани и фирми, в т.ч. чрез периодични кампании, организирани от общината.
- Цели за разделно събиране и оползотворяване на битови биоотпадъци, с междинни цели за 2016 г. и 2020 г. и крайна цел за 2025 г.

Таблица 9. Количества, необходими за постигане на целите за разделно събиране и оползотворяване на битови биоотпадъци

	Мерна единица	2014	2015	2016	2017	2018	2019*	2020
Генерирани биоотпадъци (в състава на смесените битови отпадъци и зелените отпадъци от паркове и градини)	тона	6 675	6 685	6 694	6 704	6 714	6 724	6 734
Цели за разделно събиране и оползотворяване на битови биоотпадъци	% спрямо 2014 г.		25	25	25	25	25	50
Минимални целеви количества за постигане на целите	тона		1669	1669	1669	1669	1669	3337
Прогнозни количества на разделно събраните и оползотворени битови биоотпадъци	тона						4 306	4 309
Изпълнение на целите за разделно събиране и оползотворяване на битови биоотпадъци	% спрямо 2014 г.						65	65

* Най-рано през 2018 г. се очаква да бъде изградена инсталация за компостиране, т.е. от 2019 г. може да започне оползотворяването на битовите биоотпадъци.

Направените изчисления на база наличната към момента информация показват, че оползотворяването на градинските и дървесни отпадъци в състава на смесените битови отпадъци не е достатъчно за постигането на нормативно заложените цели за разделно събиране и оползотворяване на битовите биоотпадъци до 2020 г. Допълнително към тези количества трябва да се добавят и генерираните зелени отпадъци от обществените зелени площи (около 3000-3200 т/г. по експертна оценка за гр. Сандански), които община Сандански е задължена да събира разделно и оползотворява.

Общината може да изпълни целите за разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъците след като (1) предприеме мерки за разделно събиране на растителните и дървесни отпадъци от населението и на зелените отпадъци от обществените паркове и градини и (2) изгради компостираща инсталация за зелените отпадъци.

- Цели за отклоняване на битови биоразградими отпадъци от депата

Таблица 10. Постигане на целите за отклоняване на битови биоразградими отпадъци от депата

	Мерна единица	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Общо количество на генерираните биоразградими отпадъци	тона	9 054	9 068	9 081	9 095	9 108	9 122
Допустим процент биоразградими отпадъци за депониране спрямо количествата през 1995 г.	%	50	50	50	50	50	35
Допустими количества биоразградими битови отпадъци за депониране за постигане на целите	кг/жител	6 284	6 284	6 284	6 284	6 284	4 398
Количество на рециклираните и оползотворени биоразградими отпадъци	тона	589	755	889	922	5 312	5 316
Количество на биоразградимите отпадъци предназначени за депониране	тона	8 465	8 312	8 192	8 172	3 796	3 806
Изпълнение на целите за отклоняване на битови биоразградими отпадъци от депата	%	67	66	65	65	30	30

Направените изчисления показват, че община Сандански може да изпълни целите за намаляване на количествата депонирани биоразградими отпадъци за всички години на периода на програмата, но при положение, че общината задължително изгради компостираща инсталация за зелените биоотпадъци до 2018 г.

В прогнозното количество на рециклираните и оползотворени биоразградими отпадъци влизат:

- оползотворените биоотпадъци, които ще се рециклират в компостиращата инсталация;
- разделно събраните количества отпадъци от хартия и картон, предадени от търговските обекти на организациите за оползотворяване на отпадъци от опаковки, събрани от домакинствата чрез цветните контейнери, предадени на пунктове за вторични суровини и на общинска площадка за разделно събрани отпадъци по чл.19, ал.3, т.11 от ЗУО;
- извлечените количества отпадъци от хартия и картон от състава на смесените битови отпадъци чрез инсталация за сепариране на регионалното депо.

8.3.2 Прогнози за образуваните строителни отпадъци

Съгласно Националния стратегически план за управление на строителни отпадъци 2011-2020 г., одобрен от Министерски съвет, област Благоевград, част от която е община Сандански, е сред петте области, в които се очаква да се образуват и третират най-големи количества отпадъци от строителство и разрушаване на сгради. Основната причина за това е, че според данни на НСИ в тях се извършва най-мощно строителство на жилищни, административни и други сгради. Също така тези области са индустриални центрове, което допринася за генериране на отпадъци от строителство и

разрушаване от индустрията. Друг важен фактор е наличието на развита пътна инфраструктура. Като част от областта, на територията на община Сандански има над 303 км пътна мрежа, в т.ч. 17,8 км от международен европейски път Е-79, които са потенциални източници за генериране на строителни отпадъци от осъществявани строително-ремонтни дейности по тях.

В същото време през настоящия програмен период 2014-2020 г. се очаква да започне строителството на лот 3 на автомагистрала „Струма“ в участъка от Благоевград до Сандански, което също ще създаде условия за генериране на строителни отпадъци.

8.3.3 Прогнози за утайките от ПСОВ

В приоритетната краткосрочна инвестиционна програма на Регионалния генерален план за “УВЕКС” ЕООД, гр. Сандански (ВиК дружеството опериращо на територията на общината) е включено изграждането на ПСОВ за следните населени места до 2020 г.:

Населено място	е.ж. (2014 г.)
с. Поленица	1199
с. Струма	588
с. Лебница	426
с. Лешница	756
с. Джугирово	703
с. Дамяница	1290
с. Ново Делчево	1151
гр. Сандански	25 806
Общо	31 919

Прогнозното количество на утайките от бъдещата ПСОВ гр. Сандански е 561,6 т/г. Не се очаква увеличаване на посочените количества утайки от ПСОВ, тъй като прогнозите за населението за община Сандански не показват ръст, от което зависи и количеството на утайките.

След правилното и екологосъобразно третиране, утайките от ПСОВ могат да бъдат от полза за околната среда. В средносрочен и дългосрочен аспект генерираните количества биха могли да се оползотворят в земеделието или за рекултивация на нарушени терени. Депонирането им е допустимо единствено в краткосрочен период, тъй като то не отговаря на съвременните изисквания на ЕС за ограничаване на размера на площите за депониране на твърди битови отпадъци. Поради това се препоръчва само като временна или аварийна мярка, когато поради някаква причина липсва друга алтернатива.

Също така е възможно да се търси регионален подход за последващото оползотворяване на утайките от ПСОВ заедно с утайките от други ПСОВ в региона, тъй като регионалният подход се препоръчва и в Националния стратегически план за управление на утайките от ПСОВ до 2020 г.

8.4 Анализ на инфраструктура за управление на отпадъците

Подходящата като тип и капацитет инфраструктура за третиране на отпадъците е от ключово значение за екологосъобразно третиране на битовите отпадъци от българските общини, като се отчита йерархията на управление на отпадъците. Ето защо анализът на наличната инфраструктура е много важен като необходима предпоставка за постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци и за намаляване на депонираните отпадъци.

На национално ниво все още липсва единна информационна система, в която информацията за инфраструктурата за третиране на отпадъците да е систематизирана и да обхваща всички аспекти – технически и финансови, както в регионален и общински, така и във времеви разрез. Информацията за инфраструктура за управление на отпадъците от община Сандански също все още не е систематизирана в единна информационна система за отпадъците на общината, каквато е ситуацията и в другите общини в страната. Ето защо за целите на настоящия анализ е използвана публична информация от програмни и други документи от МОСВ, ИАОС, РИОСВ – Благоевград и др. В голяма степен анализът се базира на информация, налична в община Сандански, която за целите на анализите е систематизирана в специално попълнен въпросник от общината.

Направен е анализ и на инфраструктурата за третиране на отпадъци от строителство, тъй като управлението макар и само на част от този поток отпадъци е също от компетенциите на общините, най-вече отпадъците от ремонтните дейности на домакинствата, както и за управление на утайките от ПСОВ, отношение към който поток отпадъци общините също имат отношение.

В съответствие с Методическите указания на МОСВ за разработване на общински програми за управление на отпадъците от март 2015 г., в рамките на настоящия анализ на инфраструктурата за управление на отпадъците на община Сандански са разгледани следните основни въпроси:

- ✚ Какви са настоящата ситуация и тенденциите по отношение на осигуряване от общината на инфраструктура за отпадъци, чието управление е от компетенциите на общината и каква е ситуацията спрямо средните тенденции за страната.
- ✚ Достатъчна ли е осигурената, изградена и в процес на изграждане инфраструктура, която обслужва или би могла да обслужва община Сандански на нейна територия или в региона, за третиране на отпадъците и за постигане на нормативните изисквания и целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците, поставени пред общините.
- ✚ Необходима ли е допълнителна инфраструктура за подобряване на услугите и постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците.
- ✚ Какви са основните изводи и препоръки за бъдещи действия по отношение на инфраструктурата за отпадъците на община Сандански, които да аргументират програмните мерките.

Обобщена информация за състоянието на инфраструктурата за битови отпадъци в страната

В Националния план за управление на отпадъците 2014-2020 г. е направен детайлен анализ на инфраструктурата в страната за битовите и строителните отпадъци и за

утайките от ПСОВ.⁷ За посочените групи инфраструктура тенденциите на национално ниво показват, че все още почти половината от общините ползват депа за битови отпадъци, които не отговарят на нормативните изисквания, но се очаква най-късно до края на 2016 г. да влязат в експлоатация модерни депа за отпадъци, инсталации за биоразградими битови отпадъци, сепариращи инсталации и претоварни станции на територията на около 20 регионални системи за управление на битовите отпадъци, като регионалните депа ще обслужват всички общини от съответния регион, а сепариращите и компостиращите инсталации – като правило - по-близко разположените общини до инсталациите. Все още само в около една трета от 55-те регионални системи за управление на отпадъците в страната функционират инсталации за сепариране на полезни компоненти от битовите отпадъци - както за допълнително сортиране на разделно събраните отпадъци, така и за отделяне на полезни компоненти от смесените битови отпадъци. Само в няколко от всички регионални системи за управление на отпадъците в страната са с функциониращи съоръжения за оползотворяване на биоразградими битови отпадъци.

Общините са добре обезпечени със съдове за смесени битови отпадъци, които са разнообразни по вид, обем и материали при обхванато население в системите за сметосъбиране и сметоизвозване над 99%. Паркът на транспортни средства за транспортиране на битови отпадъци като цяло е остарял, като делът на новите специализирани сметосъбиращи автомобили, закупени през последните години е нисък. Общините, с малки изключения, не разполагат със съдове и транспортна техника за разделното събиране на биоотпадъци. Съдовете и транспортната техника за разделно събрани рециклируеми битови отпадъци от опаковки се осигуряват от организации за оползотворяване на отпадъци от опаковки в част от общините (около 160 общини от общо 265 общини, а в останалите – предимно малки и много малки общини не са осигурени никакви съдове и техника.

Все още най-често използваният метод за обезвреждане на утайките от ПСОВ е депонирането, макар че делът му намалява в общото количество третирани утайки в страната.

Съществуващата инфраструктура за подготовка и за рециклиране на строителните отпадъци е крайно недостатъчна и налична само на територията на десетина общини, като в момента се изграждат инсталации за рециклиране на строителни отпадъци в някои от проектите за изграждане на регионални системи за управление на отпадъците, финансирани по ОПОС 2007-2013 г.

Извод: От анализите на инфраструктурата в Националния план за управление на отпадъците 2014-2020 г. за разглежданите потоци отпадъци на национално ниво се налага изводът, че въпреки напредъка през последните години в подготовката и изграждането на интегрирани регионални системи за управление на битовите отпадъци, на съоръжения за строителните отпадъци и утайки от ПСОВ, все още реално функциониращите инсталации и съоръжения към средата на 2015 г. са недостатъчни за достигане на поставените екологични цели по управление на отпадъците

⁷ Национален план за управление на отпадъците 2014-2020 г., одобрен от Министерски съвет, „Анализ на инфраструктура за отпадъци“, интернет- страница на МОСВ

8.4.1 Анализ на инфраструктурата за битови отпадъци

Предмет на анализа са инфраструктурата за събиране, транспортиране и третиране на битовите отпадъци.

■ Инфраструктура за събиране и транспортиране на битови отпадъци

Смесени битови отпадъци

Дейностите по транспортиране на събраните смесени битови отпадъци в община Сандански се извършват със следната техника, собственост на общинската фирма “Стройкомтранс” ЕООД гр. Сандански:

1. Специален товарен автомобил сметосъбирач “Мерцедес” – 5 бр.
2. Специален товарен автомобил Контейнеровоз “Мерцедес” – 1 бр.
3. Товарен автомобил – самосвал “Мерцедес” - 1 бр.

При определената честота на извозване на смесените битови отпадъци, сметосъбиращата техника и съдове към момента са достатъчни за регулярното обслужване на обхванатите населени места от общината и за регулярното им извозване до Регионалното депо за битови отпадъци – Сандански. Сметосъбиращата техника е *амортизирана и ще е необходимо поетапната ѝ подмяна.*

Разделно събрани отпадъци

На територията на град Сандански са разположени 78 комплекта контейнери за разделно събиране на отпадъците от опаковки, осигурени от организацията по оползотворяване на отпадъците от опаковки „Булекопак“ АД. По договор от 2012 г. за събиране на батерии и акумулатори с организация за оползотворяване на НУБА „Екобулбатери“ АД на територията на общината са поставени 8 специализирани съда за тяхното събиране.

Съдове за фамилно компостиране

Община Сандански обсъжда възможностите за въвеждане на домашно компостиране с цел предотвратяване на образуването на градински биоотпадъци, но все още не е реализирала такъв проект.

■ Съоръжения и инсталации за третиране на битовите отпадъци и стари депа и сметища

В анализа се изследва обезпечеността на общината със съоръжения и инсталации за депониране, рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци.

Съоръжения за депониране на отпадъците

Община Сандански е една от първите общини в страната, която пет години преди присъединяването на България към ЕС, изгради и въведе в експлоатация депо за битови отпадъци, отговарящо на стандартите на европейското екологично законодателство. Община Сандански е сред общините в страната, които спазват напълно европейските и националните изисквания за депониране на битовите си отпадъци на депа, отговарящи на всички екологични норми и стандарти за опазване на околната среда още преди да изтече крайният срок за България (юли 2009 г.) да преустанови изхвърлянето на битови отпадъци на депа, които не отговарят на екологичните изисквания.

Регионалното депо за неопасни отпадъци Сандански обслужва трите общини от Регионалното сдружение за управление на отпадъците Сандански - общините Сандански, Струмяни и Кресна.

За депото е издадено Комплексното разрешително по реда на Закона за опазване на околната среда, което е в сила от ноември 2008 г. Регионалното депо е разположено в местността “Могилата”, землището на гр.Сандански. Площадката е разположена извън регулацията на гр.Сандански, северозападно на около 2,2 км. от населеното място и на около 2 км източно от международен път Е-79. В близост до площадката няма източници и съоръжения за питейно-битово водоснабдяване, няма защитени територии и неподвижни паметници на културата. Изградена е прилежаща инфраструктура. Площта на цялото депо е 81,7 дка.

Предназначението на съоръжението е да се осигури площадка за екологосъобразно обезвреждане на отпадъците, образувани от жизнената дейност – битови и производствени отпадъци, имащи характер на неопасни. Регионалното депо включва:

- клетка 1 – за неопасни отпадъци;
- клетка 2 – за неопасни отпадъци;
- клетка 3 – за неопасни отпадъци;
- клетка 4 – за неопасни отпадъци;
- клетка 5 – за неопасни отпадъци.

Капацитетът на депото общо за всичките клетки съгласно издаденото Комплексно разрешително № 292-НО/2008 е 417 068 т. Депонирането на отпадъците започва от най-ниската точка на всяка клетка. На постъпващите на площадката отпадъци се извършва входящ контрол с цел да се допуска депониране само на неопасни битови отпадъци и производствени неопасни такива. Входящият контрол се осъществява от оператор-кантарджия. Измерването на отпадъците става с електронна везна и данните се записват в компютъра. След разтоварване на отпадъците сметовозните коли задължително минават през дезинфекционен трап и кантар за контролно измерване.

Технологията на депониране включва:

- разтоварване;
- разстилане с уплътняване;
- оросяване с инфилтрирани води;
- запръстяване.

Първа клетка на депото е въведена в експлоатация през 2002 г. – Решение за въвеждане в експлоатация № 113 от 04.03.2002 г. на ДНСК София. Във връзка с необходимостта от изграждане на втората клетка на депото община Сандански подготви проект и кандидатства по Оперативна програма „Околна среда 2007-2014 г.”, получи одобрение и изпълни успешно проект за техническа помощ за подготовка на инвестиционен проект „Изграждане на втора клетка на регионално депо за твърди битови отпадъци на общините Сандански, Струмяни и Кресна”.

След преразглеждане на финансовите възможности на Приоритетна ос 2 на Оперативна програма „Околна среда 2007 – 2013 г.” се уточни, че наличният финансов ресурс ще бъде използван за финансиране строителството само на 23 регионални депа, чието създаване не е стартирало. В тази връзка община Сандански проучи възможностите и кандидатства за национално финансиране за строителството на втора клетка на

регионалното депо. С финансиране чрез ПУДООС на изграждането на клетка 2 на регионалното депо и изпълнение на инвестиционния проект, втората клетка на депото е въведена в експлоатация с Разрешение за ползване от 13 септември 2012 г.

Съгласно издаденото комплексно разрешително, капацитетът на запълнената клетка 1 на регионалното депо е 71 955 т., а капацитет на клетка 2, която е в експлоатация, е 155 456 т. Остатъчен капацитет на втора клетка след 2014 г., на база информацията за годишно количество депонирани отпадъци на депото от Годишните доклади, за които е предоставено комплексно разрешително № 292-НО/2008 г.⁸, е 126 140 т. При средногодишно количество депонирани отпадъци на депото около 13 000 т/г през последните години, може да се направи прогноза, че остатъчният капацитет на втора клетка ще бъде достатъчен да обслужва трите общини от регионалното сдружение до 2025-2026 г. Като се имат предвид и мерките, които общините предприемат и ще предприемат по отношение на политиките по предотвратяване, рециклиране и оползотворяване на отпадъците, може да се прогнозира, че капацитетът на втората клетка, която е изградена и се експлоатира в момента, ще е достатъчен поне за няколко години след това.

Предвид обаче мерките в Националния план за управление на отпадъците, които предвиждат след 2020 г. да се преустанови подпомагането на общините от държавата за изграждането на депа за битови отпадъци, може да се направи извод, че освен законовите изисквания за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци, необходимостта от допълнителни общински инвестиции и допълнителни приходи от такса битови отпадъци за изграждане на следващите клетки за битови отпадъци след 2020 г., е също стимул за местните власти да удължат колкото е възможно експлоатационния период на изградените клетки за битови отпадъци.

Капацитетът общо на трета, четвърта и пета клетка на регионалното депо за неопасни отпадъци Сандански, които не са изградени, но за тях е отреден терен на депото, е 189 659 т. При сегашното годишно ниво на количествата депонирани битовите отпадъци, прогнозният капацитет на тези три клетки ще е достатъчен за още 15 години след 2025 г, т.е до около 2040 г.

Регионалното депо Сандански се експлоатира в съответствие с условията на Комплексното разрешително и съгласно годишните доклади 2008-2014 г., за които е предоставено комплексно разрешително № 292-НО/2008 г., не са постъпвали оплаквания или възражения, свързани с дейността на депото, и не е имало аварии, свързани с околната среда.

■ Стари депа с преустановена експлоатация и сметища

На територията на общината няма стари депа за битови отпадъци, подлежащи на рекултивация. Възниквали във времето незаконни сметища са почистени.

На рекултивация подлежи клетка №1 на регионалното депо за неопасни отпадъци Сандански, за което има изготвен проект, който обаче трябва да се актуализира.

---

⁸ Годишните доклади са публикувани на интернет-страницата на ИАОС - <http://eea.government.bg/bg/dokladi>

■ **Инсталации и съоръжения за рециклируеми отпадъци от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло**

На територията на община Сандански няма изградена инсталация за допълнително сортиране на битови отпадъци от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло., в т.ч. от опаковки, както и инсталация за сепариране на полезните компоненти от смесените битови отпадъци преди депонирането им.

Отпадъците от цветните контейнери за разделно събиране на отпадъците от опаковки от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло, се транспортират за допълнително сепариране и сортиране по видове и последващо предаване за рециклиране от организацията за оползотворяване на отпадъци от опаковки „Булекопак“ АД, с която общината има сключен договор, до сепарираща инсталация, разположена до гр.Благоевград, на разстояние повече от 60 км от град Сандански.

Общината ще кандидатства заедно с другите две общини от РСУО-Сандански по обявената от МОСВ процедура чрез директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG16M1OP002-2.002 *„Комбинирана процедура за проектиране и изграждане на компостиращи инсталации и на инсталации за предварително третиране на битови отпадъци“* за изграждане на инсталация за сепариране на смесените битови отпадъци, за да може да бъдат поетапно постигнати целите на общината за повторна употреба и рециклиране на отпадъците и за намаляване на количествата депонирани битови отпадъци.

■ **Инсталации за битови биоразградими, в т.ч. и за биоотпадъци**

На територията на Регионално сдружение за управление на отпадъците в регион Сандански и на територията на община Сандански, както в почти всички общини в страната, няма изградена инсталация за компостиране, съответно и съдове за разделното им събиране и техника за извозването им.

Община Сандански разполага с подходяща площадка за изграждане на регионална компостираща инсталация до Регионалното депо за битови отпадъци – Сандански. За целта, община Сандански ще кандидатства заедно с другите две общини от РСУО-Сандански по обявената от МОСВ процедура чрез директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG16M1OP002-2.002 *„Комбинирана процедура за проектиране и изграждане на компостиращи инсталации и на инсталации за предварително третиране на битови отпадъци“* за проектирането и изграждането на регионална компостираща инсталация.

■ **Площадки за предаване и временно съхранение на разделно събрани отпадъци**

Съгласно чл.19, ал. 3, т.11 общините следва да осигурят площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци от бита и от ремонтна дейност на домакинствата и други във всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общината. Само едно населено място от общината – гр.Сандански, е над 10000 жители.

Към момента общината има сключен договор с фирма, притежаваща разрешение по Закона за управление на отпадъците, за предаване на тяхна площадка на разделно

събрани отпадъци от населението – хартия и картон, метали (включително черни и цветни), стъкло, пластмаса и др.

Община Сандански предвижда разкриването на собствена общинска площадка за безвъзмездно предаване на разделно събрани битови отпадъци от домакинствата, в т.ч:

- едрогабаритни отпадъци,
- опасни отпадъци от бита
- строителни от ремонтна дейност на домакинствата
- рециклируеми отпадъци (хартия, картон, стъкло, метал, др.)
- предмети и оборудване, което може да бъде повторно употребявано.

Подготовката на общинската площадка е в начална фаза на техническа подготовка – проучване и осигуряване на подходящ терен на територията на град Сандански, разработва се техническо задание за проектиране на обекта, на база действащи добри практики в страната и чужбина.

Община Сандански все още не е въвела нормативно изискване за регистриране на пунктовете за предаване на вторични суровини на територията на общината и отчетност за отпадъците от тях, поради което няма точна информация за броя и видовете и количествата отпадъци, които се приемат от тези пунктове.

8.4.2 Инфраструктура за отпадъци от строителство и разрушаване

Към настоящия момент отпадъците от строителни дейности се извозват до и оползотворяват за запълване на негативни форми (бивша кариера за добив на глина) в местността „Киселица”, землището на село Левуново.

На територията на Община Сандански, както и на територията на съседни и по-близки общини няма изградена инсталация за рециклиране на строителните отпадъци.

Възможно е строителните отпадъци от ремонтни дейности на домакинствата, генерирани на територията на общината или поне в град Сандански, да се съхраняват временно на определен и отреден за целта терен и впоследствие да се използват за рекултивационни дейности/*например на бившата кариера за добив на глина*/ и други подходящи начини на оползотворяване като например запръстяване на регионалното депо, което също се счита за дейност по оползотворяване. Прилагането на такъв подход ще спести разходи на общината, населението и бизнеса за извозване и депониране на строителни отпадъци от малки ремонтни дейности на регионалното депо.

Препоръчително е община Сандански да обсъди поставянето и ползването на обща инсталация за рециклиране на строителни отпадъци, която инсталация да обслужва всички общини от регион Благоевград или по-близките общини.

8.4.3 Инсталации и съоръжения за третиране на утайките от ПСОВ

На територията на град Сандански все още не е изградена ПСОВ, от която да се генерират утайки в резултат на процесите на пречистване на отпадъчните води.

Град Сандански е агломерация над 10 000 е.ж. и съгласно европейското и националното законодателство трябва да изгради ПСОВ. Когато ПСОВ се изгради се прогнозира, че количеството на утайките, генерирани от ПСОВ Сандански ще са в сравнително малък обем и най-вероятно ще се търси регионален подход за последващото им оползотворяване след обезводняване заедно с утайките от други ПСОВ в региона.

Регионалният подход се препоръчва и в Националния стратегически план за управление на утайките от ПСОВ до 2020 г.

8.4.4 Основни изводи и препоръки

В резултат на проучената информация и осъществени анализи на развитието и състоянието на инфраструктурата за събиране, транспортиране и третиране на отпадъците на територията на общината, могат да се направят следните основни изводи и препоръки:

- Община Сандански е една от първите общини в страната, осигурила депо за депониране на смесени битови отпадъци, отговарящо на екологичните норми и стандарти и с две съседни общини управлява отпадъците си на регионален принцип. Капацитетът на действащата клетка е достатъчен за осигуряване на нуждите на общината в средносрочен период (до около 2025 г.), а теренът на депото може да обезпечи нуждите на трите общини от депониране на битовите отпадъци в дългосрочен период – най-малко до 2040 г.
- Община Сандански е осигурила необходимите съдове за събиране и техника за извозване на смесените битови отпадъци до регионалното депо, която като количество е достатъчна за осигуряване на услугите. За периода на програмата ще е необходима подмяна на амортизираните съдове и техника.
- Общината е осигурила контейнери за разделно събиране на битовите отпадъци от опаковки чрез поставяне на съдове за разделно събиране от „Булекопак“ АД.
- На територията на град Сандански са осигурени съдове за изхвърляне на разделно събраните отпадъци от НУБА.
- На територията на община Сандански няма изградена инсталация за сепариране на смесени битови и за сортиране на разделно събрани битови отпадъци.
- На територията на общината и на другите общини от регионално сдружение Сандански не е изградена инсталация за оползотворяване и рециклиране на биоразградими битови отпадъци, в т.ч. и на биоотпадъци.
- На територията на община Сандански строителните отпадъци от сектор строителство се оползотворяват за запълване, което на практика е техническа рекултивация, на негативни форми на бивша кариера за глина. В бъдеще е препоръчително общината заедно с други съседни общини да проучат възможностите за рециклиране и/или оползотворяване на отпадъците от строителство и разрушаване в регионален аспект, тъй като общините като възложители на строителни дейности имат ангажменти в тази насока, а и за гражданите и бизнеса това ще бъде по-евтин и екологичен вариант и в съответствие с националните цели и политики.
- Препоръчително е строителните отпадъци от малки ремонтни дейности да не се изхвърлят в контейнерите за смесени битови отпадъци и да се извозват за депониране на депото, а да се събират разделно и оползотворяват за запръстяване на депото.

- Град Сандански има подготвен проект, но все още не е изградена ПСОВ. В рамките на подготвения проект е разработен план за управление на утайките от ПСОВ гр. Сандански, който ще се реализира при и след строителството на пречиствателната станция.

8.5 Анализ на институционалния капацитет за управление на отпадъците

Анализът и оценката на капацитета на община Сандански са направени през призмата на задачите, възложени на общините с нормативната уредба в областта на управлението на отпадъците. Институционалният капацитет се разглежда като способност на общинската администрация успешно да изпълнява тези задачи, като постига предварително зададени резултати и така удовлетворява обществените потребности, изисквания и очаквания. Институционалният капацитет е ориентиран към изпълнението и резултатите, а не просто върху извършването на определена по обем или продължителност дейност. Поради това целта на анализа е да оцени състоянието на изпълнението и да установи евентуални недостатъци и несъответствия в наличния капацитет на община Сандански в сферата на управление на отпадъците.

В „Анализ на нормативната уредба“ по-горе подробно са описани правомощията на общините за управление на отпадъците. Функциите за настоящия анализ са изведени въз основа на този анализ, като съобразно класификацията на видове функции на администрацията на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР), функциите са групирани в следните видове:

- *функции по политиката за отпадъците* – разработване на общински програмни и нормативни документи, стандарти и норми за мониторинг и оценка на общинската политика за отпадъците;
- *функции по предоставяне на услуги* – услуги по осигуряване на съдове за битовите отпадъци, събиране, транспортиране и третиране на отпадъците, планиране на разходи и определяне и администриране на такси за предоставяне на услугите;
- *функции по координация, наблюдение и контрол* – извършване на контрол и инспекции, в т.ч. превантивен, текущ и последващ контрол, координация с други органи и институции;
- *поддържащи функции* – информационни, образователни и разяснителни дейности за обществеността и бизнеса във връзка с управление на отпадъците, информационна и техническа инфраструктура, необходими за гарантиране на доброто функциониране на системата за управление на отпадъците.

Направен е анализ и на състоянието на човешките ресурси, на които са възложени функции във връзка с управление на отпадъците в община Сандански.

Анализът завършва с изводи относно състоянието на институционалния капацитет за управление на отпадъците в община Сандански и препоръки за развитие на капацитета.

8.5.1 Изпълнение на нормативно определените правомощия и отговорности на кмета в сферата на управление на отпадъците

За разлика от повечето общини в страната, в Устройствения правилник на общинска администрация Сандански не са разписани функции във връзка с управление на отпадъците. Подходът на общината е отговорностите да се възлагат в длъжностните характеристики на съответните служители.

Функции по политиката за отпадъците

Съгласно изискванията на националното законодателство за отпадъци, общината има задължение да разработва следните програмни и нормативни документи в областта на управление на отпадъците:

- ◆ *Програма за управление на отпадъците*

Към момента община Сандански няма действаща програма за управление на отпадъците, както и програма за опазване на околната среда.

Съгласно чл. 52 от ЗУО кметът на общината разработва общинска програма за управление на отпадъците. Програмата трябва да е в съответствие със структурата на Националния план за управление на отпадъците и да съвпада с периода на действие на НПУО, т.е. 2014-2020 г. Съгласно ЗУО, МОСВ изготвя указания за изготвяне на общински и регионални програми за управление на отпадъците.

Веднага след публикуване на Методическите указания от МОСВ през март 2015 г., общината предприе действия за изготвяне на Програма за управление на отпадъците за периода до 2020 г.

- ◆ *Наредба по чл.22 от ЗУО*

Съгласно чл. 22 от ЗУО, общинският съвет приема наредба, с която определя условията и реда за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови и строителни отпадъци, включително биоотпадъци, опасни битови отпадъци, на масово разпространени отпадъци на територията на общината, разработена съгласно изискванията на този закон и подзаконовите нормативни актове по прилагането му, както и заплащането за предоставяне на съответните услуги по реда на Закона за местните данъци и такси. С наредбата се уреждат и изискванията към площадките за предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло, в т.ч. условията за регистрация на площадките, както и условията за предаване на отпадъци на площадките. Законът изисква общинският съвет да публикува на интернет страницата на общината и да проведе обществено обсъждане на проекта за наредба.

Сега действащата *Наредба за управление на дейностите по третиране на битови, строителни и масово разпространени отпадъци и поддържане на чистотата на територията на община Сандански* е приета с Решение № 89 от 08.04.2004 г. на Общинския съвет на община Сандански на основание чл. 19 от отменения ЗУО. Общината не е актуализирала Наредбата съгласно разпоредбите на новия ЗУО от 2012 г. и съответно тя не отговаря на разпоредбите в ЗУО изисквания за съдържание на наредбата.

- ◆ *Наредба по чл. 9 от ЗМДТ*

Общинският съвет е приел *Наредба за определянето и администрирането на местни такси и цени на услуги на територията на община Сандански*, която се изменя и допълва ежегодно съобразно политиката на общината за определяне на таксите и цените на услугите и разходите за предоставяните услуги (посл. изм. и доп. с Решение № 43 от 12 февруари 2015 г.)

Анализът показва, че община Сандански не е актуализирала Наредбата за управление на отпадъците съгласно изискванията на чл. 22 от ЗУО, което сочи, че функциите

относно изготвяне на нормативни документи за отпадъците не се изпълняват в пълен обхват.

Функции по предоставяне на услуги относно отпадъците

Община Сандански изпълнява функциите по предоставяне на услуги относно отпадъците чрез структурни звена в общинската администрация и чрез извеждане на някои от дейностите по предоставяне на услугите извън административната структура с цел оптимизиране на управление на отпадъците.

За изпълнение на изведените извън общинската администрация дейности за събиране, включително разделно, съхраняване, транспортиране и третиране на битовите отпадъци общината е сключила договори с външни изпълнители.

Функции	Изпълнение
Разполагане и поддръжка на съдовете за смесени битови отпадъци	“Стройкомтранс” ЕООД
Почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии в населените места, предназначени за обществено ползване	“Стройкомтранс” ЕООД
Събиране и извозване на битови отпадъци до депа или други инсталации и съоръжения за оползотворяването и/или обезвреждането им	“Стройкомтранс” ЕООД
Почистване на отпадъците от общинските пътища	“Стройкомтранс” ЕООД
Депониране на битови отпадъци	“Стройкомтранс” ЕООД
Разделно събиране, временно съхраняване и оползотворяване на отпадъци от опаковки от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали	„Булекопак” АД
Осигуряване на площадка по чл.19, ал. 3, т.11	„Унитрейд – Благоевград” ЕООД - за предаване на разделно събрани отпадъци от населението – хартия и картон, метали, стъкло, пластмаса и други
Разделно събиране, временно съхраняване, предварително третиране и предаване за оползотворяване и/или обезвреждане на НУБА	„Екобулбатери” АД
Разделно събиране, временно съхраняване, предварително третиране и предаване за оползотворяване и/или обезвреждане на ИУМПС	„Българска рециклираща компания” АД

Общата организация на услугите по отпадъците се извършва от звена в административната структура на общинската администрация. Отговорностите са възложени в длъжностните характеристики на съответните служители от Отдел „Инфраструктура и инвестиционна политика” в Дирекция „Устройство на територията и инвестиционна политика“ и от Отдел „Програми и проекти” в Дирекция „Икономика и европейски политики”, от Дейност „Озеленяване“. Предвид спецификата на бюджетния процес, финансовите функции и услугите по администриране на такса битови отпадъци са възложени изцяло на структурни звена в общинската администрация.

Функциите осигуряват в голяма степен възложените с нормативната уредба правомощия и задължения по предоставяне на услугите. Община Сандански все още не предоставя услуги относно:

- събиране, транспортиране и третиране на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата
- разделно събиране и оползотворяване на биоразградими отпадъци и биоотпадъци
- разделно събиране на опасни отпадъци от домакинствата и предаването им за последващо оползотворяване или обезвреждане

Община Сандански е предприела действия за осигуряване на тези услуги. Общината е в процес на избор на общинска площадка по чл. 19, ал. 3, т.11, на която жителите на гр. Сандански ще могат да оставят опасни битови отпадъци и строителни отпадъци от ремонтната дейност на домакинствата, както и подготвя мерки за осигуряване на разделно събиране и оползотворяване на биоразградими отпадъци и биоотпадъци.

Функции по контрол и координация

ЗУО регламентира обхвата на контролните правомощия на общините. Кметът на общината или оправомощено от него длъжностно лице контролира:

- дейностите, свързани с образуване, изхвърляне, събиране, включително разделното, съхраняване, транспортиране, третиране на битови и строителни отпадъци;
- дейностите по депониране на производствени и опасни отпадъци на общински и/или регионални депа;
- площадките за дейностите с отпадъци от черни и цветни метали (ОЧЦМ);
- спазването на други изисквания, определени с наредбата по чл. 22 от ЗУО.

Кметът на общината организира и контролира закриването, рекултивацията на терените и последващия мониторинг на депата за битови и строителни отпадъци на територията на съответната община.

Кметът на общината по местонахождение на площадката за дейности с отпадъци от черни и цветни метали упражнява контрол за спазване на условията и реда за извършване на тези дейности съобразно своите компетенции. За констатираните нарушения при проверките кметът на общината уведомява в 14-дневен срок директора на съответната РИОСВ, като му изпраща всички документи.

ЗУО регламентира също видове контрол, минимална честота на контролните проверки и актовете, които се съставят от контролните органи. Контролът може да бъде обособен в следните основни групи:

- *документален контрол* – проверка на представени документи от задължените лица за спазване на изискванията на закона и наредбите,
- *проверка на място* в обектите за спазване на изискванията на закона и наредбите.

ЗУО предвижда минимална честота на проверките от контролните органи, в т.ч. от общините, съобразно техните компетенции по закона, както следва:

- ◆ Поне веднъж годишно извършват проверка на документите, които се изискват от закона и подзаконовите нормативни актове по прилагането му, на лицата, при чиято дейност се образуват отпадъци и/или извършващи дейности с отпадъци.
- ◆ Проверката на място е независима от проверката на документи и се осъществява поне веднъж годишно в мястото на извършване на дейността и в присъствието на проверявания или на лица, които работят за него. В отсъствието на такива лица проверката се извършва с участието на поне един свидетел.

От гледна точка на целта на контролната дейност, контролът се разграничава в три групи:

- ◆ Текущ контрол. Това е контрол, който по предварително определен график периодично и превантивно се извършва на задължените лица по отношение на това дали спазват изискванията на закона и наредбите.
- ◆ Последващ контрол. Това е контрол за установяване от контролните органи дали са изпълнени дадените от тях предписания качествено и в срок, в случаите, в които са констатирани нарушения на нормативната уредба.
- ◆ Проверки по сигнал. Това са проверки, осъществявани при сигнали за нарушения, подадени от граждани, юридически лица и институции.

В община Сандански контролът върху дейностите, свързани с образуване, събиране, включително разделното, съхраняване, транспортиране, третиране на битови и строителни отпадъци се осъществява от служители в Отдел „Инфраструктура и инвестиционна политика” в Дирекция „Устройство на територията и инвестиционна политика“. Задълженията на служителите във връзка с изпълняваните контролни функции са конкретизирани в длъжностните характеристики.

Контролни функции за спазване на изискванията на Наредбата за управление на отпадъците на територията на община Сандански имат и кметовете на кметства и кметските наместници, които съгласно Устройствения правилник отговарят за спазването на наредбите на общинския съвет на територията на населеното място и приемат мерки за подобряване и възстановяване на околната среда.

В сега действащата Наредба за управление на дейностите по третиране на битови, строителни и масово разпространени отпадъци и поддържане на чистотата на територията на община Сандански (приета през 2004 г.) са регламентирани контролните функции на общинската администрация относно изпълнението на договорните задължения от страна на фирмите, извършващи съответните дейности с отпадъци, в т.ч. спазване на графиците и маршрутите за събиране на битовите отпадъци и почистване на обществените места; снабдяване на участниците в системата за разделно събиране на отпадъци със съответните съдове, събиране и своевременното извозване на пълните и изпълнение на други условия по договорите.

Съгласно Наредбата, за извършване на контролната дейност по спазването ѝ към общинската администрация се създава специализирано звено със състав ръководител и инспектори, които могат да се назначават по щата на общинска администрация, по общинската програма за временна заетост и по извънсписъчен състав. Възнаграждението на извънщатните инспектори се формира от минималната работна заплата за страната и процент от размера на наложените от тях глоби, но не повече от 10%. Ръководителят на специализираното звено по контрол в общинска администрация определя контролирания от всеки инспектор район.

Анализът на изпълнението на контролните функции показва незадоволителен капацитет на общината в тази област. Една от основните причини е недостатъчният брой служители за извършване на контролна дейност. Друга причина е липсата на вътрешни правила и ясна организация и отчетност на контролната дейност. Общината не е създавала регистър на обектите, които подлежат на контрол по реда на ЗУП и общинската наредба за управление на дейностите с отпадъци. Не се изготвят годишни планове и съответно годишни отчети за контролната дейност по управление на отпадъците. Поддържа се актова книга за вписване на резултатите от извършени проверки, която е само на хартиен носител. Незадоволителната организация на контролната дейност се отразява негативно върху ефективността ѝ и върху качеството за предоставяните услуги. По данни от въпросника, попълнен от служители в община Сандански за изясняване на състоянието на управление на отпадъците в общината, в периода 2010-2014 г. няма наложени глоби и актове за установяване на административни нарушения за неизпълнение от страна на задължените лица, като в същото време се констатират сериозни проблеми, основно относно изхвърляне на отпадъци от опаковки в контейнери за смесени отпадъци и обратно.

Служители от отдел „Инфраструктура и инвестиционна политика” отговарят също за изпълнение на функциите за координация на дейността на общинската администрация с други органи с функции за управление на отпадъците (РИОСВ, ХЕИ, РДВР). Създадени са отлични работни взаимоотношения с останалите институции и координацията е на много добро ниво.

Поддържащи функции

Относно информационна осигуреност на управлението на отпадъците

Съгласно Устройствения правилник, общата информационна осигуреност в община Сандански е възложена на отдел „Правно-нормативно и информационно обслужване” в Дирекция „Административна“, който:

- поддържа локалната компютърна мрежа, осъществява софтуерна и хардуерна поддръжка на компютрите в общината;
- подготвя техническо задание за доставка или възлагане за разработка на софтуер и компютърна техника и участва в комисии по Закон за обществените поръчки за доставка на софтуер и техника;
- поддържа актуална страницата на общината в интернет;
- организира информираност на гражданите за предоставяне на административни услуги на населението;
- публикува решенията на Общински съвет, нормативните документи приети от него и проектите на нормативни документи за обсъждане.

Видно е, че не са възложени функции за събиране, съхранение и обработка на данни в сектор отпадъци.

Основните национални документи, регламентиращи събирането на информация за отпадъците, са ЗУО и Наредба № 1 от 4 юни 2014 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри (обн. ДВ, бр. 51 от 20.06.2014 г.)

В чл. 44 Раздел I на Глава четвърта в ЗУО са регламентирани задълженията на общините във връзка с информационното обезпечаване на управлението на отпадъците. Кметът на общината организира събирането на данни и предоставя информация на

НСИ, ИАОС, съгласно изискванията на Наредбата за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри. В Наредбата се определят:

- редът и образците за водене на отчетност за дейностите по отпадъците;
- редът и образците за предоставяне на информация за дейностите по отпадъците;
- редът за предоставяне на информация от лицата, които пускат на пазара продукти, след употребата на които се образуват масово разпространени отпадъци;
- редът за водене на публичните регистри по чл. 45, ал. 1 от Закона за управление на отпадъците (ЗУО);
- изграждането и поддържането на информационна система за отпадъци.

Общините като задължени лица по Наредбата следва да предоставят информация чрез документите, определени с Наредбата, както и в наредбите по чл. 43, алинеи 3, 4, 5 и 6 от ЗУО.

Общината не е изградила единна информационна среда, която да обхваща и стандартизира целия процес по управление на отпадъците и на база на първичната информация да осигурява контрол и отчетност и изготвяне на качествени анализи, мониторинг и оценка на общинската политика за отпадъците въз основа на достоверна информация. Съществен проблем е, че информацията във връзка с управлението на отпадъците в община Сандански се събира и съхранява в различни звена в административната структура на общинската администрация, разпределени в специализираната и в общата администрация, често само на хартиен носител, без възможност за интегриране на данните. Не се набира качествена информация от страна на общината чрез провеждане на периодични допитвания сред населението и бизнеса относно качеството на предоставяните услуги по управление на отпадъците. Липсата на ясно разписани отговорности за информационно обезпечаване на управлението на отпадъците също е възпиращ фактор за подобряване на състоянието на информационната осигуреност в разглежданата област.

Относно информиране на обществеността по въпроси, свързани с отпадъците

Чл. 19, ал. 2, т. 13 от ЗУО изисква кметът на общината да осигурява информация за обществеността за дейностите и предоставяните услуги относно отпадъците чрез интернет страницата на общината, както и по друг подходящ начин. Прегледът на интернет страницата на община Сандански показва, че тази отговорност на кмета не се изпълнява в пълен обхват. В Устройствения правилник на общинска администрация Сандански не са разписани функции относно информиране на обществеността относно управлението на отпадъците на територията на общината. Такива липсват и в длъжностните характеристики на служителите, които отговарят за отпадъците. Липсата на регламентирани задължения за тази дейност се отразява негативно на изпълнението ѝ. Функциите за връзки с обществеността, вкл. информиране, се дефинират като спомагателни в администрацията, и в този контекст се изпълняват от общата администрация. По отношение на отпадъците в много общини обаче практиката е част от тези задължения да се изпълняват от съответните звена в специализираната администрация, предвид важноста на обществената осведоменост за успешното прилагане на общинската политика за управление на отпадъците. Препоръчително е общинското ръководство да предприеме действия за възлагане на функции за

информирани на обществеността по въпроси, свързани с управление на отпадъците на територията на общината.

8.5.2 Състояние на човешките ресурси с функции за управление на отпадъците

Анализът на персонала с функции за отпадъците в общинската администрация визира неговите количествени и качествени характеристики – брой, образователна структура, повишаване на квалификацията чрез обучение; практики и проблеми с набирането, назначаването и задържането на необходимите кадри; оценка за бъдещите потребности в краткосрочна и средносрочна перспектива. Анализът се базира върху информация, събрана чрез въпросник, попълнен от служители в община Сандански за изясняване на състоянието на управление на отпадъците в общината, и чрез изследване на длъжностни характеристики и ведомствени документи.

В количествено отношение наличният персонал за управление на отпадъците е недостатъчен. Основните функции по въпросите, свързани с управление на отпадъците, изпълняват двама служители от Отдел „Инфраструктура и инвестиционна политика“ от Дирекция „Устройство на територията и инвестиционна политика“ и един служител в Отдел „Програми и проекти“ от Дирекция „Икономика и европейски политики“, като тези функции се осъществяват съвместно с други техни задължения. Длъжностните характеристики на служителите конкретизират обхвата на задълженията им по отношение на отпадъците. Функции за управление на отпадъците имат и кметовете на кметства и кметските наместници, които наред с редица други функции осъществяват контрол по спазване на наредбите на общинския съвет и заповедите на кмета на общината на територията на съответното населено място и предприемат мерки за подобряване и възстановяване на околната среда. За изготвяне на годишните бюджети, план-сметки, определяне и администриране на такса битови отпадъци са отговорни служители от Дирекция „Финанси, бюджет, счетоводство и местни данъци“ от общата администрация, които съвместяват функции в различни секторни политики в общината. Помощни функции имат и служители от специализираната администрация, които работят по подготовка и изпълнение на проекти, финансирани от европейски и национални фондове.

Данните от попълнения въпросник показват, че увеличаването броя на служителите в специализираната администрация и за изпълнение на контролни функции е поставен на първо място сред факторите за подобряване управлението на отпадъците, като е идентифицирана необходимост от 2 служители в специализираната администрация и трима допълнителни служители за изпълнение на контролна дейност. Причините за количествения недостиг са ограничения в щата, произтичащи от рестриктивната бюджетна политика по отношение на администрацията и опитите за нейното оптимизиране най-вече чрез съкращаване на персонала. Това води до увеличаване натоварването на служителите и е фактор за нейната по-ниска ефективност.

Квалификацията на служителите е на добро ниво. Общината изпълнява редовно програми за повишаването на квалификацията на служителите, като това става чрез участие в обучения, финансирани от различни национални структури и европейски фондове. През 2013-2014 г. служителите преминават обучение по проект на общината „Провеждане и участие в обучения за по-добро управление и развитие на служителите в община Сандански“, финансиран от ОПАК. В периода 2012-2014 г. трима експерти от общината са участвали в специализирани обучения по теми, свързани с отпадъци - Управление на отпадъци и добри практики (МОСВ и ЕК), Компостиране и технологии за компостиране (МОСВ), Разработване на общински програми за управление на

отпадъците (МОСВ). Непрекъснато се повишава професионалната квалификация на служителите във връзка с изпълнение на големи инвестиционни проекти, финансирани от предприсъединителните, Кохезионния и структурните фондове на ЕС и от национални фондове. В резултат на добрата квалификация на служителите община Сандански успешно изпълни голям инвестиционен проект за изграждане на регионалното депо за неопасни отпадъци в гр. Сандански (финансиран по ФАР), проект „Техническа помощ за инвестиционен проект „Изграждане на втора клетка за Регионално депо за твърди битови отпадъци за общините Сандански, Струмьани и Кресна” на стойност 152 943,56 лв., финансиран от ОПОС 2007-2013 и проект „Изграждане на втора клетка за Регионално депо за твърди битови отпадъци за общините Сандански, Струмьани и Кресна”, финансиран от ПУДООС.

8.5.3 Основни изводи и препоръки

Анализът на изпълнението на функциите откри следните изводи и препоръки:

- В Устройствения правилник на общинска администрация Сандански не са разписани функции относно управление на отпадъците на територията на общината. Ръководството, организацията и контрола за управление на отпадъците са възложени с длъжностни характеристики на определени служители.
- Община Сандански има капацитет да изпълнява в голяма степен възложените със ЗУО и местната нормативна уредба правомощия и отговорности. Общината е предприела действия за изготвяне на нормативно изискваните документи за управление на отпадъците и предоставя повечето от услугите, вменени като задължение на кмета в чл. 19 от ЗУО. Наложително е да се ускори работата по приемане на нова Наредба за управление на отпадъците на територията на община Сандански, съгласно изискванията на чл. 22 от ЗУО.
- Община Сандански изпълнява функциите по предоставяне на услугите за събиране, транспортиране и третиране на битовите отпадъци чрез структурни звена в общинската администрация и чрез извеждане на някои от дейностите по предоставяне на услугите извън административната структура с цел оптимизиране на управление на отпадъците. Функциите осигуряват в голяма степен възложените с нормативната уредба правомощия и задължения по предоставяне на услугите. За повечето услуги функциите в длъжностните характеристики на служителите са добре разписани. Липсват разписани функции по отношение на някои потоци отпадъци, за които общината все още не предоставя услуги – разделно събиране на опасни отпадъци от домакинствата, на биоразградими и биоотпадъци. Тъй като в процес на подготовка е осигуряване на такива услуги, препоръчително е да бъдат регламентирани такива функции.
- Известни пропуски съществуват по отношение на изпълнение на контролната дейност. Факторите за незадоволителното изпълнение са недостатъчният брой служители за извършване на контролна дейност и липсата на вътрешни правила и отчетност на контролната дейност. Наложително е общинската администрация да направи анализ и да предприеме действие за подобряване на изпълнението в тази област.
- Във връзка с изпълнение на определеното в ЗУО задължение на кмета за осигуряването на информация на обществеността чрез интернет страницата на общината, както и по друг подходящ начин, целесъобразно е общинското

ръководство да разгледа възможността за възлагане на функции за информиране на обществеността в Устройствения правилник на общинска администрация, в длъжностните характеристики на конкретни служители или чрез друг вътрешноведомствен документ, в който да се разпределят и конкретизират отговорностите и да се регламентира механизъм за взаимодействие между експертите по отпадъци в специализираната администрация и служителите от отдел „Правно-нормативно и информационно обслужване” в общата администрация, които имат задължение да поддържат актуална интернет страницата.

- Общината не е изградила единна информационна среда, която да обхваща и стандартизира целия процес по управление на отпадъците и на база на първичната информация да осигурява контрол и отчетност и изготвяне на качествени анализи въз основа на достоверна информация. Предвид необходимостта от въвеждане на отчетност за постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци, за предоставяне на информация до компетентните институции, както и поради факта, че за дейностите с отпадъците се отделя значителен финансов ресурс от общинския бюджет, е наложително общината да разработи единна информационна система за отпадъците, която да интегрира всички аспекти на управлението на отпадъците.

Анализът на състоянието на човешките ресурси дава основание да се направят следните изводи и препоръки:

- Като един от водещите проблеми се очерта количественият недостиг на персонал, особено във връзка с осъществяване на ефективен контрол по спазване на националната и общинската нормативна уредба за отпадъците. Предвид нормативните ограничения в щатното разписание и нарастващите нормативни изисквания към местните власти относно управление на отпадъците, общината следва да търси и други начини за осигуряване на необходимите човешки ресурси – напр. чрез привличане на експерти на граждански договори, чрез назначаване на инспектори по национални и регионални програми за временна заетост и др.
- Материално-техническата обезпеченост на служителите в общинската администрация в община Сандански, вкл. на тези с функции в областта на отпадъците, е на добро равнище. Идентифицирана е потребност от автомобил за осъществяване на контролна дейност по отпадъците.
- Квалификацията на служителите в общата и специализираната администрация с функции за управление на отпадъците е на добро равнище. На служителите се осигуряват възможности за повишаване на квалификацията чрез участие в специализирани обучения. Предвид идентифицираните пропуски в контролната дейност е целесъобразно да се организира обучение по изискванията за контрол, съставяне на констативни протоколи и наказателни постановления както за съответните служители в администрацията, така и на допълнително привлечени извънщатни кадри.

8.6 Съществуващи схеми за събиране, транспортиране и третиране на отпадъците и финансиране на дейностите с отпадъци

Настоящият анализ разглежда съществуващите схеми за събиране, транспортиране и третиране на отпадъците и прилагане на принципите „Разширена отговорност на производителя” и „Замърсителят плаща” в община Сандански и икономически инструменти за финансиране на дейностите с отпадъци. Анализът търси отговори на въпросите какви форми за реализиране на схемите прилага община Сандански за предоставяне за услугите при събиране и транспортиране, в т.ч. разделно за различни потоци отпадъци (в т.ч. хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло; биоотпадъци – зелени и хранителни; опасни битови отпадъци; едрогабаритни, строителни от ремонтни дейности), предварително третиране, оползотворяване и обезвреждане; прилагат ли се при тези схеми принципите „Разширена отговорност на производителя” и „Замърсителят плаща”; както и осигурила ли е общината всички услуги, свързани с битовите отпадъци; какви източници на финансиране използва общината за предоставяне на услугите и достатъчни ли да приходите за покриване на пълните разходи за управление на отпадъците на територията на община Сандански.

Анализът завършва с изводи и препоръки в разглежданата сфера.

За целите на настоящия анализ са използвани информационни източници както на национално, така и на общинско ниво, и по-конкретно:

- анализът на съществуващите схеми за събиране на отпадъци и прилагане на принципите „Разширена отговорност на производителя” и „Замърсителят плаща”, разработен като част от анализите на състоянието на управлението на отпадъците в страната, като основа за разработването на Националния план за управление на отпадъците 2014-2020 г.;
- доклади и документи на МОСВ, ИАОС и РИОСВ Благоевград;
- наредби и решения на Общинския съвет, заповеди на кмета и други документи на община Сандански;
- годишни отчети за изпълнението на общинския бюджет на община Сандански и други.

8.6.1 Същност на принципите „Замърсителят плаща” и „Разширена отговорност на производителя”

Анализът на прилаганите схеми за управление на отпадъците, в т.ч. формите на управление и предоставяне на услугите в разглежданата област, е осъществен през призмата на два основополагащи принципа на европейската и националната екологична политика, в т.ч. и политиката по управление на отпадъците.

Принципът „Замърсителят плаща” е заложен в Договора за създаване на Европейската общност (чл.174). Този принцип във връзка с отпадъците изисква:

- причинителят и притежателят на отпадъци да ги управляват по начин, който гарантира висока степен на защита за околната среда и човешкото здраве;
- причинителите на отпадъци да поемат отговорност за отпадъците си;

- разходите за опазване на околната среда и човешкото здраве, свързани с образуването и третирането на отпадъците, трябва да бъдат отчитани при определяне цената на продуктите и услугите;
- разходите за събиране, предварително съхраняване, третиране и транспортиране на отпадъците са за сметка на първоначалния причинител или настоящия или предишния притежател на отпадъците.

Принципът "Разширена отговорност на производителя" (РОП) е екологичен принцип, който се прилага като съвкупност от мерки с цел намаляване на общото въздействие върху околната среда от даден продукт. РОП въвежда задължения и отговорности за производителя на продукта по време на целия му жизнен цикъл за: ограничаване на съдържанието на опасни вещества, обратно приемане, предотвратяване на отпадъците и повторна употреба, рециклиране, оползотворяване и обезвреждане на отпадъците, получени в резултат на употребата на продукта. В съответствие с този принцип, производителите на продукти трябва да поемат отговорност, включително за финансирането на:

- предотвратяване и намаляване на отпадъци, образувани при производството на техните продукти;
- проектиране и разработване на продукти, които подлежат на многократна употреба, технически издръжливи са, не съдържат или имат ограничено съдържание на материали и вещества, представляващи риск за околната среда;
- развиване на пазари за повторната употреба и рециклирането на отпадъците, образувани след крайната употреба на пусканите на пазара продукти.

Организацията за икономическо сътрудничество и развитие определя разширената отговорност на производителя като подход за екологична политика, при който отговорността на производителя за продукта обхваща и етапа след потреблението от целия жизнен цикъл на продукта. Политиката за разширената отговорност на производителя се характеризира с:

- (1) изместването на отговорността (физически и/или икономически, напълно или частично) във възходящ ред към производителя и извън общините;
- (2) осигуряването на стимули на производителите, за да вземат предвид екологичните съображения при създаването на своите продукти. Докато други инструменти на политиката обикновено имат за цел изолирана точка от веригата, разширената отговорност на производителя се стреми да интегрира сигналите, свързани с екологичните характеристики на продуктите, и производствените процеси в цялата продуктова верига.⁹

8.6.2 Схеми за управление на отпадъците

Анализът е фокусиран основно върху тези от схемите за управление на отпадъците, прилагани в страната, които се прилагат в община Сандански.

⁹ ETC/SCP, 2012 г., Working document № 4/2012, Ефективност на икономическите инструменти за опаковки, Европейски тематичен център за устойчиво потребление и производство

Схема за отговорност на домакинствата и на другите лица, които генерират битови и подобни на битовите отпадъци съобразно принципа „Замърсителят плаща“

Същност на схемата

Схемата се прилага за битовите отпадъци от домакинствата (с изключение на 6 групи МРО, които са разгледани в следващата схема) и за отпадъци, подобни на битовите, които по своя характер и състав са сравними с отпадъците от домакинствата, но образувани от други източници – юридически лица. Подобни на битовите отпадъци се образуват най-вече от административни сгради, образователни институции, социални организации, пазари, търговски обекти, хотели и ресторанти, ателиета за услуги. Битови отпадъци се образуват и от производствени предприятия, но от жизнената дейност на служителите и работниците в тези предприятия.

При тази схема задължени лица са домакинствата и лицата, които образуват битови отпадъци и подобни на битовите отпадъци. Тези лица са отговорни за изхвърлянето, включително разделното събиране и изхвърляне, на битовите отпадъци в определените за целта съдове и места. В съответствие с принципа „Замърсителят плаща“ те заплащат пълните разходи за услугите по временно съхраняване, събиране, транспортиране, третиране на отпадъците, закриване, рекултивация и последващ мониторинг на депата и съоръженията за битови отпадъци в съответствие със Закона за местните данъци и такси, Закона за управление на отпадъците и наредбите на общините за управление на отпадъците и за определяне на местните такси и цени на услуги. Задължените в схемата лица заплащат услугите чрез ежегодна такса битови отпадъци, в размер определен от общинския съвет. Приходите от такса битови отпадъци в общинския бюджет се използват изцяло за финансиране на дейности и проекти, свързани с управление на отпадъците.

Прилагане на схемата в община Сандански

- *Събиране и транспортиране на смесените битови отпадъци до депа и съоръжения и инсталации за отпадъци*

Системата за организирано сметосъбиране обхваща 38 от общо 54 населени места в община Сандански и 99,14%¹⁰ от населението на общината. Поради наличие на много на брой малки населени места, разположени във високопланински райони, общинската система е затруднена и услугата се оскъпява. Необхванатото от системата по-малко от 1% от населението живее в населени места на общината, които са с по няколко жители и/или малки населени места, разположени във високопланински труднодостъпни райони.

Организираното сметосъбиране и транспортиране на смесените битови отпадъци, както и поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване, се извърша по график, утвърден от кмета на община Сандански. Общината предоставя услугите чрез възлагане по реда на ЗОП на общинска фирма „Стройкомтранс“ ЕООД. Смесените битови отпадъци се транспортират със специализирани автомобили до регионалното депо за неопасни отпадъци на община Сандански, разположено в местността “Могилата” в землището на гр.Сандански. Общината е собственик и оператор на регионалното депо, за което общината има издадено КР № 292-НО/2008. Оператор на депото е общинска фирма „Стройкомтранс“ ЕООД.

¹⁰ Източник: Доклад за състоянието на околната среда за 2014 г., РИОСВ Благоевград

➤ *Разделно събиране и транспортиране на пепел и сгурия от домакинствата*

Генерираните от домакинствата пепел и сгурия, които са отпадък от използването на дърва и въглища за отопление, се изхвърлят в контейнерите за смесени битови отпадъци.

➤ *Разделно събиране и транспортиране на хранителни и кухненски биоотпадъци от търговски обекти, детски градини и други подобни*

Община Сандански не е въвела схема за разделно събиране на хранителни и кухненски биоотпадъци.

➤ *Разделно събиране и транспортиране на зелени биоотпадъци*

Към момента на територията на община Сандански не функционира и не е детайлно планирана система за разделно събиране на битови биоразградими отпадъци и биоотпадъци, и поради тази причина не са определени местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране и предаването им за компостиране.

Мероприятие „Озеленяване” в община Сандански разполага с малък компостер за зелени отпадъци, който обаче от поне 10 години не се използва поради намаляване на числения състав на мероприятиято и ограничаване на някои от функциите, които е изпълнявало на своята база (стъклена оранжерия за отглеждане на цветя, дърводелска работилница за производство и ремонт на дървени елементи като пейки, перголи и т.н., включително и разположения там компостер).

На територията на общината събирането на зелените биоотпадъци е част от общата схема за събиране и транспортиране на смесените битови отпадъци. Домакинствата изхвърлят тези отпадъци (зелени листа, трева, клони), образувани от почистването на фамилни градини и дворове, в контейнерите за битови отпадъци, и те се събират заедно със смесения битов отпадък от контейнерите. По данни на общинската администрация в населени места извън общинския център обемът зелени биоотпадъци, който попада в контейнерите за сметосъбиране, е малък, тъй като те обикновено се събират и изгарят след изсъхване на място в самите градини на домакинствата.

➤ *Услуги във връзка със задълженията на общината по чл.19, ал.3, т.11 от ЗУО за предоставяне на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата*

Съгласно чл. 19, ал. 3, т. 11 от ЗУО общината е задължена да организира такава площадка в гр. Сандански като населено място над 10 000 жители на територията на общината. Община Сандански е сключила договор с фирма „Унитрейд – Благоевград” ЕООД за предаване на разделно събрани отпадъци от населението – хартия и картон, метали, стъкло, пластмаса и други битови отпадъци на площадка на фирмата. Същевременно, към момента на изготвяне на анализа тече процедура за избор на подходяща общинска площадка. Общината предвижда на тази площадка населението да може да предава и разделно събрани опасни битови отпадъци.

➤ *Разделно събиране, транспортиране и екологосъобразно обезвреждане на опасните битови отпадъци*

На територията на общината е въведена схема за разделно събиране на негодни за употреба батерии и акумулатори, като за целта през 2012 г. общината е сключила договор с „Екобулбатери” АД. Поставени са специализирани съдове в гр. Сандански за

събиране на НУБА. Останалите опасни битови отпадъци не се събират разделно. След изграждане на общинска площадка по чл.19, ал.3, т.11 от ЗУО, на тази площадка ще се събират и опасни битови отпадъци.

- *Предварително третиране - сортиране/сепариране - на оползотворимите битови отпадъци от събраните смесени битови отпадъци преди обезвреждането им*

Всички събрани смесени битови отпадъци се транспортират и депонират в регионалното депо на гр. Сандански и не се извършва предварително третиране на отпадъците.

- *Оползотворяване и обезвреждане на смесените битови отпадъци и на разделно събраните градински, дървесни, кухненски и хранителни биоотпадъци в инсталации и съоръжения*

В община Сандански няма изградена инсталация или съоръжения за оползотворяване на смесени битови отпадъци и на биоразградими отпадъци и тези услуги не се предоставят. Не се прилага домашно компостиране.

Схема за отговорност на причинителя и притежателя за образуваните отпадъци от строителство и разрушаване

Същност на схемата

Съгласно ЗУО общините са отговорни за организиране на събирането, включително разделното, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност от домакинствата. В ЗУО отпадна ангажиментът на общините да осигуряват депа и други съоръжения за всички строителни отпадъци на територията на общината. Общините имат ангажименти по отношение на строителните отпадъци и в случаите, когато общината е възложител на строителни дейности или на дейности по разрушаване на сгради, включително принудително премахване на строежи..

При тази схема генераторът на отпадъци от строителство и разрушаване е задълженото лице и носи отговорност за съхраняване, събиране, транспортиране и третиране на отпадъците. Тази схема е типичен пример за пълно прилагане на принципа "замърсителят плаща".

Прилагане на схемата в община Сандански

Управлението на строителните отпадъци за територията на община Сандански не е регламентирано в общинската наредба за управление на отпадъците. Общината не предоставя услуга за събиране и транспортиране на строителните отпадъци от ремонтната дейност на домакинствата и на фирмите. Генераторите на отпадъци от строителство и разрушаване организират сами и финансират съхранението, извозването и последващото оползотворяване и/или обезвреждане на строителните отпадъци. На територията на общината генераторите на строителни отпадъци могат да заявят доставка на контейнер и транспорт на строителните отпадъци към фирми, които имат регистрационен документ по ЗУО за транспортиране на ОСР и да предадат отпадъците на площадката на регионалното депо за неопасни отпадъци Сандански или на друга регламентирана площадка. Към момента строителните отпадъци от ремонтна дейност на домакинствата се депонират на регионалното депо в гр. Сандански заедно със смесените битови отпадъци или се използват за запълване на негативни форми, по-специално на бивша кариера за добив на глина в местността „Киселица”, землището на село Левуново, като задължените лица сами организират извозването на строителните отпадъци. За предаването на строителните отпадъци фирмите и гражданите заплащат цена на услугата по приемане за

оползотворяване и обезвреждане на куб.метър по цени, определени в общинската наредба за определянето на местните такси и цени на услуги.

През 2015 г. изпълнителят на строителните дейности на Лот 4 на автомагистрала рекултивира една основна част от кариерата, за създаване на работна площадка с бетонов център и мобилна асфалтова база. Съществуваща към момента практика е разрушените бетонови и тухлени отпадъци, получени при разрушаването, да се влагат в зона Б на насипите на Лот 4 на автомагистрала Струма, след раздробяване и извличане на металите за предаване за скрап.

Практиката показва, че в случаите, когато отпадъците от ремонтна дейност са в неголеми количества, те се изхвърлят в и около контейнерите за битови отпадъци, за което общината изразходва допълнително средства за почистването и извозването им. С цел преодоляване на този проблем е препоръчително за малки количества ОСР от ремонтни дейности на домакинствата община Сандански да осигури възможност за извозване от домовете срещу предварителна заявка в рамките на определен период от време.

Схема за отговорност на лицата, които генерират утайки в резултат на отвеждането и пречистването в ПСОВ на битови отпадъчни води

При тази схема лицата, които ползват услугите по отвеждане и пречистване на отпадъчните води, в т.ч. и третиране на утайките от ПСОВ, в съответствие с принципа „Замърсителят плаща“ заплащат пълните разходи за тези услуги. Задължените в схемата лица заплащат услугите чрез такса за отвеждане и пречистване на отпадъчните им води, в т.ч. и за третиране на утайките, която се изчислява на основата на количеството доведени и отведени отпадъчни води и разходите за дейността. Таксите се заплащат на ВиК оператора.

На територията на община Сандански функционира една ПСОВ в с. Вълково. Утайките от ПСОВ са в много малки количества и се депонират на регионалното депо гр. Сандански, като преди това се изсушават на изсушителни полета.

Все още не е изградена ПСОВ за гр. Сандански, който е с население над 10 000 е.ж. В този смисъл към момента схемата не се прилага. При бъдещо изграждане на ПСОВ разходите за пречистване на отпадъчните води и третиране на утайките ще бъдат включени в тарифите на услугите, предоставяни от ВиК дружеството.

Схема за разделно събиране и оползотворяване на 6 групи масово разпространени отпадъци - съобразно принципа „Разширена отговорност на производителя“

Същност на схемата

Съгласно ЗУО „масово разпространени отпадъци“ (МРО) са отпадъци, които се образуват след употреба на продукти от многобройни източници на територията на цялата страна и поради своите характеристики изискват специално управление.

Масово разпространените отпадъци включват:

- отпадъци от опаковки (от хартия и картон, стъкло, пластмаса и метал),
- излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС),
- излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО),
- негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА),
- излезли от употреба гуми (ИУГ),

- отпадъчни масла.

При тази схема всяко лице (фирма), пускащо на пазара продукти¹¹, които след тяхната употреба се превръщат в МРО, е задължено по схемата лице и носи отговорност в съответствие с изискванията на ЗУО и специфичните наредби за всеки вид МРО за:

- Постигане на количествените цели за подготовка за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на МРО, определени в Наредбите за всеки вид МРО
- Ограничаването на опасни вещества в продуктите, които пускат на пазара
- Етикетиране и маркировка
- Разходите за управление на МРО, които се образуват след употребата на съответните продукти.

Домакинствата и различните организации, предприятия и институции, които в резултат на употребата на продукти образуват МРО, са длъжни да спазват правилата за разделно събиране и изхвърляне на определените за това места МРО.

Схемата за РОП може да се осъществи по два начина от задължените в схемата фирми:

1. Чрез колективна система, представлявана от организация за оползотворяване (ОО) на съответните МРО.
2. Индивидуално от задълженото лице (конкретна фирма), което пуска на пазара МРО.

ОО (организации по оползотворяване на МРО) и лицата, които изпълняват индивидуално задълженията си са длъжни:

- Да получат разрешително по реда на ЗУО за осъществяване на дейността като ОО или за индивидуално изпълнение и организация на дейностите по разделно събиране, подготовка за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване.
- Да създават и финансират системи за разделно събиране, повторна употреба, рециклиране и/или оползотворяване на съответния вид масово разпространени отпадъци.
- Да изпълняват програмата за управление на МРО и да достигнат целите за подготовка за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване.
- Да осъществяват информационни кампании за обществеността.
- За ОО на отпадъци от опаковки – задължение и да обхванат определен брой население чрез системите за разделно събиране на отпадъците, включително чрез поставяне на контейнери за разделно събиране в населените места.

Задължените фирми в схемата могат да бъдат съдружници или акционери в ООп, както и да сключват договори с ООп, която да изпълнява от тяхно име задълженията за постигане на целите за подготовка за повторна употреба, рециклиране и

---

¹¹ Съгласно ЗУО "Пускане на пазара" е първото предоставяне на продукта на разположение на друго лице, безплатно или срещу заплащане, с цел той да бъде разпространен и/или използван на територията на Република България, както и внасянето и въвеждането на територията на Република България на продукта от дадено лице за негова собствена търговска, производствена или професионална дейност.

оползотворяване на съответния МРО, който е в резултат на крайната употреба на продукта, който са пуснали на пазара.

Съгласно националната нормативната уредба общините имат само някои ангажименти в схемата за РОП¹², отнасящи се основно до осигуряване и определяне на местоположението на контейнерите за разделно събиране на отпадъците от опаковки.

Формиране на цени

Цените на услугите, свързани с подготовка за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на МРО, се формират изцяло на пазарен принцип при наличната конкуренция на национално и международно ниво за предоставяне на такива услуги. На основата на посочените цени на услугите по третиране на отпадъците от МРО, на разходите за административна издръжка на ОО, провеждането на информационните кампании за обществеността, заплащане на одитори и други присъщи разходи за дейността на ОО, формират размера на тарифите за услугите, които предлагат на своите клиенти (фирмите, от името на които ще изпълняват целите за рециклиране и оползотворяване).

При схемата за РОП финансирането на системите за разделно събиране и рециклиране и оползотворяване на МРО се осъществява от фирмите задължени лица в схемата, които пускат на пазара стоки, които след тяхната употреба се превръщат в МРО. В крайна сметка, това са част от производствените разходи на фирмите – задължени лица в схемата и представляват елемент от цената на съответния продукт.

Прилагане на схемата за РОП в община Сандански

На територията на община Сандански схемата за разширена отговорност на производителя се прилага за следните МРО:

Отпадъци от опаковки от хартия и картон, стъкло, пластмаса и метали.

Разделното събиране на отпадъци от опаковки на територията на община Сандански се извършва от „Булекопак“ АД. Общината е сключила договор с организацията за оползотворяване, като с договора се уреждат:

- Техническите изисквания към системата за разделно събиране, в т.ч. точките за събиране на отпадъците, вида на контейнерите за разделно събиране, площадките за предварително третиране на разделно събраните отпадъци, техниката за извозване.
- Инвестиционен план с предложение за придобиване на ДМА по години.
- Изисквания за информационни кампании и работа с обществеността
- Ангажиментът на община Сандански да посочва местата за контейнерите за разделно събиране, както и да прилага подходящи мерки спрямо лицата, които не изхвърлят разделно отпадъците, както и спрямо лицата, които извършват изземване на отпадъци с пазарна стойност от контейнерите.

Съгласно договора, община Сандански не дължи възнаграждение на „Булекопак“ АД за разделното събиране, рециклиране и оползотворяване, а системата се финансира от дружеството. В град Сандански са осигурени 78 комплекта контейнери за разделно събиране на отпадъците от опаковки, като фирмата, която обслужва съдовете „Унитрейд Благоевград“ ЕООД събира и транспортира

---

¹² По-подробно тези ангажименти са представени в анализа на нормативната уредба

отпадъците до площадка в с. Зелен дол, община Благоевград, където дружеството експлоатира сепарираща инсталация.

По оценка на общинските експерти схемата за разделно събиране на отпадъците от опаковки функционира изключително неефективно. В цветните контейнери попада много голямо количество смесен битов отпадък и поради това процентът на събраните в цветните контейнери рециклируеми отпадъци е изключително нисък. На практика основната част от отпадъците от тези контейнери се връщат отново за депониране. Само около 10% от тях е разделно събран отпадък.

Наблюдава се и друга, свързана с този проблем, практика - в определени точки в контейнери за събиране на смесен битов отпадък има ежедневно изключително големи количества отпадъци от опаковки.

Общината полага усилия да се справи с проблема. Анализира се ситуацията, извършва се мониторинг, определят се нарушителите (промишлени/търговски обекти, население), обсъждат се възможностите със заинтересованите страни и съответно се избира решение (контейнер за разделно събиране или друго). Разгледана е и възможността за изграждане на система за вторично сепариране на входа на регионалното депо, за да бъдат поетапно постигнати целите на общината за подготовка за повторна употреба и рециклиране на тези отпадъци.

До момента обаче действията са недостатъчно ефективни. Необходимо е общината да предприеме сериозни и целенасочени мерки за подобряване функционирането на системата за разделно събиране на отпадъци от хартия и картон, стъкло, пластмаса и метал в няколко направления.

Отпадъци от негодни за употреба батерии и акумулатори

На територията на община Сандански се извършва разделно събиране на НУБА в общинския център гр. Сандански. Общината е сключила договор с „Екобулбатери” АД и в града са поставени специализирани съдове за тяхното събиране.

Излезли от употреба моторни превозни средства

На територията на община Сандански се извършва разделно събиране на ИУМПС в общинския център гр. Сандански. Общината е сключила договор с „Българска рециклираща компания” АД.

8.6.3 Финансиране на управлението на отпадъците

Икономическите инструменти в сектора на управлението на отпадъците са механизми, въведени от държавата, които правят по-изгодно за населението и бизнеса да рециклират и оползотворяват отпадъците, вместо да ги депонират. Изследванията показват, че въвеждането на такива механизми в различните европейски страни е довело до намаляване на депонираните количества отпадъци и до преминаване към по-високите нива в йерархията на управлението на отпадъците.

Най-общо икономическите инструменти могат да бъдат обединени в няколко групи:

- *Схеми „Плащане при изхвърляне” (“Pay-as-you-throw” schemes – PAYT)*. Това са инструменти, при които населението и бизнесът заплащат за събирането, извозването и третирането на генерираните от тях отпадъци, пряко свързани с количеството на генерираните от съответните лица отпадъци, като заплащат на кг или чувал или контейнер и т.н.

- *Такси за депониране и третиране.* Тази група инструменти включва разнообразни такси за депониране на отпадъци на депа, такси за изгаряне на отпадъци в инсинератори, както и различни по вид забрани за депониране и изгаряне на отпадъци.
- *Схеми за отговорност на производителя и вносителя.* Това са схеми, при които производителите и вносителите на дадени продукти, чиято употреба създава масово разпространени отпадъци, се задължават за финансиране и организиране на дейностите по оползотворяване на тези отпадъци.
- *Екологични данъци и такси върху продукти* – въвеждат се с цел да се ограничи, намали или дори премахне употребата на определени продукти, които са вредни за околната среда.
- *Банкови гаранции и застраховки за осъществяване на определени дейности* – въвеждат се с цел покриване на риска от извършване на определени дейности, които не съответстват на екологичното законодателство, например за трансграничен превоз на отпадъци.
- *Подпомагане на публични проекти в областта на управление на отпадъците* с частично или напълно безвъзмездно финансиране.

На базата на разгледаните в предходната точка схеми и форми за управление на отпадъците в община Сандански, по-долу са анализирани икономическите инструменти, които са свързани с бюджета на общината.

Такса битови отпадъци (в т.ч. постъпления от таксата и разходи на общината за управление на отпадъците)

Наредбата за определяне и администриране на местните такси и цени на услуги на територията на община Сандански (посл.изм. с Решение № 43 от 12 февруари 2015 г.) регламентира начина за определяне и размера на такса битови отпадъци.

Такса битови отпадъци се определя в годишен размер за всяко населено място и включва необходимите разходи за:

- осигуряване на съдове за съхранение на битови отпадъци – контейнери, кофи и други;
- събиране на битови отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за обезвреждането им;
- проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията съгласно Закона за управление на отпадъците
- почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.

Наредбата предвижда размерът на ТБО да се определя

- За жилищни имоти – пропорционално върху данъчната оценка на имота
- За нежилищни имоти – пропорционално върху отчетната стойност на активите

Към момента община Сандански, както и повечето общини в страната, не определя размера на таксата за домакинствата и за бизнеса на основата на количество изхвърлени отпадъци, а на база на оценка на имотите и активите. Този начин на определяне на таксата не съответства на принципа „Замърсителят плаща“. Общината не прилага никаква форма на схемата „Плащане при изхвърляне“ и на населението и бизнеса не е предоставена възможност да заплащат за събирането, извозването и третирането на генерираните от тях отпадъци въз основа на количеството на генерираните от съответните лица отпадъци на база количество чрез заявка на кофа/контейнер и честота на събиране – практика, която редица общини вече прилагат.

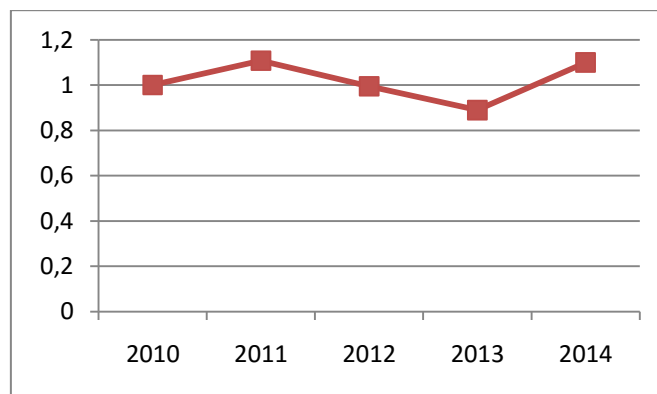
Таблица 11. Приходи от такса битови отпадъци в община Сандански (в лв.)

	2010	2011	2012	2013	2014
Общо приходи от ТБО	1 404 000	1 555 000	1 546 000	1 375 000	1 512 000
<i>В т.ч. от:</i>					
домакинствата				579 000	635 000
юридически лица				796 000	877 000

Източник: Община Сандански

Динамиката на приходите през анализирания период отбелязва относително постоянни приходи. През 2014 г. такса битови отпадъци формира 60 % от приходите от местни такси, 24% от общите собствени приходи и 7% от общите приходи в бюджета на община Сандански. Динамиката на приходите от таксата в периода 2010-2014 г. следва общите тенденции в бюджетните приходи на общината като до голяма степен определя динамиката на приходите от местни такси.

Фигура 1. Динамика на приходите от такса битови отпадъци (% , предх.год.=100)

Източник: Община Сандански

Община Сандански реализира по-ниски постъпления от такса битови отпадъци спрямо средното за страната (средно 63,55 лв. 2012 г.) .

Таблица 12. Приходи от такса битови отпадъци в община Сандански на 1 жител (лв.)

2010	2011	2012	2013	2014
34,10	38,42	38,72	34,80	38,67

Източник: Община Сандански, НСИ

Структурата на постъпленията от такса битови отпадъци по групи задължени лица показва, че за община Сандански е валидна наблюдаваната в голяма част от общините ситуация, при която делът на платените от бизнеса средства за ТБО е по-голям от този на домакинствата. През 2013 г. и 2014 г. приходите от домакинствата в общината съставляват 42%, а от бизнеса 58% от общите приходи от ТБО. Тези дялове са близки до средните за страната (съответно 43% и 57%).

Разходите за управление на отпадъците на община Сандански формират около 6% от общите бюджетни разходи на общината и около 15% от разходите за местни дейности. Динамиката им в периода 2010-2014 г. следва динамиката на приходите от такса битови отпадъци. В структурата на разходите най-голям дял имат тези за събиране и транспортиране на битовите отпадъци до регионалното депо за неопасни отпадъци. обезвреждане.

Таблица 13. Структура на разходите за управление на отпадъците на община Сандански

	2013	2014
Събиране на битови отпадъци и транспортиране до депа и други съоръжения за обезвреждане	43,60%	38,20%
Проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или др. инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци	5,52%	0,00%
Поддържане чистотата на териториите за обществено ползване	33,95%	32,84%
Закупуване на съдове за битови отпадъци	0,00%	3,57%
Други	16,93%	25,39%
Общо	100,00%	100,00%

Източник: Община Сандански

Таблица 14. Разходи за управление на отпадъците в община Сандански на 1 жител (лв.)

2013	2014
33,03	34,34

Източник: Община Сандански, НСИ

Данните показват, че общината събира повече постъпления от такса битови отпадъци, отколкото изразходва като разходи за управлението на отпадъците, макар и в пропорция по-ниска от средната за страната.

Публични проекти в областта на управлението на отпадъците

Община Сандански се възползва от възможностите за финансиране на общински проекти със средства от европейски и национални фондове. Общината е изпълнила три големи проекта, два от които инвестиционни, с грантови средства във връзка с изграждане на регионално депо за неопасни отпадъци гр. Сандански. По този начин е осигурено дългосрочно екологосъобразно обезвреждане на отпадъците от територията на община Сандански.

Община Сандански ще се възползва от възможностите за финансиране на регионални проекти - Процедура чрез директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG16M1OP002-2.002 „Комбинирана процедура за проектиране и изграждане на компостиращи инсталации и на инсталации за предварително третиране на битови отпадъци“, по приоритетна ос 2 „Отпадъци“ на Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“

8.6.4 Основни изводи и препоръки

- На територията на община Сандански е създадена добра организация и стабилна основа по отношение на събирането и транспортирането на смесените битови отпадъци от домакинствата и от бизнеса. Общината обаче не е въвела схеми за разделно събиране, предварително сепариране и оползотворяване на биоотпадъците, което е от критично значение както по отношение на постигане на нормативно определените количествени цели, така и във връзка с прилагане на йерархията при управление на отпадъците. Целесъобразно е общината да въведе разделно събиране и оползотворяване на зелените отпадъци от обществени зелени площи, паркове и градини и да изготви анализ за определяне на зони и села за въвеждане на схема за разделно събиране на зелени биоотпадъци от домакинствата и въвеждане на схемата.
- Принципът „замърсителят плаща“ се прилага като цяло от общината по отношение услугите, свързани със смесените битови отпадъци. Целесъобразно е община Сандански ще предостави възможност на домакинствата и фирмите за определяне на ТБО на база количество (кофа/контейнер) с цел по-пълно прилагане на принципа и на ниво конкретни генератори на битови отпадъци.
- В общината се прилага напълно принципът „замърсителят плаща“ относно строителните отпадъци.
- Принципът „Разширена отговорност на производителя“ се прилага на територията на общината за три група масово разпространени отпадъци – отпадъци от опаковки от хартия и картон, пластмаса и стъкло, НУБА и ИУМПС. Целесъобразно е общината да разшири сътрудничеството с ООп и за другите видове масово разпространени отпадъци, като едновременно с това проведе и информационни кампании сред населението.
- Системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки функционира неефективно, като на практика голяма част от събраните отпадъци от тези

контейнери се връщат отново за депониране. В тази връзка е препоръчително община Сандански да предприеме следните действия:

- Актуализация на приетата през 2004 г. Наредба за управление на дейностите по третиране на битови, строителни и масово разпространени отпадъци и поддържане на чистотата на територията на община Сандански във връзка с изискванията на ЗУО, вкл. относно регламентиране на изисквания към лицата, извършващи търговска дейност в търговски обекти, производствени и стопански сгради, здравни и социални заведения, обекти за хранене и развлечения, обекти за комунални и други услуги, хотели и други места за настаняване и съпътстващи производството занаятчийски дейности, да събират разделно отпадъци от хартия и картон, метал, пластмаси и стъкло и да ги предават на ООп или на лица притежаващи разрешение, комплексно разрешително или регистрационен документ по чл.35 от ЗУО.
- Осъществяване на постоянен мониторинг и контрол и налагане на санкции на нарушителите. Към момента по данни на общинската администрация не са налагани санкции нито на физически, нито на юридически лица за неспазване на изискванията относно разделно събиране и изхвърляне на отпадъци от опаковки от хартия и картон, стъкло, пластмаса и метал.
- По-широко и целенасочено информиране на населението и фирмите относно разделното събиране на четирите потока отпадъци чрез постоянни информационни кампании от страна на общината и на ООп. В този контекст се препоръчва общината да осъществява контрол върху организацията за оползотворяване относно изпълнение на нормативно определените ѝ задължения за провеждане на информационни кампании.
- Управлението на отпадъците на територията на община Сандански се финансира с приходи от такса битови отпадъци от населението и бизнеса в общината и чрез безвъзмездно финансиране от национални и европейски фондове.
- Община Сандански събира повече приходи от такса битови отпадъци, отколкото изразходва като разходи за управлението на отпадъците, което показва общо прилагане на принципа „замърсителят плаща“ в общината.

8.7 Информирание на обществеността по въпросите на управление на отпадъците

Настоящият анализ разглежда практиката в община Сандански във връзка с дейности за информиране, консултиране и взаимодействие с обществеността по въпроси, свързани с управление на отпадъците. Необходимостта от целенасочени дейности за повишаване на общественото съзнание и приноса на населението и бизнеса в предотвратяването и разделното събиране на отпадъци в общината се обуславя от факта, че те са основни генератори на отпадъци и имат значителна роля за постигане на напредък по изпълнение на целите на общинската политика за управление на отпадъците съобразно йерархията на отпадъците.

Анализът относно информиране на обществеността по въпросите на управление на отпадъците показва незадоволително ниво както по отношение на планиране на специфични мерки, така и на осъществени мероприятия. Общината не провежда последователна политика за повишаване на общата информираност на гражданите и бизнеса относно ползите от предотвратяване и разделно събиране на отпадъците и изграждане на екологосъобразно отношение към генерирането на отпадъци. Информационните кампании относно отпадъците са инцидентни и се провеждат основно по повод международни и национални дни за опазване на околната среда и в рамките на национални кампании. Общината се включва ежегодно в кампаниите за пролетно почистване и озеленяване на обществени терени, но не се отчитат резултатите от тези кампании относно брой участници, събрани отпадъци, почистени терени и др.

Относно разделното събиране на отпадъци общината разчита на кампаниите, които организацията за оползотворяване на отпадъци от опаковки от хартия и картон, стъкло, пластмаса и метали, с която община Сандански е сключила договор, има задължение да провежда. В общинската администрация не постъпват отчети от организацията относно проведените кампании на територията на общината и резултатите от тях.

Община Сандански изпълнява ангажиментите за консултации с обществеността, произтичащи от екологичното законодателство, като организира публични обсъждания на проекти на общински документи и публикува покани към всички заинтересовани на интернет страницата си и на информационно табло в сградата на общината. На населението и бизнеса е предоставена възможност да сигнализират при възникнали проблеми и нарушения, свързани с околната среда, на контактите на община Сандански, както и директно на еколога на община Сандански. Не се отчита обаче регулярно мнението на обществеността относно услугите и дейностите с отпадъци.

ЗУО (чл. 19, ал.3, т.13) изисква кметът на общината да предоставя информация за обществеността за дейностите и предоставяните услуги относно отпадъците чрез интернет страницата на общината, както и по друг подходящ начин. Законът определя и вида на информацията, която следва да се предостави (чл. 19, ал. 3, т.1-т.12 и т. 14 и 15). На интернет страницата на община Сандански информацията относно отпадъците е оскъдна и недостатъчна. Липсва информация в достъпен формат, която да разяснява на потребителите предоставяните от общината услуги, възможностите и задълженията на жителите относно отпадъците – например актуален график за събиране и транспортиране на битовите отпадъци, информация за разделното събиране на хартия и картон, пластмаса, метал и стъкло; за възможностите за юридическите лица да се включат в системата за разделно събиране на отпадъци; за реда и начина за изхвърляне на строителни отпадъци, образувани в резултат от строително ремонтни дейности в жилища, офиси, търговски обекти, административни сгради; за местата за разделно

събиране на масово разпространени отпадъци съобразно сключените от общината договори и др. Не е публикувана Наредбата за управление на дейностите по третиране на битови, строителни и масово разпространени отпадъци и поддържане на чистотата на територията на община Сандански.

С цел повишаване на обществената осведоменост, препоръчително е община Сандански да предприеме следното:

- Да планира и изпълнява ежегодно целенасочени дейности за информиране и повишаване на обществената осведоменост относно предотвратяването и разделното събиране на отпадъци, тъй като участието на жителите на общината е от ключово значение за подобряване на управлението на отпадъците и постигане на нормативно определените количествени цели. Изпълнението на планираните дейности и мероприятия следва да бъде отчитано и анализирано.
- Да реорганизира информацията на интернет страницата и да включи по подходящ и лесно достъпен начин информационно-разяснителни материали относно управлението на отпадъците на територията на общината, като по този начин осигури на потребителите лесен достъп до документи и материали за управление на отпадъците, а общината да изпълни нормативното изискване на чл. 19, ал. 3, т.13 от ЗУО. В този контекст следва да се има предвид, че интернет страницата може да бъде също инструмент за провеждане на информационно-разяснителни кампании за предотвратяване и разделно събиране на отпадъците, особено по отношение на младежите, чийто основен източник на информация е интернет пространството.
- Да се определят и конкретизират отговорностите на административните звена и определените служители за предоставяне на актуална информация за населението и бизнеса – било със заповед на кмета, в длъжностните характеристики, с промени в Устройствения правилник или с друг документ.
- Общината следва да изисква от организацията за оползотворяване на отпадъци от опаковки да представя годишни отчети в общинската администрация, в които задължително да се отчитат и проведените от ООп кампании на територията на общината.

8.8 Приложими национални нормативни и програмни документи

Закон за управление на отпадъците (ЗУО)

Новият ЗУО е приет през 2012 г. Той определя правата и задълженията на централните и местните власти, изискванията при трансграничен превоз на отпадъци, изискванията към съоръженията и инсталациите за отпадъци, въвежда икономически и регулаторни механизми и инструменти за прилагане на законодателството; правила за управление на масово разпространените отпадъци; права и задължения на лицата, генериращи отпадъци и преработващи отпадъци, определя глобите и санкциите за неспазване на закона.

Законът и подзаконовите актове към него се отнасят до следните видове отпадъци:

- битови отпадъци;
- производствени отпадъци;
- строителни отпадъци;
- опасни отпадъци.

Законът изрично изключва от обхвата си 11 вида отпадъци, в т.ч. радиоактивни; отпадъци от миннодобивната промишленост; отпадъчни води и газове; слама и други естествени неопасни материали от селското или горското стопанство, използвани в земеделието и лесовъдството, или за производството на енергия от такава биомаса чрез процеси или методи, които не увреждат околната среда и не застрашават човешкото здраве; трупове на животни и странични животински продукти и др.

Ключови разпоредби за общините:

- Въвежда количествени цели като отговорност на общините за подготовка за повторна употреба и рециклиране на битови отпадъци, включващи най-малко хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и от други източници, които общините трябва да достигнат, както следва:
  - до 1 януари 2016 г. - най-малко 25 на сто от общото им тегло;
  - до 1 януари 2018 г. - най-малко 40 на сто от общото им тегло;
  - до 1 януари 2020 г. - най-малко 50 на сто от общото им тегло.
- Въвежда изисквания към общините най-късно:
  - до 31 декември 2013 г. количеството на депонирани биоразградими битови отпадъци да се ограничат до 50 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани през 1995 г.
  - до 31 декември 2020 г. количеството на депонираните биоразградими битови отпадъци да се ограничат до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани през 1995 г.
- Въвежда количествени цели като отговорност на общините за оползотворяване и рециклиране на битовите биоотпадъци¹³:
  - мин. 25% от количеството на битовите биоотпадъци образувани в региона през 2014 г.;

¹³ Битовите биоотпадъци са част от биоразградимите битови отпадъци и включват градинските и хранителни битови отпадъци от общия поток отпадъци.

- мин. 50% от количеството на битовите биоотпадъци образувани в региона през 2014 г.;
- мин. 75% от количеството на битовите биоотпадъци образувани в региона през 2014 г..
- Въвежда цели за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на отпадъци от строителството и от разрушаване на сгради, включително при насипни дейности чрез заместване на други материали с отпадъци, като отговорност на Възложителите на строителни дейности, както следва:
  - до 1 януари 2016 г. - най-малко 35 на сто от общото тегло на отпадъците;
  - до 1 януари 2018 г. - най-малко 55 на сто от общото тегло на отпадъците;
  - до 1 януари 2020 г. - най-малко 70 на сто от общото тегло на отпадъците.
- Въвежда детайлни правила и изисквания за сдружаване на общините в регионални сдружения за решаване управлението на битовите отпадъци на регионално ниво чрез регионални съоръжения и организация.
- Регламентира отговорността на собствениците на пътища за почистване на техните сервитути.
- Въвежда изисквания към търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради в населените места над 5000 жители и курортните населени места да събират разделно отпадъците от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло и да ги предават на лица, притежаващи разрешение, комплексно разрешително или регистрационен документ по чл. 35 от ЗУО и/или на организация по оползотворяване.
- Въвежда икономически инструменти:
  - За извършване на дейности по обезвреждане на отпадъци чрез депониране всеки собственик на депо предоставя обезпечение, покриващо бъдещи разходи за закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото.
  - За обезвреждане на отпадъци на общинско или регионално депо за неопасни отпадъци или на депо за строителни отпадъци се заплащат отчисления за всеки тон депониран отпадък. Отчисленията имат за цел да се намали количеството депонирани отпадъци и да се увеличи рециклирането и оползотворяването им. При изпълнение на целите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци отчисленията се намаляват с 50% - когато се изпълнят изискванията за рециклиране на битовите отпадъци от хартия, метал, пластмаса и стъкло и с 50% - когато се изпълнят изискванията за намаляване на количествата депонирани биоразградими отпадъци.

Въвеждането на икономически инструменти, които да стимулират общините и другите задължени за постигане на рециклиране и оползотворяване юридически лица, е препоръка на ЕК и предварително условие за проектите, финансирани от европейските фондове за програмен период 2014-2020 г. за всички страни членки на ЕС.

Ето защо общините трябва внимателно ежегодно да планират изразходването на приходите от отчисленията за депониране. Тези приходи могат да се използват от общините за финансиране на инвестиционни проекти за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци, включително за съфинансиране

от страна на общините на проектите, финансирани от ОПОС, както и за финансиране на експлоатационни разходи, свързани със системите за разделно събиране на битовите отпадъци, за транспортиране на разделно събраните отпадъци, тяхното последващо сепариране, рециклиране или друг вид оползотворяване, както и за информационни кампании за населението и бизнеса относно управление на отпадъците, за подготовка на проекти, разработване на програми и морфологични анализи и др.

- Регламентира изискванията и реда за предоставяне на информация за дейности, свързани с отпадъци.

Наредби и други подзаконовни актове, издадени на основание на ЗУО

Приети са редица подзаконовни нормативни актове, които регламентират задължения за институциите, физическите и юридическите лица. Основните актове, които имат отношение към дейностите на общините, са:

- *Наредба за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци.* При избор от общините на площадки за разполагане на депа и други съоръжения за отпадъци трябва да се съобразят с техническите изисквания към площадките, посочени в Наредбата.
- *Наредба за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и други съоръжения и инсталации за третиране на отпадъци.* При изграждане от общините на депа и други инсталации и съоръжения за отпадъци те трябва да включат в документацията за избор на изпълнители на договорите за изграждането и за последваща експлоатация на инсталациите и съоръженията съответните технически условия и изисквания, заложи в наредбата.
- *Наредба за условията и изискванията за изграждането и експлоатацията на инсталации за изгаряне и за съвместно изгаряне на отпадъци.* Наредбата се отнася и за изгаряне на битови отпадъци в инсталации на общините. Определя реда за получаване на разрешения за дейностите по изгаряне на отпадъци, изискванията за приемане на отпадъци в инсталациите, условията за проектиране, изграждане и експлоатация, вкл. отпадъчните газове във въздуха и съответните емисионни норми, изискванията към остатъците от изгарянето и др.
- *Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистване на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието.* При оползотворяване на утайките от пречиствателните станции на общините за отпадъчни води от населените места, операторът на който е възложена с тази дейност трябва да осигури изискванията на наредбата относно качеството на утайките, когато се използват в земеделието, осигуряването на проби и мониторинг.
- *Наредба за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци.* Тази наредба е от много съществено значение за общините, тъй като определя размера на отчисленията за депониране и за закриване на депата (т.нар. екотакси за депониране) до 2020 г. които заплащат общините, реда за тяхното превеждане и възможностите за използване на приходите от отчисленията от общините, както и случаите, в които общините се освобождават от заплащане.

- *Наредба за разделно събиране на биоотпадъците.* С тази наредба се определят:
  - изискванията към дейностите по събиране, в т.ч. разделно събиране и третиране на биоотпадъците;
  - целите за разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъците; Наредбата задължава кметовете на общини във всеки от регионите за управление на отпадъци по чл. 49, ал.9 от ЗУО, да постигат целите за разделно събиране и оползотворяване на битовите биоотпадъци:
  - методиките за изчисляване и докладване на целите по чл. 31, ал. 1 от ЗУО;
  - редът за разпределението на целите по чл. 31, ал. 1 от ЗУО и по чл. 10, ал. 1 между отделните общини в регионите по чл. 49, ал. 9 от ЗУО;

Наредбата не се прилага за естествени неопасни материали от селското или горското стопанство, вкл. оборска тор, слама, растителни остатъци или остатъци от преработка и съхранение на селскостопански продукти, които се използват в земеделието и за утайки от пречиствателни станции за отпадъчни води от битови източници

- *Наредба за третиране на биоотпадъците.* Наредбата регламентира основните критерии за третиране на биоотпадъците, включително изискванията за качество на компоста, ферментационния продукт, органичния почвен подобрител и стабилизирания органична фракция от МБТ. Определени са условията при които компостът и ферментационният продукт престават да бъдат отпадък и могат да бъдат пуснати свободно на пазара. Наредбата включва изискванията за вземане на проби за качество на материалите, получени при третиране на биоотпадъците, както и минимални изисквания за етикетирание и областите на употреба на крайните продукти от биологичното третиране на биоотпадъците. Изискванията на наредбата са от съществено значение за общините, които ще изграждат системи за третиране на биоотпадъците и ще произвеждат компост.
- *Наредба за класификацията на отпадъците.* Наредбата въвежда европейската класификация на отпадъците, задължителна за прилагане и от общините.
- *Наредба за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри.* Наредбата определя изискванията за предоставяне на НСИ и ИАОС на информацията относно отпадъците и съоръженията и инсталациите за отпадъците, включително информацията и от общините.
- *Наредба за изискванията за третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци.* Изискванията се отнасят и за общините, когато осъществяват/възлагат дейности с производствени и опасни отпадъци.
- *Шест отделни наредби за управление на масово разпространените отпадъци от: опаковки, електронно и електрическо оборудване, излезли от употреба моторни превозни средства, батерии и акумулатори, отработени масла, автомобилни гуми.* Наредбите поставят изисквания към производителите и вносителите на съответните продукти, които след тяхната употреба се

превръщат в отпадъци, и определят възможните начини за прилагане на принципа „отговорност на производителя“. В наредбите са посочени и известни ангажименти на кмета на община с оглед изграждане на системите за разделно събиране на посочените отпадъци и намаляване на количествата отпадъци, депонирани на общинските депа:

- сключва договори с организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки или с лице, притежаващо разрешително по ЗУО за изграждане на системите за разделно събиране на отпадъците от опаковки на територията на общината
- осигурява местата за поставяне на съдовете за разделно събиране на отпадъците от опаковки, задължително за курортните населени места и населените места над 5000 жители. В Наредбата са посочени минималният общ обем на съдовете за разделно събиране на всеки 400 жители и изискванията за разполагането на съдовете.
- осигурява и организира подходящи мерки за недопускане на посегателства и кражби от контейнерите за разделно събиране на отпадъците от опаковки
- съдейства при подготовката и провеждането на разяснителните кампании на организациите по оползотворяване
- определя местата за събиране на излезли от употреба гуми, когато се разполагат върху общински терен и информира обществеността за местоположението им и условията за приемането на гумите
- съдейства за събирането и съхраняването на излезлите от употреба гуми и предаването и за оползотворяване и обезвреждането им, съгласно условията на договор с организация за оползотворяване на гуми или с лица, индивидуално изпълняващи задълженията си, ако общината е сключила такъв договор
- определя местата по чл. 19, ал. 3, т. 7 ЗУО на територията на общината за предаване на ИУМПС в съответствие с програмата по чл. 52, ал. 1 ЗУО и наредбата по чл. 22 ЗУО
- организира дейностите по събирането на ИУМПС по чл. 143, ал. 7 и 8 Закона за движение по пътищата и предаването им в центрове за разкомплектуване, за което уведомява звеното "Пътна полиция" при областната дирекция на Министерството на вътрешните работи по месторегистрация на МПС.
- извършва дейностите по предходните две точки, като сключва договор с организации по оползотворяване на ИУМПС и с лица, които изпълняват задълженията си индивидуално. Кметовете на общини с районно деление могат да сключват договори за всеки район поотделно
- организира контрола за изпълнението на договори с организации по оползотворяване или с други лица притежаващи разрешения по ЗУО, свързани със системите за разделно събиране на масово разпространените отпадъци.

- *Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на строителни рециклирани материали.*

Наредбата определя случаите, в които общините имат отговорности за отпадъци от строителство и от разрушаване на сгради, както и изискванията към възложителите на строителни дейности, включително когато общините се явяват възложители на строителните дейности.

Тези компетенции са свързани със следните текстове на ЗУО:

- Третирането и транспортирането на отпадъците от строителни площадки и от премахването на строежите се извършват от възложителя на строежа или от собственика на строителните отпадъци
- Предаването и приемането на строителните отпадъци се извършва само въз основа на писмен договор с лица, притежаващи разрешение или регистрация по ЗУО.
- От 14.07.2014 г. възложителят на строителни работи (включително общините, когато са възложители на строителни дейности), с изключение на текущи ремонти, и възложителят на премахване на строежи изготвят план за управление на строителни отпадъци в обхват и съдържание, определени с Наредбата за управление на строителните отпадъци. Изискването не се прилага за:
  - разрушаване на сгради с РЗП под 100 кв. м;
  - реконструкция, основен ремонт и/или промяна предназначението на строежи с РЗП, по-малка от 500 кв. м;
  - строеж на сгради с РЗП, по-малка от 300 кв. м;
  - разрушаване на негодни за ползване или застрашаващи сигурността строежи, когато тяхното премахване е наредено по спешност от компетентен орган.

Планът за управление на строителните отпадъци се включва в обхвата на инвестиционните проекти по Глава 8 от ЗУТ, а за обектите, за които не се изисква одобрен инвестиционен проект по ЗУТ, се изготвя като самостоятелен план.

Изпълнението на плана за управление на строителни отпадъци се установява:

- за строежите, за които се упражнява строителен надзор - с окончателния доклад по чл. 168 от ЗУТ на лицето, упражняващо строителен надзор, в който се описва изпълнението на целите за оползотворяване и рециклиране на строителни отпадъци и целите за влагане на рециклирани строителни материали при изпълнението на проекта
- за строежите, за които не се упражнява строителен надзор - с отчет до кмета на общината по образец съгласно изискванията на Наредбата за управление на строителните отпадъци.

Докладите и отчетите се представят на органа, одобрил инвестиционния проект или плана за управление на строителни отпадъци, както и на РИОСВ.

При строителство, разрушаване на законни строежи и доброволно премахване на незаконни строежи или на негодни за ползване или застрашаващи сигурността строежи възложителят носи отговорност за изпълнението на целите, свързани с оползотворяване на материали от строителни отпадъци

От 14 юли 2014 г. принудителното премахване на незаконни строежи или на негодни за ползване или застрашаващи сигурността строежи се извършва от собственика или изпълнителя на разрушаването селективно по материали. Кметът на съответната община отговаря за предаването на отделените строителни отпадъци по време на принудителното премахване на строежи, за оползотворяване на материалите и за влагане на рециклирани строителни материали, включително за покриването на разходите за извършване на дейностите по транспортиране и третиране. Тези разходи са за сметка на извършителя на незаконния строеж или на собственика на сградата или съоръжението. Въз основа на влязла в сила заповед за премахване на строежа и протокол за извършените разходи за дейностите по транспортиране и оползотворяване на отпадъците кметът на съответната община подава заявление за издаване на заповед за незабавно изпълнение за събиране на вземането от задължените лица по реда на Гражданско-процесуалния кодекс.

Считано от 14 юли 2014 г. възложителите на СМР на проекти, финансирани с публични средства, отговарят за влагането в строежите на рециклирани строителни материали или на третирани строителни отпадъци за материално оползотворяване в обратни насипи съгласно Приложение № 10 към Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали в количества, както следва:

- за строителство на сгради - 2 на сто от общото количество вложени строителни продукти;
- за строителство на пътища - 10 на сто от общото количество вложени строителни продукти;
- за рехабилитация, основен ремонт и реконструкция на пътища - 3 на сто от общото количество вложени строителни продукти;
- за строителство, реконструкция и основен ремонт на други строежи от техническата инфраструктура - 8 на сто от общото количество вложени строителни продукти;
- за оползотворяване на предварително третирани строителни отпадъци в обратни насипи - 10 на сто от общото количество вложени строителни продукти.

Посочените цели се постигат поетапно както следва:

Вид строителна дейност	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.
Строителство на сгради, финансирани с публични средства	1%	1%	1%	1,5%	1,5%	1,5%	2%
Строителство на пътища с публични средства	5,0%	5,0%	8,0%	8,0%	8,0%	10,0%	10,0%
Рехабилитация, основен ремонт и реконструкция на пътища, финансирани с публични средства	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	3,0%	3,0%	3,0%
Строителство, реконструкция и основен ремонт на други строежи от техническата инфраструктура,	3,0%	3,0%	5,0%	5,0%	6,0%	7,0%	8,0%

финансирани с публични средства							
Оползотворяване на строителни отпадъци в обратни насипи	8,0%	9,0%	10,0%	11,0%	11,0%	11,0%	12,0%

Възложителите на проекти СМР, финансирани с публични средства задължително включват в документацията за участие в процедурите за възлагане на обществени поръчки за изпълнение на СМР изисквания за влягане на продукти от оползотворяване на строителни отпадъци в посочените количества съобразно обекта на предвидените в проекта СМР.

Считано от 14 юли 2014 г., за постигане на националната цел за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на материали по чл. 32, ал. 1 ЗУО съгласно сроковете по § 16 от преходните и заключителните разпоредби на ЗУО:

- възложителите на СМР на пътища са отговорни за постигане на цел 80 на сто материално оползотворяване от теглото на образуванияте при тези дейности строителни отпадъци;
- възложителите на СМР и/или премахването на строежи извън предходната точка осигуряват селективното разделяне и материално оползотворяване на определени видове отпадъци в минимални количества, посочени в Наредбата.

Други закони, съдържащи норми относно управление на отпадъците

Освен основния закон, регулиращ обществените отношения свързани с управлението на отпадъците (ЗУО) има редица други национални закони с основен предмет други сфери на обществения живот, съдържащи разпоредби относно отпадъците, като например:

Закон за местните данъци и такси

Определя местните данъци и такси, включително такса „Битови отпадъци”, приходите от която постъпват в общинския бюджет.

Таксата се заплаща за услугите по:

- събирането, извозването и обезвреждането в депа или други съоръжения на битовите отпадъци, както и
- за поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места.

Размерът на таксата се определя за всяка услуга поотделно:

- сметосъбиране и сметоизвозване;
- обезвреждане на битовите отпадъци в депа или други съоръжения;
- чистота на териториите за обществено ползване

Таксата се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на общинския съвет въз основа на одобрена план-сметка за всяка дейност, включваща необходимите разходи за:

- осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други;
- събиране, включително разделно, на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третирането им;
- проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл. 60 и 64 от ЗУО;
- почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.

Размерът на таксата се определя в левове според количеството на битовите отпадъци. Когато не може да се установи количеството на битовите отпадъци, размерът на таксата се определя в левове на ползвател или пропорционално върху основа, определена от общинския съвет. През 2014 г. бяха приети промени в закона, с които не се допуска тази пропорционална основа да бъде данъчната оценка на недвижимите имоти, тяхната балансова стойност или пазарната им цена. В тази връзка до 30 март 2015 г. Министерският съвет съвместно с Националното сдружение на общините в Р България трябва да разработят методика за изготвяне на план-сметката с необходимите разходи за дейностите и за видовете основи, които служат за определяне размера на таксата за битови отпадъци. Към май 2015 г., когато се осъществява настоящият анализ, методиката все още не е одобрена.

Таксата за поддържане чистотата на териториите за обществено ползване в населените места се определя в левове на ползвател или пропорционално върху основа, определена от общинския съвет.

Закон за устройство на територията

Законът урежда обществените отношения, свързани с устройството на територията, изискванията към инвестиционното проектиране и строителството в страната, и определя ограниченията върху собствеността за устройствени цели.

Съоръженията и инсталациите за третиране на отпадъци са определени като елементи на техническата инфраструктура. От гледна точка на характеристиките, значимостта, сложността и рисковете при експлоатация, тези инсталации са определени като втора категория строеж от общо осем категории, като първа категория са най-сложните и рискови, а осма категория – с незначителен риск и сложност.

Законът съдържа разпоредби във връзка с произтичащите от ЗУО изисквания относно строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване на сгради:

- оценката за съответствието на инвестиционните проекти със съществените изисквания към строежите обхваща проверката на тези проекти за съответствие с редица изисквания, включително и с изискванията за селективно разделяне на отпадъците, образувани по време на строително-монтажните работи и дейностите по разрушаване с цел осигуряване на последващото им оползотворяване, включително рециклиране и постигане на съответните количествени цели за оползотворяване и рециклиране
- премахването на строежи се извършва след одобряване на план за управление на строителни отпадъци, изискван от ЗУО

- в разрешението за строеж се вписват мерките за селективно разделяне на отпадъците, образувани по време на строително-монтажните работи и дейностите по разрушаване и осигуряване на последващото им оползотворяване, включително рециклиране
- на фаза одобрение на строеж за въвеждане в експлоатация не се допуска въвеждане в експлоатация, когато: 1) липсва определен размер на отчисленията за единица депониран отпадък за последващо закриване и експлоатация по чл.60 от ЗУО; 2) не е издадено разрешение или регистрационен документ за дейности с отпадъци, когато такива се изискват по реда на ЗУО.

Ключови въпроси от националните програмни документи в областта на управление на отпадъците

Националният стратегически план за поетапно намаляване на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2010-2020 г. е първият план за страната, в който систематично се осъществява задълбочен анализ на проблемите за околната среда в резултат на депонирането на биоразградимите отпадъци, дефинира проблемите и идентифицира необходими мерки (административни, нормативни, финансови и др.) за преодоляване на проблемите и за изпълнение на целите за поетапно намаляване депонирането на тези отпадъци и увеличаване на тяхното рециклиране и оползотворяване. Очаква се в резултат на изпълнението на плана до 2020 г. да бъде предотвратено депонирането на над 5 млн.т. биоразградими отпадъци. Допълнителен ефект се постига от заместването на фосфатни торове в земеделието с компост. Мерките от плана са заложили и като ключови за постигане на целите на *Третия национален план за действие по изменение на климата 2013-2020 г. за намаляване на емисиите на парникови газове от сектор „отпадъци“*.

Национален стратегически план за управление на отпадъците от строителството и разрушаване на територията на Р.България за периода 2011-2020 г. е също първи за страната план в разглежданата област. В резултат на детайлни анализи на съществуващата ситуация, планът определя за първи път мерки (административни, нормативни, финансови и др.) за увеличаване на рециклирането и оползотворяване на този поток отпадъци, който в страната основно се депонира. Главната стратегическа цел на плана е до 2020 г. да се намали вредното въздействие на строителните отпадъци върху околната среда чрез достигане на поне 70% ниво на рециклиране на строителните отпадъци. В изпълнение на мерките от плана са приети разпоредби в ЗУО от 2012 г. и е разработена и приета Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на строителни рециклирани строителни материали. В процес на подготовка и изпълнение са и инсталации за рециклиране на строителни материали като част от интегрираните регионални общински системи за управление на отпадъците.

Национален план за управление на отпадъците 2014-2020 г. и Национална програма за предотвратяване на отпадъците, като неразделна част от плана

Основна цел на НПУО 2014-2020 г. е да прекъсне връзката между икономическия растеж и отпадъците като подобри йерархията на управлението на отпадъците чрез разработване за първи път на подпрограма и мерки за предотвратяване на образуването на отпадъците, постави конкретни количествени цели за подготовка за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на конкретни потоци отпадъци.

Националният план за управление на отпадъците 2014-2020 г. и Националната програма за предотвратяване на отпадъците, неразделна част от Плана, са приети с Решение № 831 на Министерския съвет от 22.12.2014 г.

Национален стратегически план за управление на утайките от ПСОВ до 2020 г.

МОСВ одобри и публикува през 2014 г. Национален стратегически план за управление на утайките от ПСОВ до 2020 г. Основната цел на този документ е да осигури рамката за планиране на национално ниво, като осигури разумен подход при определянето и прилагането на адекватни мерки за оползотворяване и обезвреждане на утайките в рамките на съществуващата законодателна рамка, като се вземат предвид географските, обществено-икономическите и демографските условия в България.

Предмет на стратегическия документ е цялото очаквано количество образувани утайки от ГПСОВ в България до 2020 г., за което са предвидени национални цели за оползотворяване и пакет от мерки за тяхното постигане в краткосрочен (до 2016 г.), средносрочен (до 2018 г.) и дългосрочен (до 2020 г.) план. Междинните години отчитат задължителното разширяване на дейностите, свързани със събирането на отпадъчни води и изграждането на пречиствателни съоръжения в населени места с над 2 000 жители, които трябва да бъдат завършени до края на 2016 г. Новата инфраструктура ще увеличи необходимостта от третиране на по-големи количества утайки след 2016 г.

Съгласно стратегическите насоки на този план, йерархията за управление на отпадъците налага следния ред от приоритети при вариантите за управление на утайки:

- основният приоритет е рециклирането на утайки или повторната им преработка във форма, позволяваща безопасното използване или рециклиране на ценните им съставки (хранителни вещества) като вторични източници;
- при невъзможност да се осигури безопасна употреба на утайките или оползотворяване на ценните съставки, те трябва да бъдат използвани за производство на енергия и като заместител на невъзобновяеми източници на енергия,
- само там, където горепосоченото не е осъществимо и временното съхранение на утайки не увеличава възможностите за тяхното използване в близко бъдеще, те могат да бъдат обезвредени в специално изградени депа при подходящ контрол.

Въз основа на направените анализи и изводи прилагането на Националния стратегически план за управление на утайките от ГПСОВ в България за периода 2014-2020 г. трябва да осигури следните *национални цели, които не са законодателство, регламентирани на европейско или национално ниво, но съответстват на йерархията на управление на отпадъците и ефективно използване на ресурсите и опазване на околната среда:*

Рециклиране и материално оползотворяване на следните количества образувани утайки от ГПСОВ до 2020 г.:

- 55% до края на 2016 г.
- 60% до края на 2018 г.
- 65% до края на 2020 г. 55% до края на 2016 г.

Енергийно оползотворяване на следните количества образувани утайки от ГПСОВ

до 2020:

- 10% до края на 2016 г.
- 20% до края на 2018 г.
- 35% до края на 2020 г.

Нулево депониране и нецелево временно съхранение на утайки до 2020г.

За територията на РИОСВ - Благоевград Националният план предвижда следните начини на оползотворяване на утайките от ГПСОВ:

- към 2015 г. - 5% от общото количество генерирани утайки за рекултивация на депа за отпадъци; 10% за рекултивация на земи и 85% за оползотворяване в земеделието. Общото количество е 9622 т.
- към 2020 г.- 25% за рекултивация на земи и 75% за оползотворяване в земеделието. Общото количество е 11 269 т.